

**UCHWAŁA NR XXVII/184/2016
RADY GMINY TUCZĘPY**

z dnia 27 grudnia 2016 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016 - 2023”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446) oraz na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 r. (MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015 z późn. zm.), uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016 - 2023” stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej Uchwały.

§ 2.

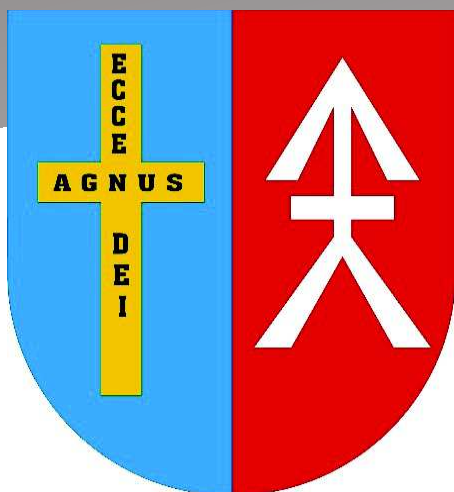
Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Tuczępy.

§ 3.

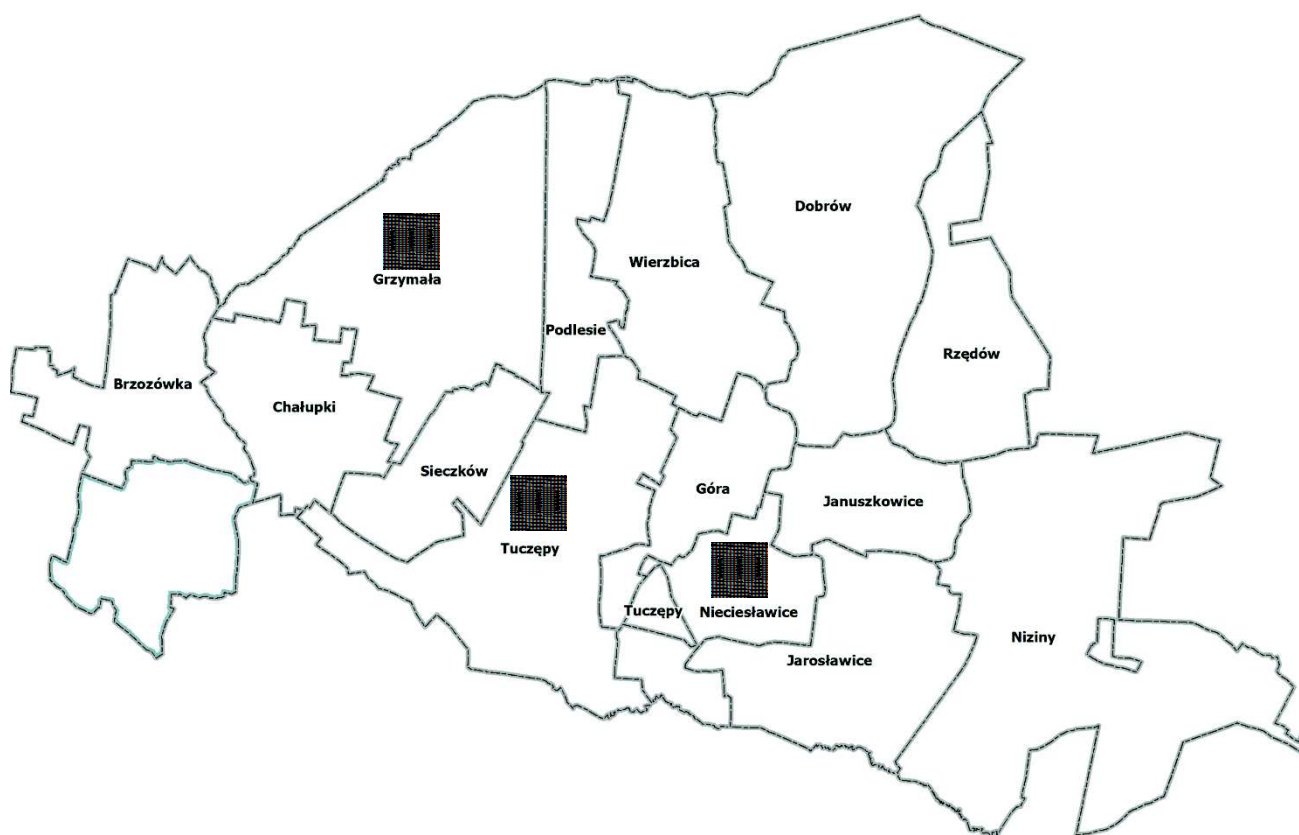
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

mgr Jacek Wilk

LOKALNY PLAN REWITALIZACJI GMINY TUCZĘPY NA LATA 2016-2023

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tuczępy, grudzień 2016 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją	6
2. Charakterystyka sytuacji na terenie gminy Tuczępy	8
2.1. Charakterystyka przestrzenno–funkcjonalna gminy Tuczępy	8
2.1.1. Położenie administracyjne	8
2.2. Zagospodarowanie przestrzenne	9
3. Demografia i infrastruktura społeczna	10
3.1. Ludność	10
3.2. Gęstość zaludnienia	13
3.3. Struktura wieku mieszkańców	14
3.4. Ruch naturalny i wędrowniczy ludności	16
3.5. Pomoc społeczna	18
3.6. Oświata	23
3.7. Poziom zatrudnienia i rynek pracy	30
3.8. Bezpieczeństwo publiczne	33
4. Środowisko przyrodnicze	35
4.1. Uwarunkowania fizyczno–geograficzne	36
4.1.2. Gleby	36
4.1.3. Zasoby wodne	37
4.1.4. Klimat	38
4.1.5. Ochrona przyrody	38
4.2. Przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	42
5. Środowisko kulturowe	43
5.1. Dziedzictwo kulturowe	43
5.2. Kultura	45
6. Gospodarka	47
6.1. Przedsiębiorczość pozarolnicza	47
6.2. Rolnictwo	52
6.3. Turystyka	56
7. Infrastruktura komunikacyjna	57
8. Infrastruktura techniczna	60

8.1.	Gospodarka mieszkaniowa	60
8.2.	Gospodarka odpadami	61
8.3.	System zaopatrzenia w wodę	64
8.4.	System odprowadzania ścieków.....	65
8.5.	Sieć gazowa.....	66
8.6.	System ciepłowniczy.....	67
8.7.	Infrastruktura elektroenergetyczna	68
8.8.	Infrastruktura teleinformatyczna	70
9.	Wyznaczenie i charakterystyka obszarów zdegradowanych	72
10.	Zestawienie danych	91
11.	Analiza SWOT	97
12.	Wizja i cele Lokalnego Programu Rewitalizacji	100
13.	Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym	105
14.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Programem Rewitalizacji	110
15.	Plan rzeczowo-finansowy	112
16.	Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	115
17.	Zgodność celów programu rewitalizacji z celami dokumentów wspólnotowych, krajowych, wojewódzkich i lokalnych o charakterze strategicznym i planistycznym	118
18.	Źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych	122
19.	Instrumenty wdrażania programu, monitoringu i komunikacji społecznej	125
20.	Załączniki	131

1. Wprowadzenie

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach zarówno miejskich jak i wiejskich. Do czołowych problemów zaliczają się degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej. W związku z zaistniałym stanem rzeczy bardzo ważną rolę nabrało planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, mających na celu poprawę sytuacji na zdegradowanych obszarach. Projekty te mają na celu odpowiedzenie na indywidualny zestaw problemów występujących na terenie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Planowane działania obejmują sfery: przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową.

Prace nad wykonaniem dokumentu oparte zostały o Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Wytyczne w zakresie rewitalizacji, zostały wydane na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. poz. 1146, z późn. zm.), oraz z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020” jak również dokumentem „Narodowym Planem Rewitalizacji 2022- Założenia” rewitalizacja – to:

„Kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).”¹

---

¹ „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020” s.5, 6

Obszar może zostać wskazany jako **obszar zdegradowany**, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych),
- technicznych (w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar cechujący się szczególną koncentracją wyżej wymienionych zjawisk, na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, wyznacza się jako **obszar rewitalizacji**. Może on obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego, ale nie może być większy niż 20% powierzchni gminy ani zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar rewitalizacji mogą być podzielone na podobszary, które nie muszą posiadać wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z nich występowania koncentracji opisanych wyżej negatywnych zjawisk. Tak obszar zdegradowany, jak i rewitalizacji mogą stanowić to samo terytorium. Wyznaczenie w gminie zarówno obszaru zdegradowanego, jak i rewitalizacji wymagało przeprowadzenia diagnozy potwierdzającej spełnienie przez nie przesłanek określonych w wytycznych i wskazującej terytoria najbardziej zdegradowane pod względem społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym. Diagnozę tę, stanowiącą podstawę do wyznaczenia terytoriów, które wymagają rewitalizacji w Gminie Tuczępy, prezentuje niniejszy dokument. Opierając się na wynikach przeprowadzonych analiz zawartych w poniższej diagnozie wyznaczono **obszar zdegradowany** obejmujący poniższe miejscowości Gminy Tuczępy:

1. Grzymała.
2. Kargów.
3. Nieciestawice.
4. Tuczępy.

Z uwagi na fakt, że obszar zdegradowany obejmuje tereny najsilniej nasycone współwystępowaniem problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, a zatem najbardziej wymagające kompleksowej interwencji, za **obszar rewitalizacji** uznano obszary zamieszkane miejscowości:

1. Grzymała.

2. Nieciestawice.

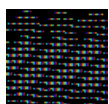
3. Tuczępy.

Rewitalizacja na przestrzeni ostatnich lat przybiera na znaczeniu. Traktowana jest już zarówno przez samorządy, ekspertów jak i samych mieszkańców zdegradowanych terenów jako czynnik warunkujący rozwój i umożliwiający poprawę jakości życia. Jest także wyraźnie zaakcentowana w dokumentach rządowych wyznaczających kierunki rozwoju kraju: KSRR, KPZK 2030, SRK.

Proces opracowania Programu Rewitalizacji obejmuje 3 fazy: przygotowawczą, diagnozowania i projektowania.

Zawarta w niniejszym dokumencie diagnoza społeczno-gospodarcza dla Gminy Tuczępy spełnia wszystkie zapisy i wskazania wynikające z ustawy o rewitalizacji oraz „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020”. Dokument Programu Rewitalizacji będzie stanowił podstawę formalną do ubiegania się o dofinansowanie planowanych działań rewitalizacyjnych ze środków Unii Europejskiej. Dokument będzie ponadto stanowił narzędzie umożliwiające przygotowanie i wdrażanie konkretnych działań, które przyczynią się do usunięcia zjawisk kryzysowych występujących na wskazanych obszarach. Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji przyczyni się do rozwiązania problemów Gminy Tuczępy oraz wspierania jej rozwoju i poprawy atrakcyjności.

Zawarta w dokumencie diagnoza ma charakter kompleksowy. Wyznaczanie dotkniętych kryzysem obszarów zostało dokonane w oparciu o analizę porównawczą bazującą na danych ilościowych i jakościowych.

2. Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją

W celu właściwego i jednoznacznego rozumienia pojęć związanych z rewitalizacją, przedstawiono ich definicje²:

- 1) **Interesariusze rewitalizacji** – to w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji; właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, społeczną, jednostki samorządu terytorialnego, organy władzy publicznej.
- 2) **Rewitalizacja** – stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.
- 3) **Stan kryzysowy** – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
  - a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
  - b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
  - c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
  - d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

---

² Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

- 4) **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.
- 5) **Obszar rewitalizacji** – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 3, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

2. Charakterystyka sytuacji na terenie Gminy Tuczępy

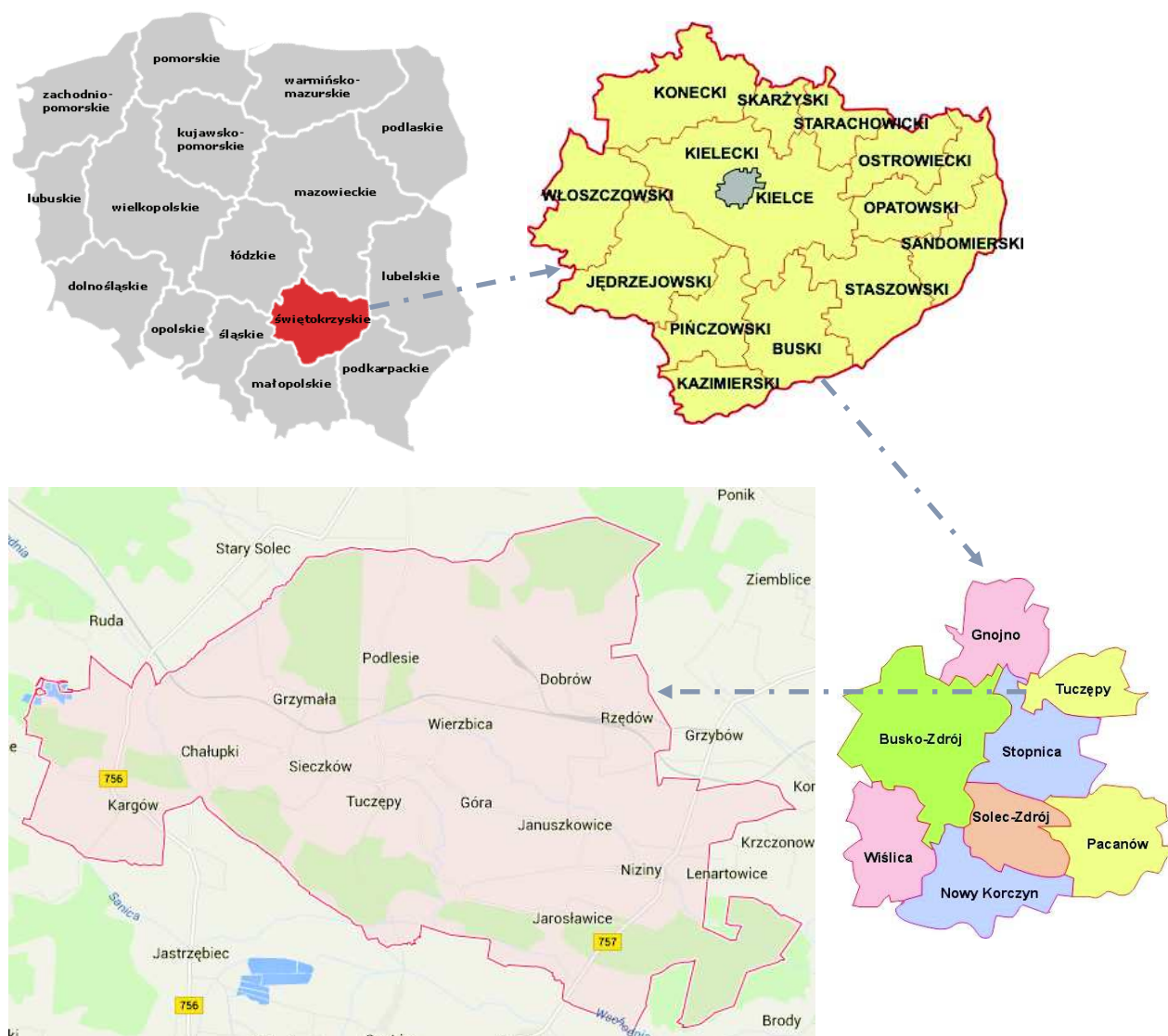

2.1. Charakterystyka przestrzenno-funkcjonalna Gminy Tuczępy

2.2.1. Położenie administracyjne

Pod względem administracyjnym Gmina Tuczępy należy do województwa świętokrzyskiego i wchodzi w skład powiatu buskiego. Usytuowana jest w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego. Oddalona jest od Buska-Zdroju o około 27 km i od Kielc o około 58 km, dlatego też pozostaje w obszarze bezpośrednich wpływów obu miast (społecznych, ekonomicznych, rekreacyjnych i infrastrukturalnych). Obszar Gminy Tuczępy graniczy z pięcioma gminami, tj.: od północy z gminą Szydłów (powiat staszowski), od północnego wschodu z gminą Staszów (powiat staszowski), od południowego wschodu z gminą Oleśnica (powiat staszowski), od południowego zachodu z gminą Stopnica (powiat buski), od północnego zachodu z gminą Gnojno (powiat buski).

Mapa 1. Położenie geograficzne Gminy Tuczępy.

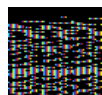
Źródło: https://www.osp.org.pl/hosting/katalog.php?id_w=14&id_p=274&id_g, <https://ekoportunizacja.wordpress.com/prasa/glos-gminy-tuczepy/gmina-tuczepy-2/>, www.krolewskieponidzie.pl, <https://www.google.pl/maps>

Najbliższe miasta to: Busko-Zdrój, Chmielnik, Połaniec. Pod względem zajmowanej powierzchni (84 km²) gmina zalicza się do grupy gmin małych. Powierzchnia gminy stanowi 0,72% ogólnej powierzchni województwa świętokrzyskiego (11 711 km²) i 8,68% powierzchni powiatu buskiego (968 km²) z dominującą funkcją rolnictwa indywidualnego, o znacznie wyższej od średniej wojewódzkiej przydatności rolniczej gleb.

Gmina swoim zasięgiem obejmuje 15 sołectw: Brzozówka, Chałupki, Dobrów, Góra, Grzymała, Januszkowice, Jarosławice, Kargów, Nieciestawice, Niziny, Podlesie, Rzędów, Sieczków, Tuczępy, Wierzbica.

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Układ funkcjonalno–przestrzenny Gminy Tuczępy jest wynikiem długiego rozwoju historycznego. Skupione pasmowo zespoły osiedleńcze (wsie) rozwinęły się na sieci dróg, które przeważnie przebiegają równolegle do cieków wodnych.

Do najważniejszych czynników, mających wpływ na kształtowanie się układu przestrzenno–funkcjonalnego gminy należy zaliczyć:

- ✓ wiejskie obszary osiedleńcze z zasobami dziedzictwa kulturowego,
- ✓ obszary o walorach przyrodniczo – krajobrazowych,
- ✓ kompleksy leśne i rolne,
- ✓ sieć komunikacji drogowej,
- ✓ sieć infrastruktury technicznej.

Układ przestrzenny zabudowy sołectw stanowią utrwalone wzdłuż dróg ciągi zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, w enklawach której występuje zabudowa usługowa o charakterze podstawowym, związana z działalnością gospodarczą ludności. Centralną pozycję w układzie osiedleńczym i krajobrazowym gminy zajmuje sołectwo Tuczępy, skupiające ogólne programy usługowe i obiekty z zakresu administracji, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego, obsługi rolnictwa, służb komunalnych. Wartość techniczna istniejących budynków jest zróżnicowana. Przeważają budynki w średnim stanie technicznym. Utrwalanie istniejącej zabudowy następuje na skutek sukcesywnej jej wymiany. Występuje niewielki stopień rozproszenia zabudowy. Na zwarty charakter zabudowy ma wpływ stan techniczny sieci dróg oraz istniejące elementy infrastruktury technicznej. Jedynie w miejscowości gminnej Tuczępy występuje ukształtowany ośrodek usługowy.

Strukturę funkcjonalno–przestrzenną poszczególnych wsi charakteryzuje ulicowy układ zagród, towarzyszący drogom publicznym i wewnętrznym oraz rozciągające się poza linią zabudowy tereny łanowe upraw rolnych. Drobną podział własnościowy pól, przeważnie prostopadły do przebiegu dróg, daje w połączeniu z bogatą pagórkowatą rzeźbą terenu mozaikową malowniczość krajobrazu. Istniejąca zabudowa o różnorodnym charakterze powstała na bazie układu przestrzenno–funkcjonalnego, określonego ustaleniami obowiązujących dotychczas miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a po utracie ich ważności w oparciu o podejmowane decyzje administracyjne w trybie art. 50 i 59 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

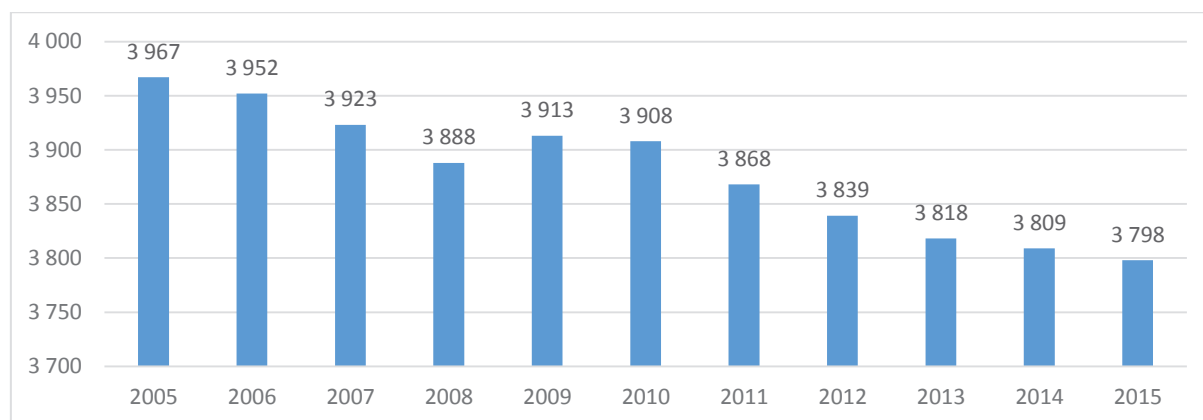
3. Demografia i infrastruktura społeczna

3.1. Ludność

Do podstawowych charakterystyk zbiorowości ludzkiej należą jej liczebność i rozmieszczenie. Liczba mieszkańców gminy systematycznie maleje od 2010 roku. Ogólnie w ciągu 11 lat liczba osób zamieszkujących gminę zmniejszyła się o 169 (4,3%).

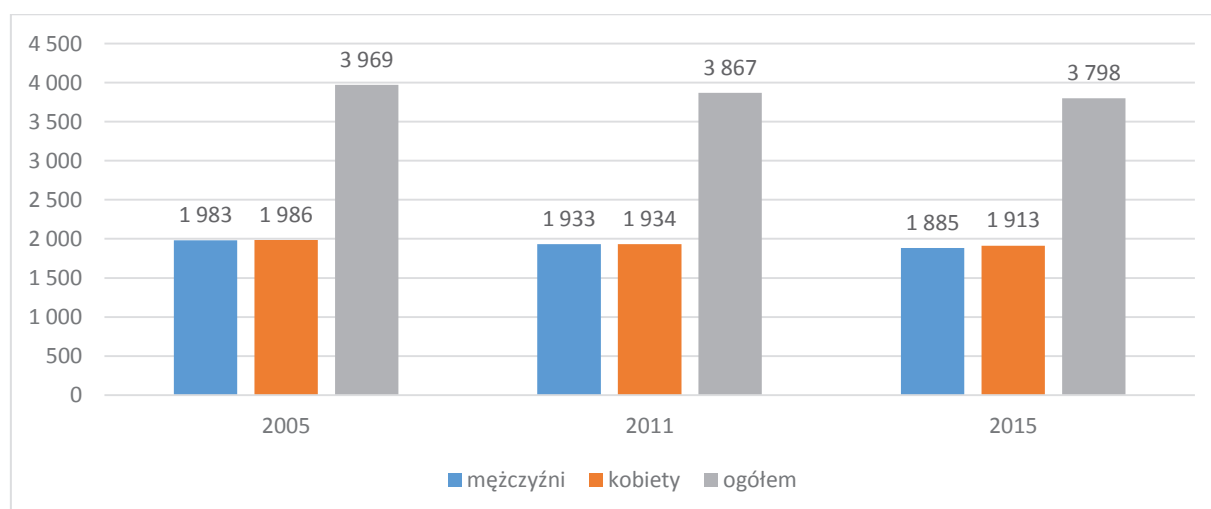
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Tuczępy w latach 2005-2015

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy.

W gminie obserwuje się nieznaczny wzrost współczynnika feminizacji, czyli stosunku liczby kobiet na 100 mężczyzn, który w 2015 roku wyniósł 101 kobiet/100 mężczyzn (w 2011 roku wskaźnik ten wynosił 100 kobiet/100 mężczyzn). W 2015 roku teren gminy zamieszkiwało 1 885 mężczyzn i 1 913 kobiet. Tym samym kobiety stanowiły 50,37% ludności gminy.

Wykres 2. Zmiana liczby ludności w gminie Tuczępy w wybranych latach (2005, 2011, 2015)

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby ludności w wybranych latach na terenie Gminy Tuczępy.

Tabela 1. Ludność gminy wg miejscowości w 2005, 2011 i 2015 roku

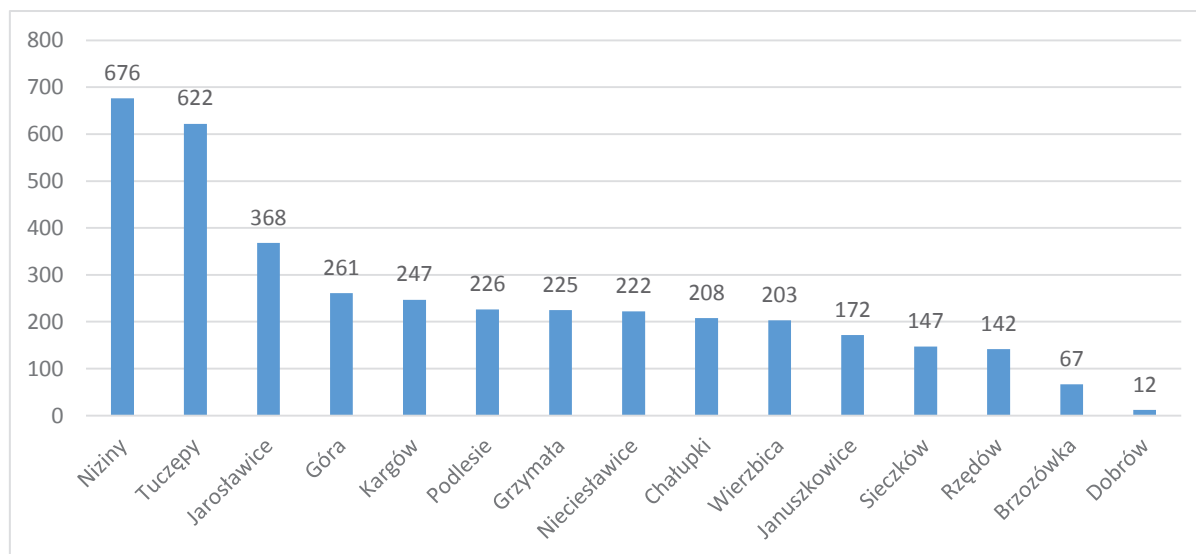
Lp	Miejscowość	liczba ludności								
		2005			2011			2015		
		ogółem	M	K	ogółem	M	K	ogółem	M	K
1	Brzozówka	84	40	44	67	35	32	67	35	32
2	Chałupki	219	109	110	210	103	107	208	99	109
3	Dobrow	18	11	7	15	10	5	12	8	4
4	Góra	289	143	146	287	145	142	261	123	138
5	Grzymała	228	118	110	231	117	114	225	117	108
6	Januszkowice	166	85	81	177	88	89	172	86	86
7	Jarosławice	389	170	219	380	171	209	368	165	203
8	Kargów	284	144	140	264	131	133	247	124	123
9	Nieciesławice	204	117	87	218	112	106	222	116	106
10	Niziny	707	352	355	683	344	339	676	336	340
11	Podlesie	214	105	109	222	113	109	226	115	111
12	Rzędów	143	74	69	144	74	70	142	73	69
13	Sieczków	170	89	81	155	84	71	147	80	67
14	Tuczępy	633	311	322	610	299	311	622	303	319
15	Wierzbica	221	115	106	204	107	97	203	105	98
Razem		3 969	1 983	1 986	3 867	1 933	1 934	3 798	1 885	1 913

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

Analiza danych wykazała, iż pod względem zaludnienia największymi miejscowościami w gminie są: Niziny (676 - 17,80% ogółu ludności w gminie), Tuczępy (622 - 16,38%) i Jarosławice (368 - 9,69%).

Wykres 3. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Tuczępy w 2015 roku.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

Tabela 2. Liczba ludności w gminie w 2015 roku.

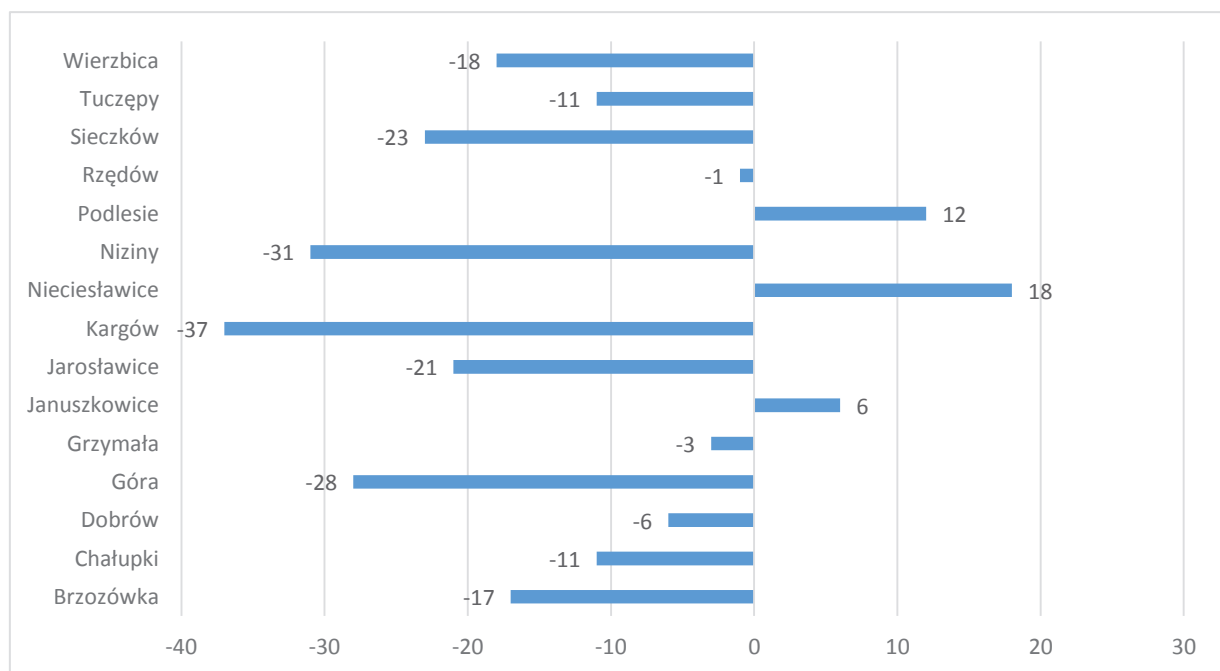
	Miejscowość	Liczba ludności	% ogółu ludności gminy
1	Niziny	676	17,80%
2	Tuczępy	622	16,38%
3	Jarosławice	368	9,69%
4	Góra	261	6,87%
5	Kargów	247	6,50%
6	Podlesie	226	5,95%
7	Grzymała	225	5,92%
8	Nieciestawice	222	5,85%
9	Chałupki	208	5,48%
10	Wierzbica	203	5,34%
11	Januszkowice	172	4,53%
12	Sieczków	147	3,87%
13	Rzędów	142	3,74%
14	Brzozówka	67	1,76%
15	Dobrów	12	0,32%
	Razem	3 798	100,00%

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

W latach 2005-2015 największy spadek liczby mieszkańców wystąpił w miejscowościach: Kargów (-37), Niziny (-31) oraz Góra (-28). Mieszkańców przybyło natomiast w miejscowościach Nieciestawice (+18), Podlesie (+12) oraz Januszkowice (+6).

Wykres 4. Dynamika zmiany liczby ludności w latach 2005-2015.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

3.2. Gęstość zaludnienia

Gęstość zaludnienia jest miarą przyporządkowującą populację do powierzchni. Gęstość zaludnienia w gminie Tuczępy wynosiła w 2015 roku 46 osób na km² i była niższa niż w powiecie buskim (75 os/km²) i województwie świętokrzyskim (107 os/km²).

Tabela 3. Gęstość zaludnienia wg. miejscowości.

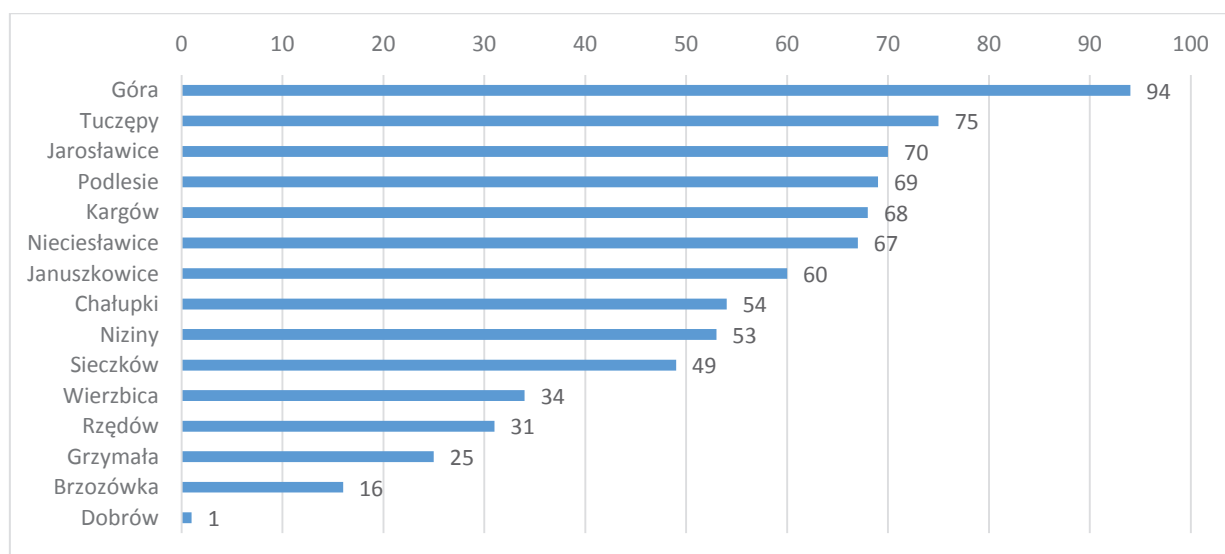
	Powierzchnia w km ²	Ludność 2015	Gęstość zaludnienia
Brzozówka	4,225	67	16
Chałupki	3,863	208	54
Dobrow	10,744	12	1
Góra	2,767	261	94
Grzymała	8,899	225	25
Januszkowice	2,881	172	60
Jarosławice	5,23	368	70
Kargów	3,609	247	68
Nieciesławice	3,297	222	67
Niziny	12,777	676	53
Podlesie	3,276	226	69
Rzędów	4,605	142	31
Sieczków	2,977	147	49
Tuczępy	8,314	622	75
Wierzbica	5,955	203	34
łącznie	83,419	3798	46

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

Najgęściej zaludnionymi miejscowościami gminy są: Góra (94 os/km²), Tuczępy (75 os/km²) i Jarosławice (70 os/km²). Natomiast do najmniej zaludnionych należą: Dobrow (1 os/km²), Brzozówka (16 os/km²) i Grzymała (25 os/km²).

Wykres 5. Gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy.

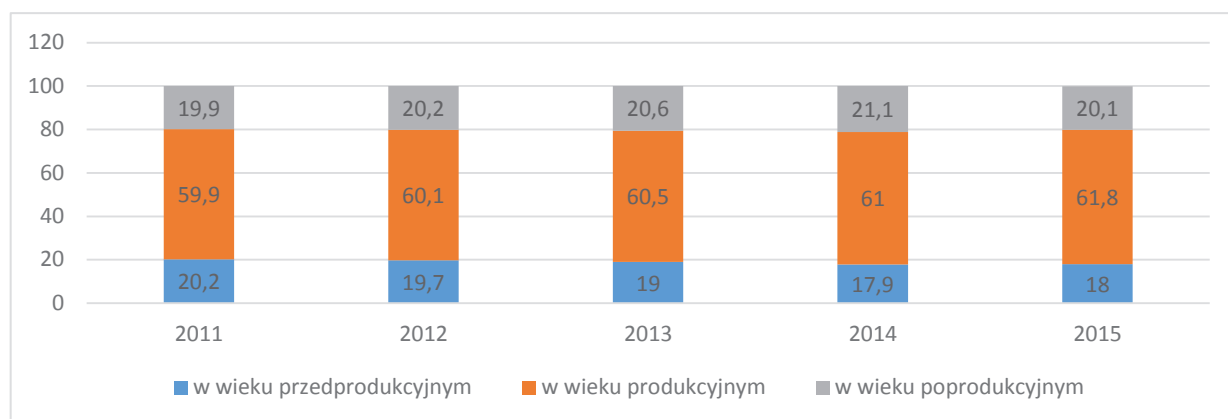
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

3.3. Struktura wieku mieszkańców

Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej, jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Jak wynika z danych Urzędu Gminy Tuczępy struktura wieku mieszkańców przedstawia się następująco: 18% stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, 61,8% w wieku produkcyjnym oraz 20,1% w wieku poprodukcyjnym. W gminie występuje niekorzystny trend - zwiększa się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, zmniejsza natomiast mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Świadczy to o starzeniu się społeczeństwa gminy.

Wykres 6. Ludność wg. ekonomicznych grup wieku w latach 2011-2015

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych BDL GUS i UG Tuczępy

Tabela 4. Struktura wieku mieszkańców gminy wg miejscowości w 2011 i 2015 roku.

Miejscowości	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2011	2015	2011	2015	2011	2015
Brzozówka	8	7	45	42	14	18
Chałupki	40	33	136	141	34	34
Dobrów	2	2	70	6	6	4
Góra	56	43	170	164	61	54
Grzymała	42	43	144	142	45	40
Januszkowice	44	34	92	93	41	45
Jarosławice	80	67	234	234	66	67
Kargów	51	44	160	149	53	54
Nieciesławice	45	43	119	125	54	54
Niziny	136	119	420	418	127	139
Podlesie	38	35	140	147	44	44
Rzędów	41	35	75	78	28	28
Sieczków	25	19	91	89	39	39
Tuczępy	133	118	368	392	109	112
Wierzbica	41	41	126	129	37	33
Łącznie	782	683	2390	2349	758	765

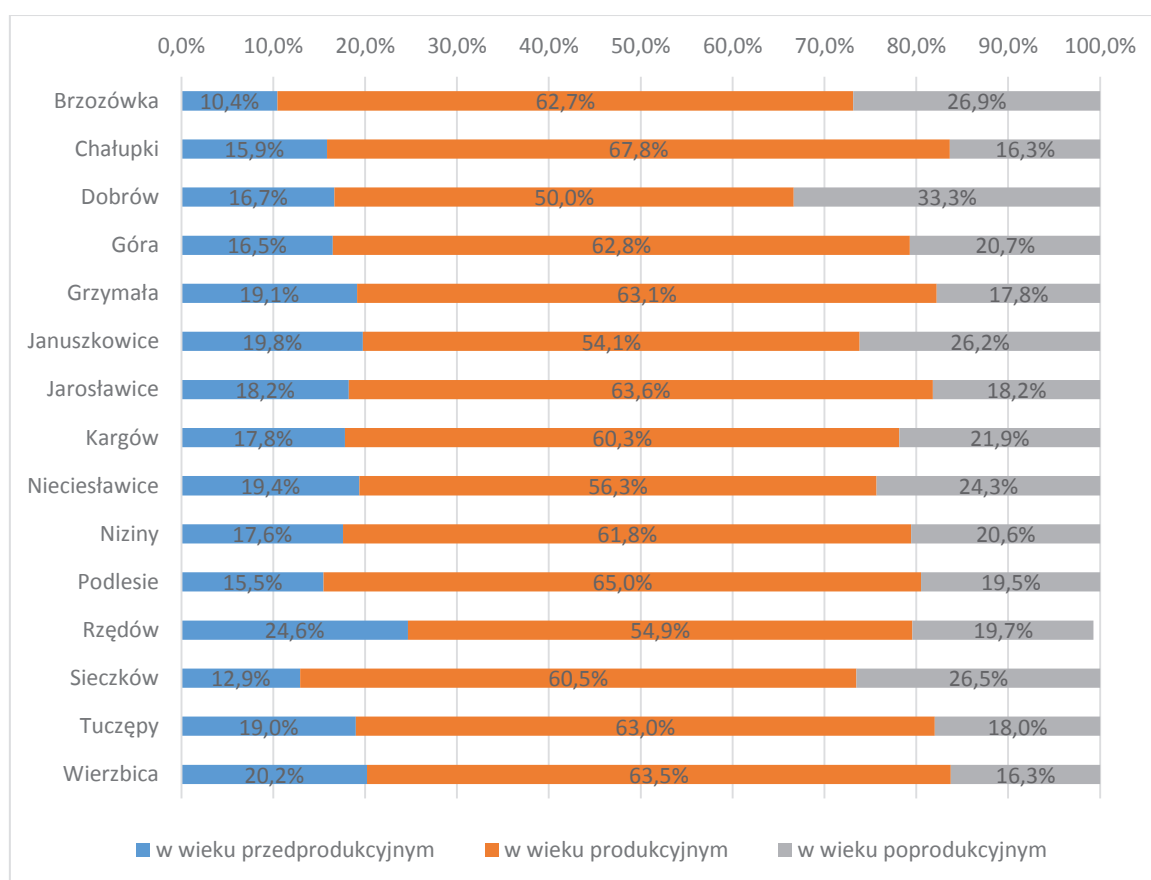
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

Szczegółowa analiza dotycząca struktury wieku mieszkańców pozwala na stwierdzenie, że sytuacja demograficzna w większości sołectw gminy stale pogarsza się. Dotyczy to przede wszystkim miejscowości, w których udział ludności w poszczególnych grupach, czyli w:

- ✓ wieku przedprodukcyjnym – jest niższy niż średnia dla gminy (18%): **Brzozówka, Chałupki, Dobrów, Góra, Kargów, Niziny, Podlesie, Sieczków.**
- ✓ wieku produkcyjnym – jest wyższy niż średnia dla gminy (61,8%): **Brzozówka, Chałupki, Góra, Grzymała, Jarosławice, Podlesie, Tuczępy, Wierzbica.**
- ✓ wieku poprodukcyjnym – jest wyższy niż średnia dla gminy (20,1%): **Brzozówka, Dobrów, Góra, Januszkowice, Kargów, Nieciesławice, Niziny, Sieczków.**

Wykres 7 Struktura wieku ludności gminy wg miejscowości w 2015 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

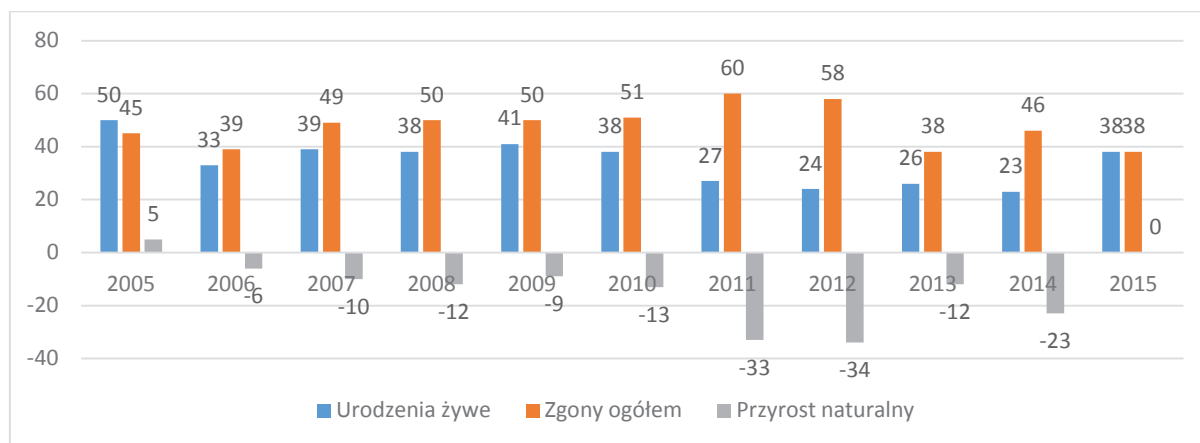
Podsumowując, zmniejszony przyrost naturalny oraz wydłużenie się średniej długości trwania życia będą prowadzić w gminie do sytuacji, w której coraz mniej osób będzie wchodzić do grupy produkcyjnej. W dalszym ciągu rosnać będzie natomiast grupa mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

3.4. Ruch naturalny i wędrówkowy ludności

Na liczbę ludności w Gminie Tuczępy ma wpływ przyrost naturalny oraz saldo migracji. Analizując wykres można zauważyć, że wskaźnik przyrostu naturalnego jest niekorzystny. Od 2006 r. przyrost naturalny w gminie jest ujemny. W 2015 roku wyniósł natomiast 0. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wyniósł 0 i był wyższy w porównaniu ze średnią dla powiatu buskiego (-4,4) i województwa świętokrzyskiego (-3).

Wykres 8. Przyrost naturalny w gminie Tuczępy w latach 2005-2015

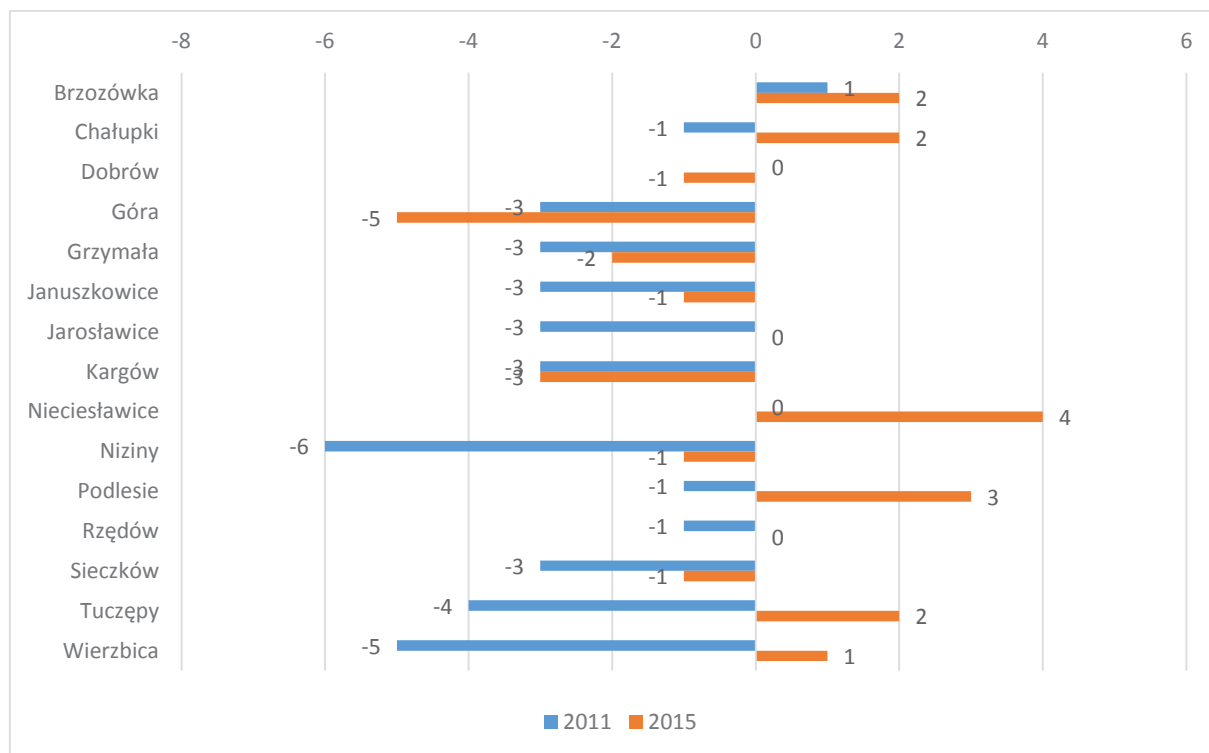

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych BDL GUS i UG Tuczępy

Najniższy przyrost naturalny w 2015 roku zanotowano w miejscowościach: **Góra** (-5), **Kargów** (-2) i **Januszkowice** (-1). Najwyższy natomiast w **Nieciesławicach** (4) i **Podlesiu** (3).

Wykres 9. Przyrost naturalny w latach 2011 i 2015 na poziomie miejscowości

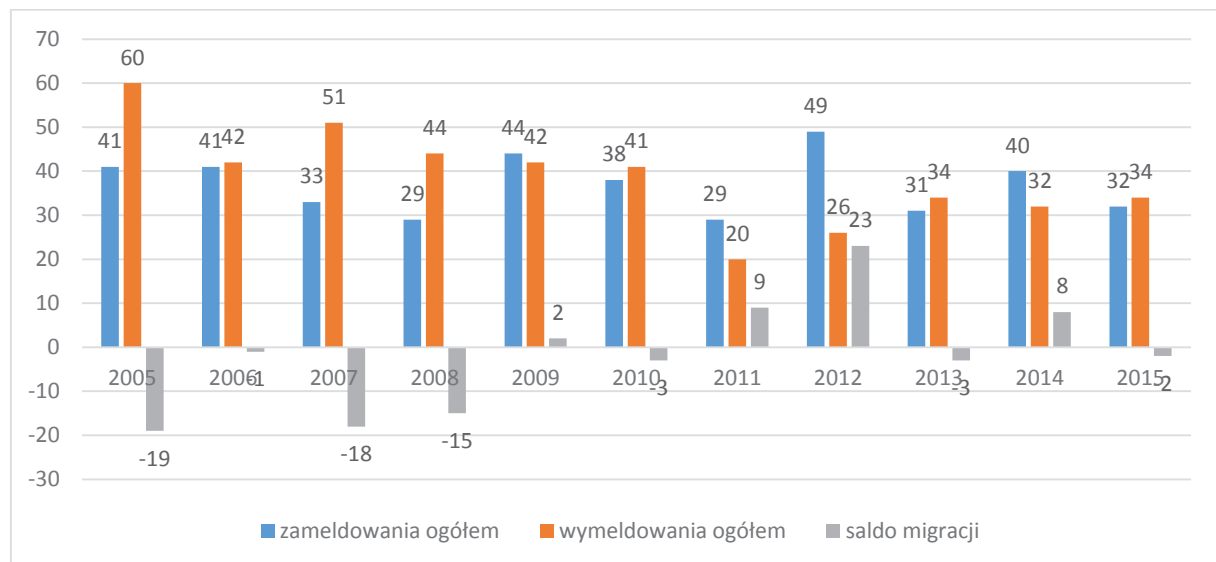
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

Wskaźnik salda migracji na przestrzeni lat 2005 - 2015 w Gminie Tuczępy podlegał dużym wahaniom. Dodatni wskaźnik salda migracji zanotowano w latach 2006, 2009, 2011, 2012, 2014.

Wykres 10. Saldo migracji w Gminie Tuczępy w latach 2005-2015

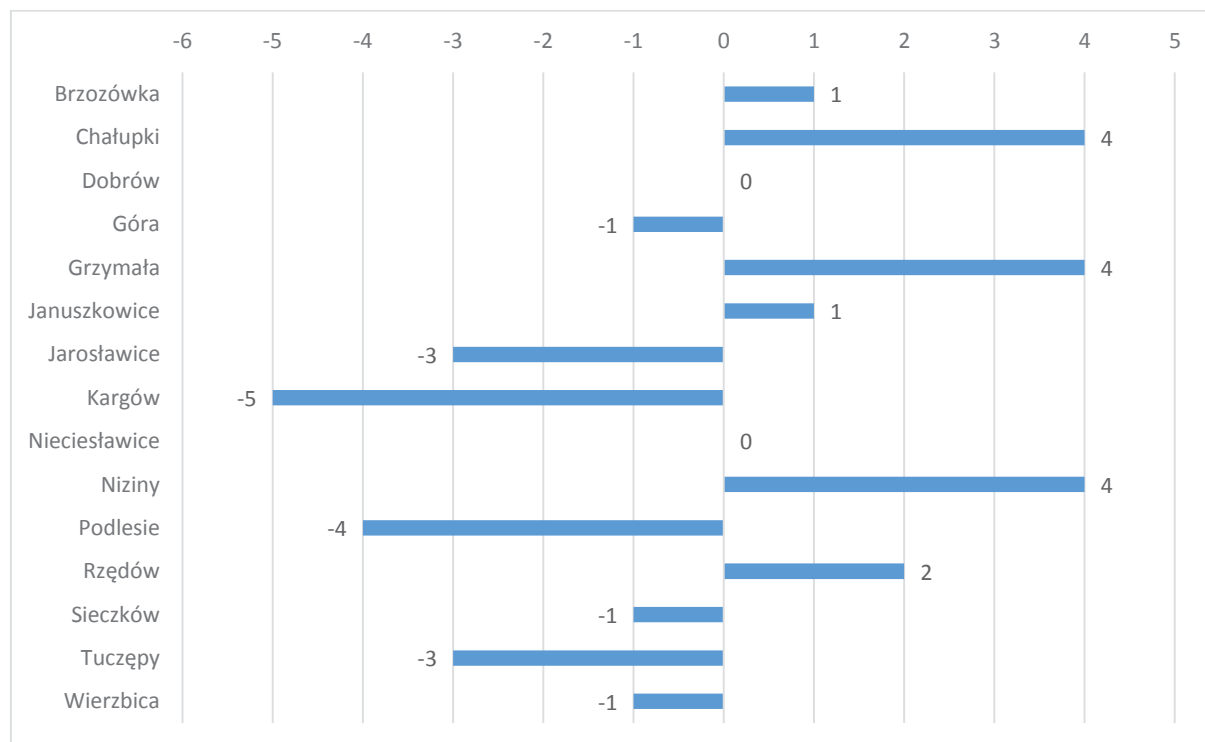

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych BDL GUS i UG Tuczępy

Najniższe wartości wskaźnika salda migracji w 2015 roku zanotowano w miejscowościach: **Kargów** (-5), **Podlesie** (-4), **Jarosławice** (-3) i **Tuczępy** (-3). Najwyższe natomiast w **Chałupkach** (4), **Grzymałach** (4) oraz **Nizinach** (4).

Wykres 11. Saldo migracji w 2015 roku na poziomie miejscowości w gminie Tuczępy.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG Tuczępy

3.5. Pomoc społeczna

Opiekę społeczną na terenie Gminy Tuczępy zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej. OPS w Tuczępach prowadzi wiele działań mających na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Obowiązkiem osób korzystających z pomocy społecznej jest współdziałanie w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej.

Z jego usług korzysta 13,5% mieszkańców gminy. Pomoc udzielana jest głównie w formie zasiłków pieniężnych, pomocy rzeczowej, poradnictwa specjalistycznego oraz finansowania posiłków dla dzieci. Ośrodek realizuje zarówno zadania własne, jak i zlecone Gminie z zakresu opieki społecznej. Od 1 stycznia 2005 r. Ośrodkowi Pomocy Społecznej powierzono dodatkowe zadanie - wypłatę zasiłków rodzinnych i alimentacyjnych.

Tabela 5. Rodziny objęte pomocą społeczną (zadania własne i zlecone) w latach 2005 – 2015

Rok	Liczba rodzin	Łączna wysokość wydatkowanych środków w złotych (bez DPS)	Średnia wysokość świadczeń przypadających w roku na rodzinę
2005	121	79484	656,89
2006	152	107675	708,39
2007	243	215022	884,86
2008	185	147559	797,62
2009	172	141533	765,48
2010	171	127899	747,95
2011	228	134957	591,92
2012	199	138398	695,47
2013	193	170378	882,83
2014	185	179262	968,98
2015	284	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

Tabela 6. Udzielona pomoc społeczna w latach 2005 – 2015

Rok	Ilość osób objęta pomocą	Ilość rodzin
2005	317	121
2006	418	152
2007	716	243
2008	571	185
2009	538	172
2010	503	171
2011	684	228
2012	591	199
2013	566	193
2014	513	185
2015	789	284

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

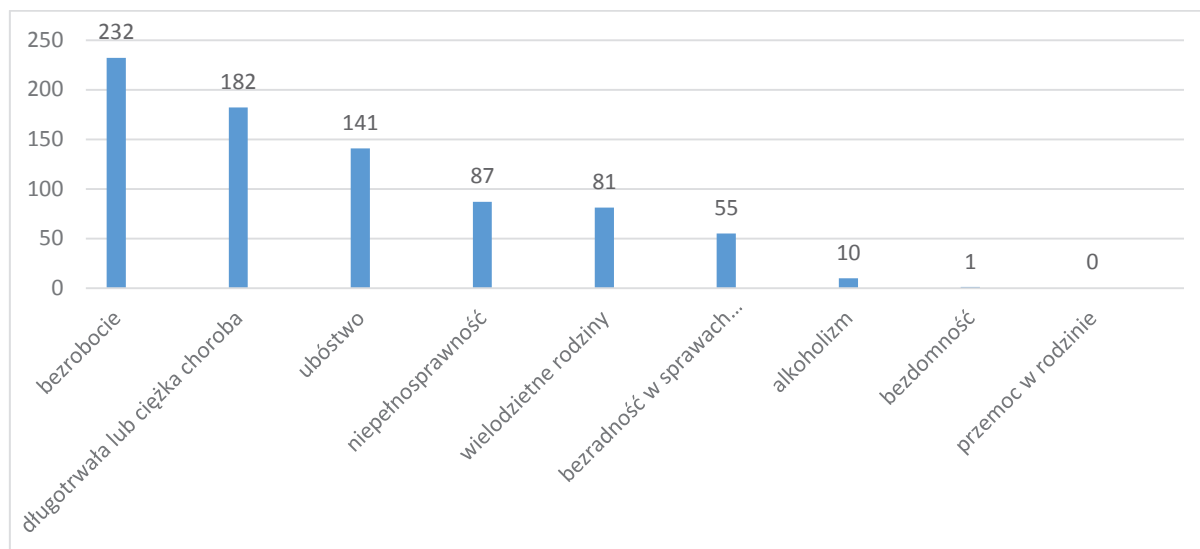

Do najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej należą w gminie:

- ✓ Bezrobocie.
- ✓ Długotrwała lub ciężka choroba,
- ✓ Ubóstwo.

Wykres 12. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2015 roku.

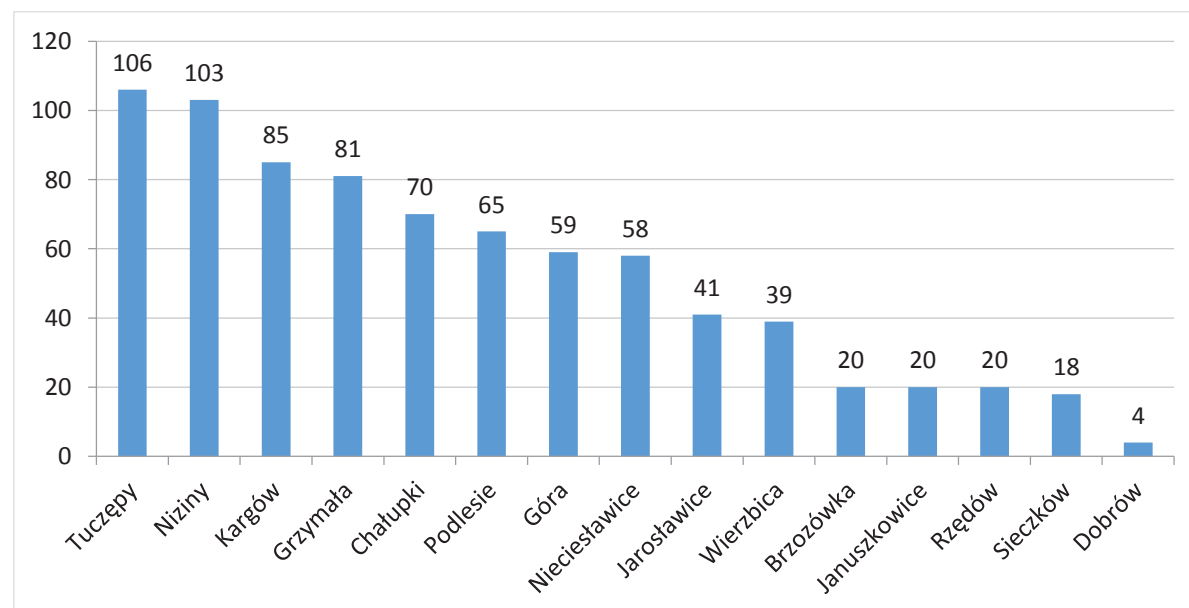

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkiwało w miejscowościach: **Tuczępy** (106 osób - 13,43%), **Niziny** (103 osób - 13,05%), **Kargów** (85 osoby - 10,77%) i **Grzymała** (81 osób - 10,27%) ogółu osób korzystających z pomocy społecznej),

Wykres 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2015 roku na poziomie miejscowości.

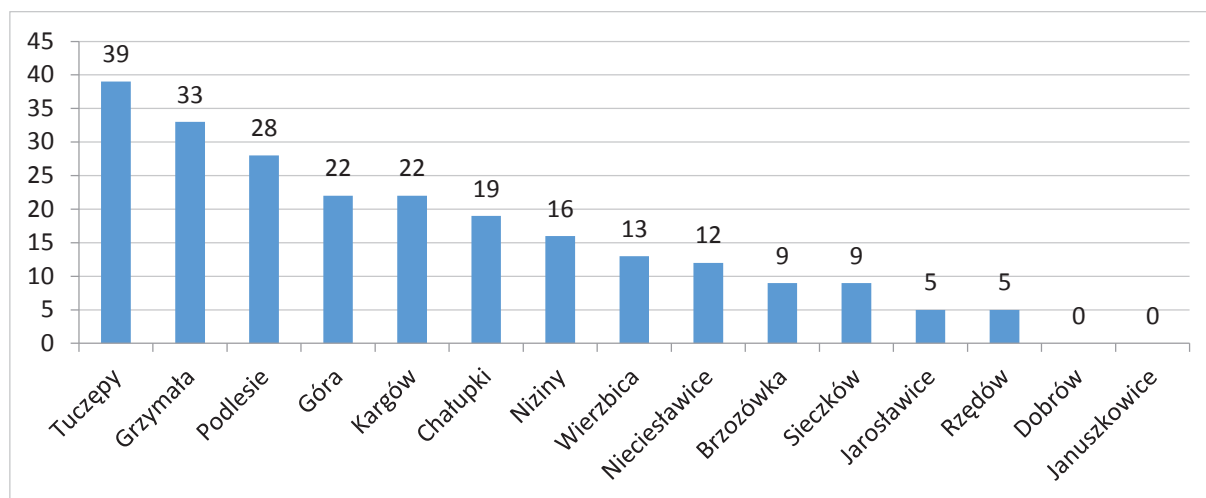

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia zamieszkiwało w miejscowościach: **Tuczępy** (39 osoby – 14,66% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu bezrobocia), **Grzymała** (33 osoby- 14,22%), **Podlesie** (28 osoby - 14,22%).

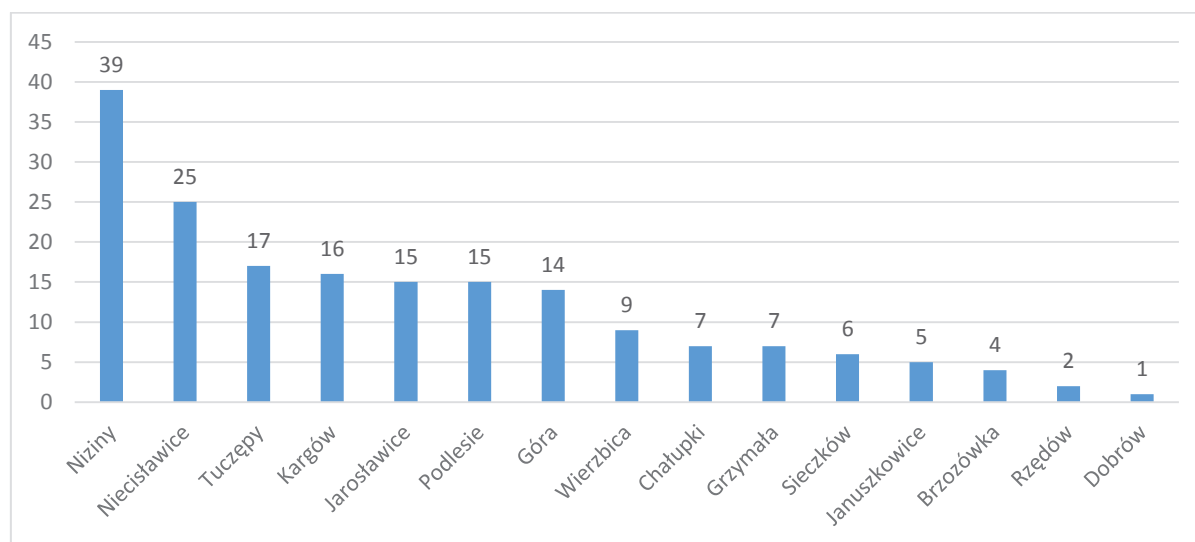
Wykres 14. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w Gminie Tuczępy w 2015 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby zamieszkiwało w miejscowościach: **Niziny** (39 osób – 21,43% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby), **Nieciostawice** (25 osób- 13,74%) oraz **Tuczępy** (17 osób- 9,34%).

Wykres 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w Gminie Tuczępy w 2015 roku.

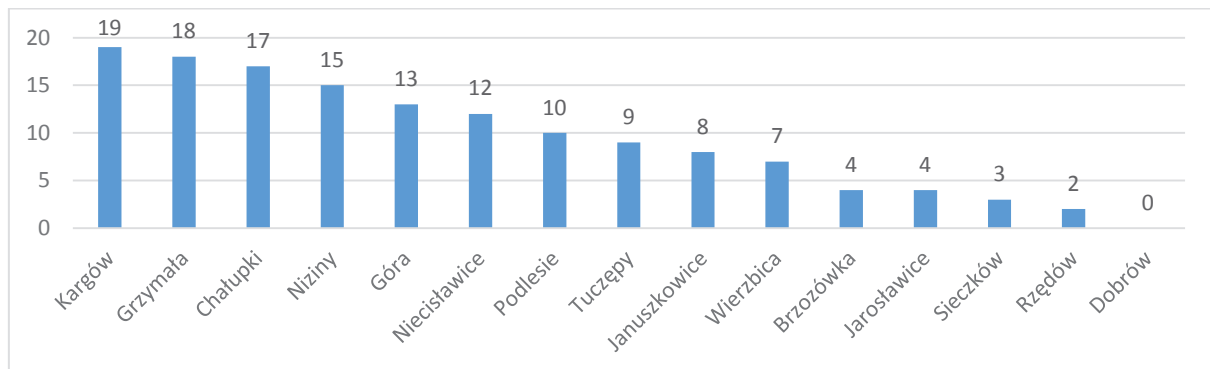

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zamieszkiwało w miejscowościach: **Kargów** (19 osób – 13,48% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu ubóstwa), **Grzymała** (18 osób- 12,77%) oraz **Chałupki** (17 osób - 12,06%).

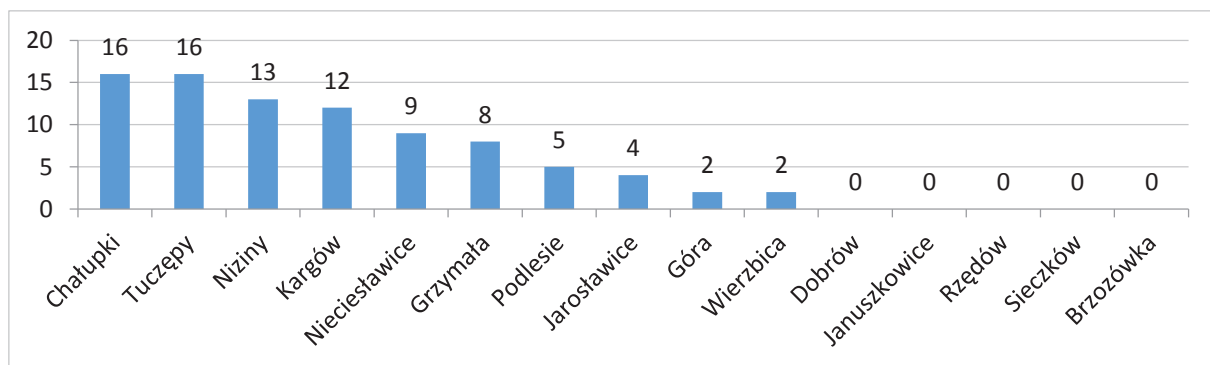
Wykres 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w Gminie Tuczępy w 2015 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności zamieszkiwało w miejscowościach: **Chałupki** (16 osób - 18,39%), **Tuczępy** (16 osób - 18,39%), **Niziny** (13 osób - 14,94% oraz **Kargów** (12 osób - 13,79%) ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu niepełnosprawności.

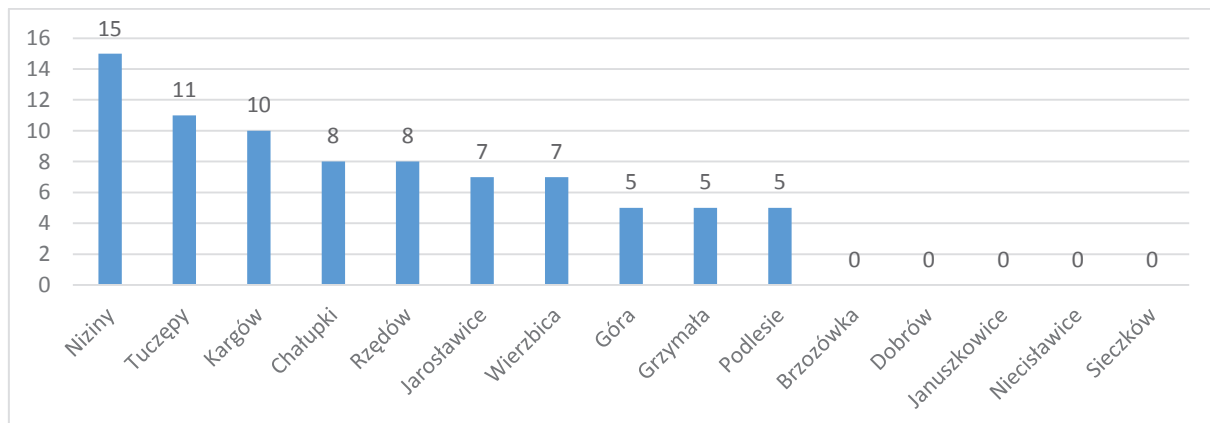
Wykres 17. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w Gminie Tuczępy w 2015 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietności zamieszkiwało w miejscowościach: **Niziny** (15 osób - 18,52% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu wielodzietności), **Tuczępy** (11 osób - 13,58%) oraz **Kargów** (10 osób - 12,35%).

Wykres 18. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietności w Gminie Tuczępy w 2015 roku.

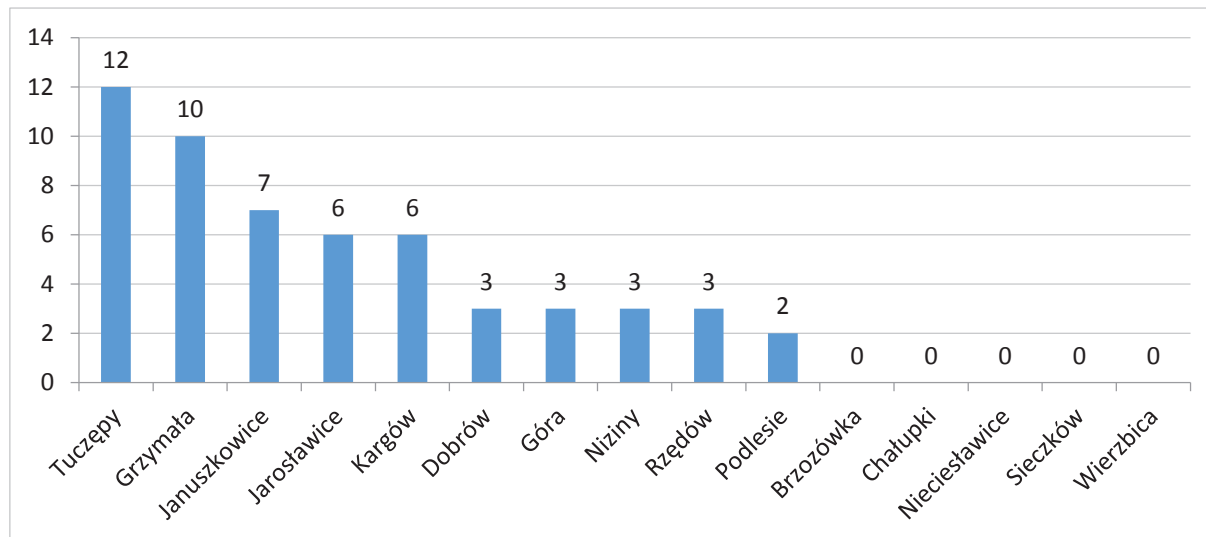

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkiwało w miejscowościach: **Tuczępy** (12 osób – 21,82%) **Grzymała** (10 osób – 18,18%), **Januszkowice** (7 osób - 12,73%), **Jarostawice** (6 osób-10,91%), oraz **Kargów** (6 osób - 10,91%) ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych).

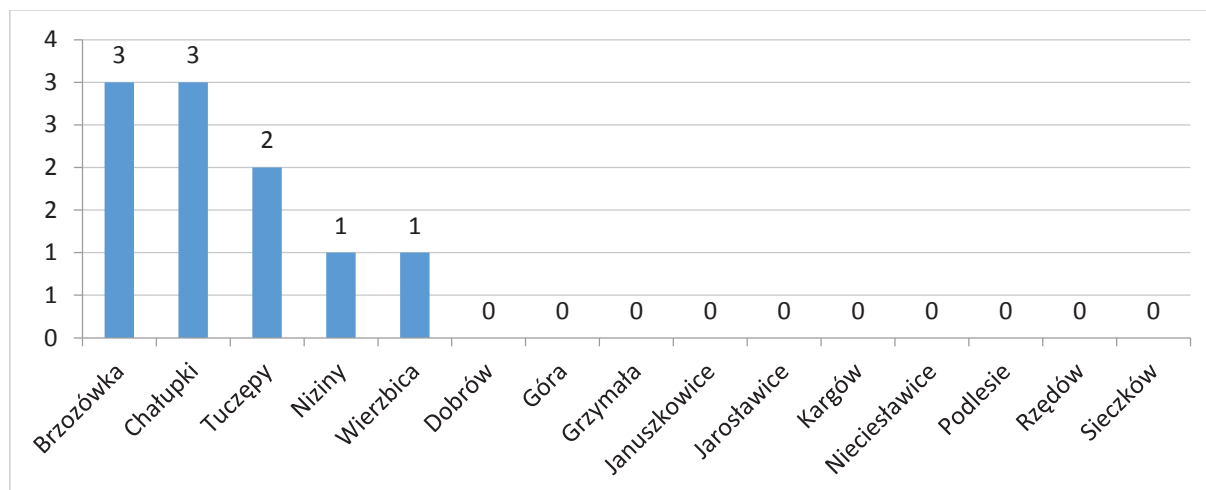
Wykres 19. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w Gminie Tuczępy w 2015 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu zamieszkiwało w miejscowościach: **Brzozówka** (3 osoby – 30%), **Chałupki** (3 osoby- 30%), Tuczępy (2 osoby – 20%) ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu alkoholizmu).

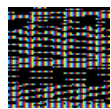
Wykres 20. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w Gminie Tuczępy w 2015 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z wieloma instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Biorąc jednak pod uwagę identyfikowane potrzeby, należy podkreślić konieczność zwiększania, rozwijania i modernizacji infrastruktury pomocy społecznej, by żadna z grup społecznych nie była zagrożona zjawiskiem trwałego wykluczenia.

3.6. Oświata

3.6.1. Szkolnictwo

Zaspokojenie potrzeb edukacyjnych młodych mieszkańców Gminy Tuczępy realizowane jest przez placówki podległe samorządowi gminnemu w zakresie przedszkola, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące szkół z terenu Gminy Tuczępy.

Tabela 7. Charakterystyka szkół podstawowych z terenu Gminy Tuczępy (stan na 2015 r.)

L.p.	Nazwa i adres jednostki	Powierzchnia użytkowa w m ²	Ilość pomieszczeń do nauki	Ilość uczniów	Liczba nauczycieli	Powierzchnia hali sportowej/sali gimnastycznej [w m ²]	Kubatura budynku [w m ³]
1.	Szkoła Podstawowa im. Generała Władysława Andersa w Kargowie	980,00	7 + 1 przedszkole	45 + 18 przedszkolaków	9 + 1 pedagog + 2 przedszkolanki	303,00	1 283,00
2.	Zespół Placówek Oświatowych - Publiczna Szkoła Podstawowa w Nizinach	5 986,20	9	112	18	866,67	13 388,66
3.	Zespół Placówek Oświatowych - Publiczna Szkoła Podstawowa w Tuczępach	1 414,00	11	157	19	187,00	4 516,00
Razem:		8 380,20	28	332	49	1 356,67	5 799,00

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Tabela 8. Charakterystyka szkół podstawowych z terenu Gminy Tuczępy w latach 2006-2015

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba szkół	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Pomieszczenia szkół	27	19	34	29	34	34	34	-	-	-
Oddziały w szkołach	17	18	18	18	18	18	18	18	20	21
Liczba uczniów	323	297	283	262	259	264	277	283	306	314

Absolwenci	49	60	52	71	52	41	27	36	40	50
Nauczyciele w przeliczeniu na etaty	-	-	-	-	-	23,73	25,66	26,42	26,91	26,00
Uczniowie uczący się języka angielskiego	-	-	254	262	258	264	277	283	306	314
Uczniowie uczący się języka niemieckiego	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Komputery w szkole	37	39	38	38	36	38	38	-	-	-
Komputery z dostępem do Internetu	25	38	37	36	36	38	38	-	-	-
Uczniowie na 1 komputer z dostępem do Internetu	13,46	8,49	8,32	7,49	7,85	8,00	8,39	-	-	-
Współczynnik solaryzacji netto	108,87	109,51	110,40	108,40	102,41	101,19	106,83	112,15	110,67	104,68

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Od 1 września 1999 r. reforma oświaty wprowadziła jeszcze jeden poziom edukacji młodzieży – gimnazja. Na terenie gminy funkcjonuje Publiczne gimnazjum im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Jarosławicach.

Tabela 9. Charakterystyka Publicznego Gimnazjum im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Jarosławicach.

Nazwa i adres jednostki	Powierzchnia użytkowa szkoły w m ²	Ilość pomieszczeń do nauki	Ilość uczniów	Liczba nauczycieli	Powierzchnia hali sportowej [w m ²]	Kubatura budynku szkoły [w m ³]	Kubatura budynku hali [w m ³]
Publiczne Gimnazjum im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Jarosławicach	1 277,46	9	127	11 – etat 8 – część etatu	160,20	44 343,36	1 029,50

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Tabela 10. Charakterystyka gimnazjum w latach 2005-2014

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pomieszczenia szkół	10	12	12	12	12	12	12	-	-	-
Oddziały w szkołach	7	6,00	6,00	7,00	7,00	7,00	6,00	6,00	6,00	6,00
Uczniowie	182	165	154	177	166	164	136	124	120	127
Absolwenci	55	73	59	44	53	46	73	48	43	48
Nauczyciele w przeliczeniu na etaty	-	-	-	-	-	13,82	12,59	12,76	12,11	13,15
Uczniowie uczący się języka angielskiego	-	-	151	174	163	161	135	123	119	127
Uczniowie uczący się języka niemieckiego	-	-	0	66	116	160	132	122	118	124
Uczniowie uczący się języka rosyjskiego	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Komputery w szkole	23	23	23	23	23	23	23	-	-	-
Komputery z dostępem do Internetu	23	16	16	16	16	16	16	-	-	-
Uczniowi na 1 komputer z dostępem do Internetu	9,58	11,79	11,00	12,64	11,86	11,71	9,71	-	-	-
Współczynnik solaryzacji netto	98,35	97,01	97,42	102,96	94,48	102,00	95,71	95,97	100,85	110,71

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Średnio w szkołach podstawowych przypada 8 uczniów na komputer z dostępem do internetu, natomiast w gimnazjach na jeden komputer przypada 10 uczniów. Są to wskaźniki lepsze niż w województwie świętokrzyskim i kraju, ale ciągle odbiegające od tego co jest notowane w innych regionach Unii Europejskiej.

Na terenie Gminy Tuczępy nie ma żadnej szkoły ponadgimnazjalnej, zarówno ogólnokształcącej jak i zawodowej. Młodzież do szkół średnich dojeżdża do Busko - Zdroju i Kielc.

Tabela 11. Charakterystyka Niepublicznego Przedszkola w Tuczępach (stan na 2015 r.)

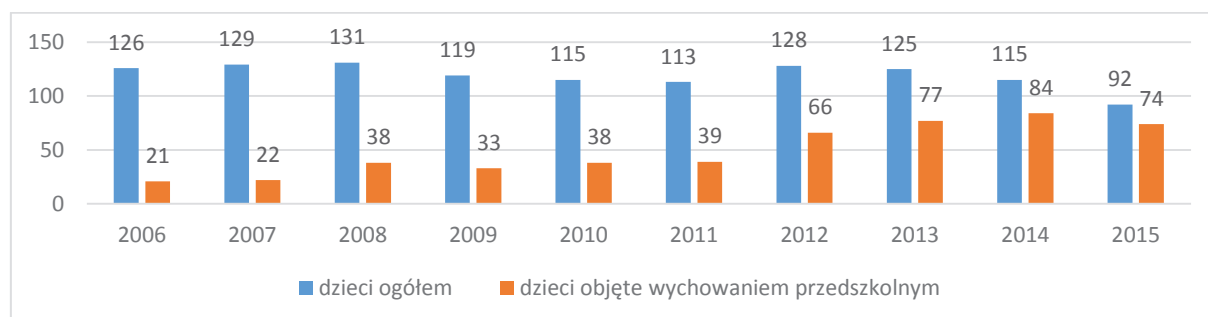
Nazwa i adres jednostki	Ilość pomieszczeń do nauki	Ilość przedszkolaków	Liczba nauczycieli
Niepubliczne „Bajkowe Przedszkole” w Tuczępach	1	25	2 + pomoc

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Niepubliczne przedszkole „Z Uśmiechem” w Tuczępach funkcjonuje codziennie od poniedziałku do piątku. Uczęszcza do niego 25 dzieci w wieku 2,5 do 4 lat. Dzieci biorą udział w zajęciach organizowanych w przedszkolu oraz w zajęciach dodatkowych: j. angielski, logopedia, zajęcia czytelnicze. W przedszkolu organizowane są nieodpłatnie wycieczki, m. in.: do Pacanowa „Europejskie Centrum Bajki”, Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi, Filharmonii Świętokrzyskiej, wioski Indiańskiej w Zielonkach. Dzieci uczestniczą w akcjach i imprezach organizowanych w szkole podstawowej.

Wskaźnikiem obrazującym politykę społeczną w gminie jest liczba dzieci w wieku 3–5lat objętych wychowaniem przedszkolnym. W latach 2006–2015 liczba dzieci w przedszkolach znacznie wahała się. W 2006 roku liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Tuczępy wyniosła 21 dzieci, w 2015 roku – 74 dzieci. Największa liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym była w 2014 r. (84 dzieci), najmniejsza w 2006 roku (21 dzieci).

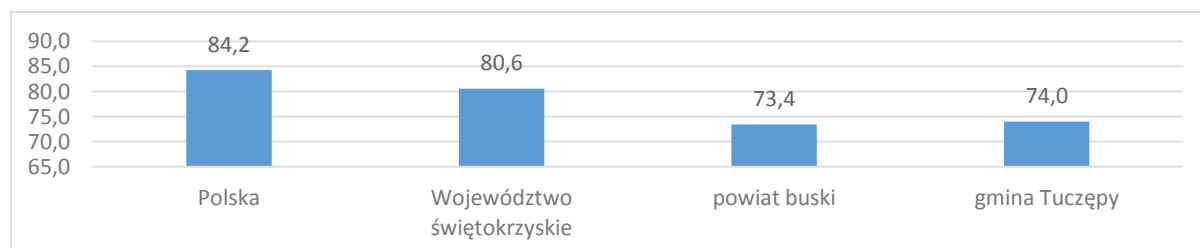
Tabela 12. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat ogółem i objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2006-2015

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Biorąc pod uwagę odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym Gmina Tuczępy wypada niekorzystnie w porównaniu ze średnią dla Polski i województwa świętokrzyskiego - jednak lepiej w porównaniu do średniej dla powiatu buskiego.

Tabela 13. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2015 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu buskiego i Gminy Tuczępy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Poniższa tabela przedstawia infrastrukturę szkolnictwa oraz sportowo-rekreacyjną na terenie poszczególnych miejscowości w gminie Tuczępy. Publiczne placówki oświatowe znajdują się w trzech miejscowościach (Jarosławice, Niziny, Tuczępy). Niepubliczna szkoła podstawowa jest zlokalizowana w Kargowie. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna znajduje się natomiast w miejscowościach: Góra, Jarosławice, Kargów, Nieciesławice oraz Niziny.

Tabela 14 Infrastruktura szkolnictwa, sportowa i rekreacyjna na terenie poszczególnych miejscowości w gminie Tuczępy.

L.p.	Miejscowość	Infrastruktura sportu i rekreacji: boisko, orlik plac zabaw, siłownia, (stan zły, zadowalający, dobry)	Infrastruktura szkolnictwa: szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa, szkoła średnia
1.	Brzozówka	brak	brak
2.	Chałupki	brak	brak
3.	Dobrów	brak	brak
4.	Góra	Plac zabaw, st. dobry	brak
5.	Grzymała	brak	brak
6.	Januszkowice	brak	brak
7.	Jarosławice	Plac zabaw, boisko, st. dobry	Gimnazjum
8.	Kargów	Plac zabaw, boisko	Niepubliczna Szkoła Podstawowa
9.	Niecesławice	Plac zabaw	brak
10.	Niziny	Plac zabaw, boisko, st. dobry	Szkoła Podstawowa
11.	Podlesie	brak	brak
12.	Rzędów	brak	brak
13.	Sieczków	brak	brak
14.	Tuczępy	Orlik, kort tenisowy, plac zabaw, st. dobry	Szkoła Podstawowa
15.	Wierzbica	brak	Brak

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG Tuczępy.

Poniższa tabela przedstawia obwody szkolne poszczególnych miejscowości.

Tabela 15. Obwody szkolne poszczególnych miejscowości w gminie Tuczępy.

L.p.	Miejscowość	Miejscowość ze szkołą i miejscowości podlegające pod szkołę
1.	Brzozówka	Obwód szkolny Tuczępy dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
2.	Chałupki	Obwód szkolny Tuczępy dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
3.	Dobrów	Obwód szkolny Niziny dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
4.	Góra	Obwód szkolny Tuczępy dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
5.	Grzymała	Obwód szkolny Tuczępy dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
6.	Januszkowice	Obwód szkolny Niziny dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
7.	Jarosławice	Obwód szkolny Niziny dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
8.	Kargów	Miejscowość z Niepubliczną Szkołą Podstawową. Dzieci przypisane do obwodu Tuczępy, uczniowie gimnazjum przypisani do obwodu szkolnego Jarosławice.
9.	Niecesławice	Obwód szkolny Niziny dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
10.	Niziny	Miejscowość ze szkołą. Obwód szkolny Niziny dotyczy szkoły podstawowej; obwód

		szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
11.	Podlesie	Obwód szkolny Tuczępy dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
12.	Rzędów	Obwód szkolny Niziny dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
13.	Sieczków	Obwód szkolny Tuczępy dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
14.	Tuczępy	Miejscowość ze szkołą. Obwód szkolny Tuczępy dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum
15.	Wierzbica	Obwód szkolny Tuczępy dotyczy szkoły podstawowej; obwód szkolny Jarosławice dotyczy gimnazjum

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG Tuczępy.

Poniższa tabela przedstawia infrastrukturę szkolnictwa oraz sportowo-rekreacyjną na terenie poszczególnych miejscowości w gminie Tuczępy. Publiczne placówki oświatowe znajdują się w trzech miejscowościach (**Jarosławice, Niziny, Tuczępy**). Niepubliczna szkoła podstawowa jest zlokalizowana w **Kargowie**. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna znajduje się natomiast w miejscowościach: **Góra, Jarosławice, Kargów, Nieciesławice** oraz **Niziny**.

Tabela 16 Infrastruktura szkolnictwa, sportowa i rekreacyjna na terenie poszczególnych miejscowości w gminie Tuczępy.

L.p.	Miejscowość	Infrastruktura sportu i rekreacji: boisko, orlik plac zabaw, siłownia, (stan zły, zadowalający, dobry)	Infrastruktura szkolnictwa: szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa, szkoła średnia
1.	Brzozówka	brak	brak
2.	Chałupki	brak	brak
3.	Dobrów	brak	brak
4.	Góra	Plac zabaw, st. dobry	brak
5.	Grzymała	brak	brak
6.	Januszkowice	brak	brak
7.	Jarosławice	Plac zabaw, boisko, st. dobry	Gimnazjum
8.	Kargów	Plac zabaw, boisko	Niepubliczna Szkoła Podstawowa
9.	Nieciesławice	Plac zabaw	brak
10.	Niziny	Plac zabaw, boisko, st. dobry	Szkoła Podstawowa
11.	Podlesie	brak	brak
12.	Rzędów	brak	brak
13.	Sieczków	brak	brak
14.	Tuczępy	Orlik, kort tenisowy, plac zabaw, st. dobry	Szkoła Podstawowa
15.	Wierzbica	brak	Brak

3.6.2. Poziom edukacji

Niełatwo zmierzyć obiektywnie poziom edukacji i negatywne zjawiska związane z tym obszarem odnosząc się do poszczególnych miejscowości gminy. Brakuje danych statystycznych. Aby zbadać ten element wykorzystano wskaźnik jakim jest wynik z egzaminu szóstych klas. Nie w każdej miejscowości istnieje Szkoła Podstawowa co pokazuje tabela 16, ale znany jest rozkład miejscowości, które są w sferze oddziaływania danej szkoły podstawowej.

Tabela 17 Średni wynik egzaminu 6 klas zgodnie z rejonizacją

L.p.	Miejscowość	Średni wynik egzaminu 6 klas zgodnie z rejonizacją
1.	Brzozówka	65,00
2.	Chałupki	65,00
3.	Dobrów	66,20
4.	Góra	65,00
5.	Grzymała	65,00
6.	Januszkowice	66,20
7.	Jarosławice	66,20
8.	Kargów	51,70
9.	Nieciestawice	66,20
10.	Niziny	66,20
11.	Podlesie	65,00
12.	Rzędów	66,20
13.	Sieczków	65,00
14.	Tuczępy	65,00
15.	Wierzbica	65,00
	Średnio:	63,00

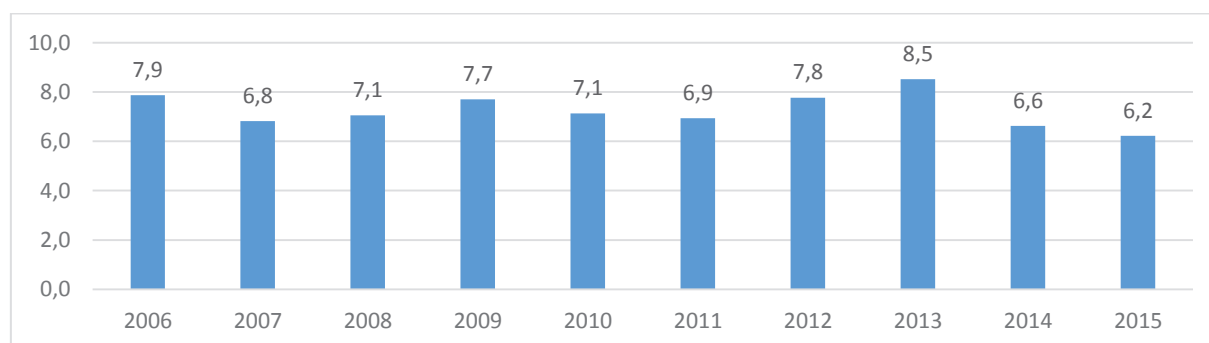
W tabeli powyżej wpisano miejscowości według osiąganego wyniku. W analizie wskaźnikowej przyjęto, że do wyznaczania obszaru zdegradowanego przyjmuje się miejscowości, w których wartość negatywnego wskaźnika jest mniej korzystna od średniej dla Gminy (63). W tym przypadku można mówić jedynie o Kargowie. Zgodnie z rejonizacją przyjęto że wszystkie miejscowości przyporządkowane do danej szkoły uzyskały taki sam wynik.

3.7. Poziom zatrudnienia i rynek pracy

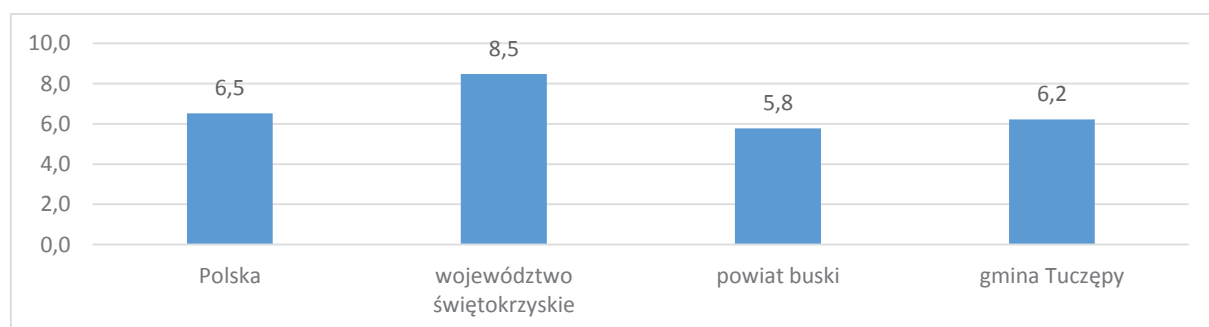
Sytuację na rynku pracy odzwierciedla udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W Gminie Tuczępy wskaźnik ten podlegał wahaniom między 2006 a 2015 rokiem. W 2015 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych wśród osób w wieku produkcyjnym wyniósł 6,2%. Udział ten był niższy niż dla Polski i województwa świętokrzyskiego, jednak wyższy jak dla powiatu buskiego. Należy jednak pamiętać, że jest to tylko jeden ze sposobów podawania wielkości bezrobocia. Stopa bezrobocia obliczona tym sposobem będzie zawsze niższa, bo liczebność ludności w wieku produkcyjnym jest zawsze większa od liczebności *ludności aktywnej ekonomicznie*³. W Polsce najczęściej podawaną stopą bezrobocia jest wartość bezrobocia rejestrowanego obliczana na poziomie powiatu, wypada ona przeciętnie ok 1,5% poniżej stopy bezrobocia ustalonej w badaniu BAEL.

Wykres 21. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Tuczępy w latach 2005–2014

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Wykres 22. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu buskiego i gminy Tuczępy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

³ Stopa bezrobocia według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy (w ramach BAEL – Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, co kwartał na próbie rotacyjnej 20 000 gospodarstw domowych).

Tabela 18. Struktura bezrobocia w gminie Tuczępy w latach 2004-2014

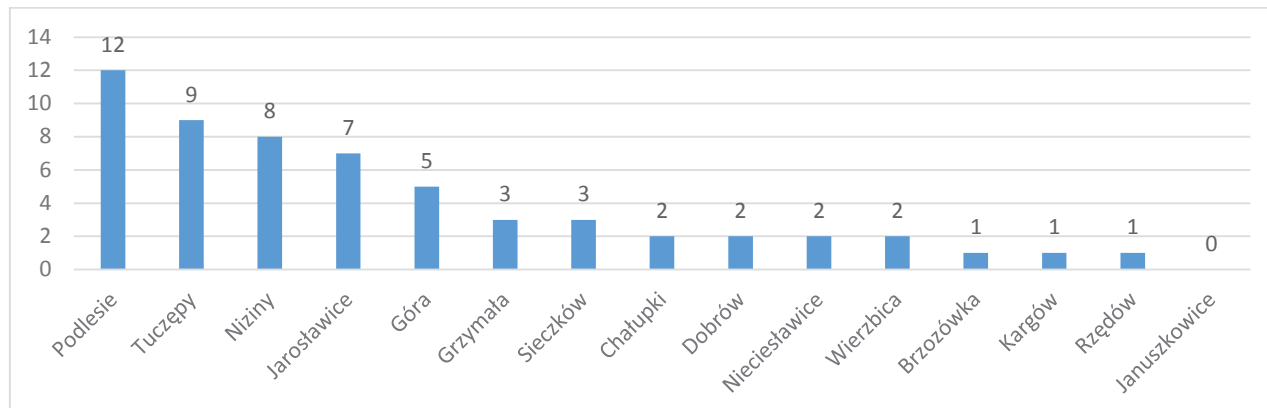
Wyszczególnienie	31.XII 2005 r.	31.XII 2006 r.	31.XII 2007 r.	31.XII 2008 r.	31.XII 2009 r.	31.XII 2010 r.	31.XII 2011 r.	31.XII 2012 r.	31.XII 2013 r.	31.XII 2014 r.	31.XII 2015 r.
Ilość bezrobotnych ogółem	196	178	155	159	177	163	159	177	195	154	143
w tym kobiety	88	92	75	81	85	79	86	84	78	63	-
Zwolnienia											
Zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	0	1	2	2	5	3	5	2	2	2	-
Zasiłki											
Bezrobotni z prawem do zasiłku	25	17	26	31	34	30	24	41	41	22	-
Bezrobotni wg wieku											
18-44	161	146	121	128	149	142	133	149	166	124	-
Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy											
Powyżej 12 miesięcy	82	69	67	63	40	26	45	48	44	39	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Powiatowego Urzędu Pracy w Busku-Zdroju

Zgodnie z danymi PUP w Busko-Zdroju na terenie gminy zarejestrowanych było 143 bezrobotnych. Najwięcej zarejestrowanych osób bezrobotnych zamieszkiwała w miejscowościach: Podlesie (12 - 8,39% ogółu bezrobotnych na terenie gminy), Tuczępy (9- 6,29) i Niziny (8- 5,59).

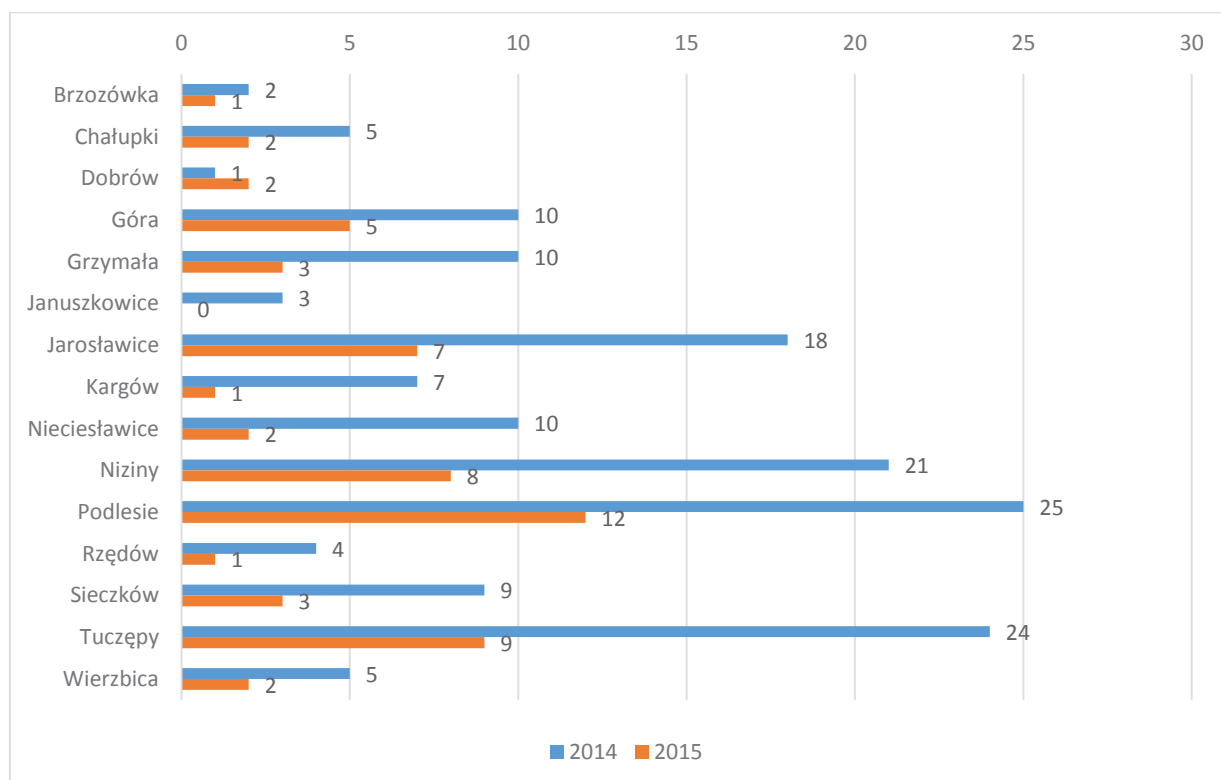
Wykres 23. Liczba osób bezrobotnych na poziomie miejscowości w 2015 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Busko-Zdroju.

Liczba bezrobotnych w 2015 była niższa niż w roku poprzednim o 11 osób (7,14%). Poniższy wykres przedstawia porównanie liczby osób pozostających bez pracy na poziomie miejscowości w latach 2014 i 2015.

Wykres 24. Liczba bezrobotnych wg miejscowości w 2014 i 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Busko-Zdroju.

Bezrobocie jest jednym z podstawowych czynników prowadzących do wykluczenia społecznego. Dlatego kluczowe jest podejmowanie działań minimalizujących poziom tego zjawiska. Szczególny nacisk winien być położony na wsparcie grup znajdujących się w trudnej

sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza osób długotrwale bezrobotnych, które stanowią 40,6% ogółu mieszkańców pozostających bez pracy na terenie gminy.

Tabela 19. Liczba bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych wg miejscowości w 2014 i 2015 roku.

	2014		2015	
	liczba bezrobotnych	liczba długotrwale bezrobotnych	liczba bezrobotnych	liczba długotrwale bezrobotnych
Brzozówka	2	2	1	1
Chałupki	5	1	5	2
Dobrów	1	1	3	2
Góra	10	4	12	5
Grzymała	10	3	4	3
Januszkowice	3	1	2	0
Jarosławice	18	8	10	7
Kargów	7	3	6	1
Nieciesławice	10	3	9	2
Niziny	21	10	32	8
Podlesie	25	9	17	12
Rzędów	4	0	6	1
Sieczków	9	5	4	3
Tuczępy	24	7	27	9
Wierzbica	5	3	5	2
Razem	154	60	143	58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Busko-Zdroju.

Do miejscowości szczególnie dotkniętych problemem bezrobocia zaliczają się: Podlesie (25 os.), Tuczępy (24 os.), Niziny (21 os.) i Jarosławice (18 os.).

3.8. Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa – lub jego brak – przesądza, o jakości życia i rozwoju społeczeństwa. Dlatego ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego należą do zasadniczych zadań instytucji państwa i samorządu. Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, mimo tego, że stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać ślad w jej funkcjonowaniu. Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Komisariat Policji w Stopnicy.

Zgodnie z danymi Komisariatu Policji w Stopnicy na terenie gminy w 2015 roku dokonano łącznie:

- ✓ 2 kradzieży mienia,
- ✓ 8 włamań
- ✓ 1 pobicia
- ✓ 2 uszkodzeń mienia

- ✓ 11 oszustw
- ✓ 2 wypadków

Dokonano ponadto następujących wykroczeń:

- ✓ Art. 51 & 1 KW - 1
- ✓ Art. 140 KW – 6
- ✓ Art. 43 UWTPA – 25
- ✓ Art. 97 KW- 20

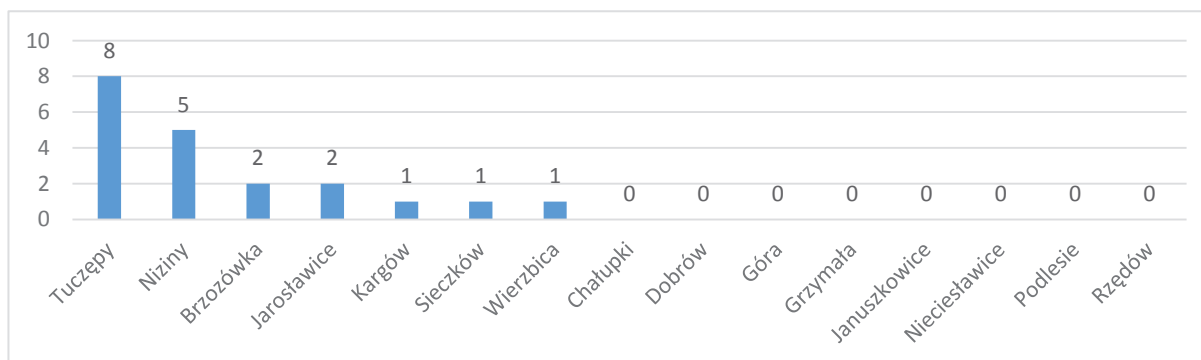
Tabela 20. Interwencje i czyny karalne na terenie miejscowości gminy Tuczępy w 2015 roku

L.p.	Miejscowość	Interwencje	Czyny karalne	Liczba założonych niebieskich kart
1.	Brzozówka	9	2	0
2.	Chałupki	13	0	0
3.	Dobrów	1	0	0
4.	Góra	8	0	1
5.	Grzymała	16	0	1
6.	Januszkowice	11	0	0
7.	Jarosławice	17	2	1
8.	Kargów	26	1	1
9.	Nieciestawice	15	0	1
10.	Niziny	39	5	1
11.	Podlesie	14	0	0
12.	Rzędów	13	0	1
13.	Sieczków	6	1	0
14.	Tuczępy	56	8	5
15.	Wierzbica	9	1	0
Razem:		253	20	12

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji w Stopnicy

Największej liczby czynów karalnych dokonano w miejscowościach: Tuczępy (8) i Niziny (5).

Wykres 25. Liczba czynów karalnych w 2015 roku na poziomie miejscowości

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji w Stopnicy

4. Środowisko przyrodnicze

4.1. Uwarunkowania fizyczno-geograficzne

4.1.1. Rzeźba terenu

Gmina Tuczępy położona jest w obrębie Niecki Połanieckiej, należącej do makroregionu Niecka Nidziańska. Elementem dominującym w krajobrazie gminy są ciągi płaskich wzniesień i garbów.

Gmina położona jest na średniej wysokości od 190 do 240 m n.p.m. Jej obszar poprzecinany jest gęstą siecią kanałów i małych cieków wodnych, należących do zlewni rzeki Wschodniej, płynącej wzdłuż południowej granicy gminy.

Na terenie gminy Tuczępy wzniesienia mają charakter zaokrąglonych garbów o przebiegu NW - SE, podobny przebieg ma dolina rzeki Wschodniej oraz dolina Potoku od Nizin. Większość dolin pozostałych cieków powierzchniowych na terenie gminy ma przebieg N-S. Fragmentami rzeźba jest urozmaicona, erozyjnie sfalowana z nachyleniami powyżej 13% (na krótkich odcinkach do 20%). Najniższy położony punkt na terenie gminy Tuczępy znajduje się w dolinie rzeki Wschodniej (południowo-wschodni fragment gminy), na rzędnej około 175 m n.p.m. Natomiast najwyższy położony punkt gminy położony jest w północno-wschodniej części gminy (na północ od Kolonii Rzędów), na rzędnej oko. 246 m n.p.m.

W obrębie gminy Tuczępy można wyróżnić następujące formy geomorfologiczne:

- ✓ formy pochodzenia lodowcowego (równinny moreny dennej, występują one w centralnej części gminy, ich średnia wysokość wynosi około 220 m n.p.m.),
- ✓ formy pochodzenia wodnolodowcowego (równiny wodnolodowcowe, obejmują północną część gminy Tuczępy),
- ✓ formy pochodzenia eolicznego (występują przede wszystkim w zachodniej części gminy w okolicy Kargowa i Brzozówki, w pasie od zachodniej granicy gminy do wsi Niesławice, duże powierzchnie terenu zajmują pola piasków przewianych),
- ✓ formy pochodzenia rzeczno- (doliny rzeczne, dolina głównej rzeki gminy - Wschodniej- charakteryzuje się płaskim dnem. Płynie korytem wypełnionym własnymi osadami).

Obszar gminy Tuczępy charakteryzuje się w części północnej znacznymi przekształceniami naturalnej rzeźby terenu. Jest to wynikiem prowadzonej przez lata, w tym rejonie Gminy, eksploatacji surowców mineralnych (siarki). Na terenie miejscowości Niziny, Jarosławice, Tuczępy, Grzymała występują lokalne - miejscowe przekształcenia terenu, związane z eksploatacją kruszyw naturalnych - piasku.

Na pozostałych terenach rzeźba omawianego terenu charakteryzuje się dużą naturalnością rzeźby terenu, jej przekształcenia są nieliczne i związane są głównie z obiektami infrastruktury technicznej, głównie komunikacyjnej.

4.1.2. Gleby

W Gminie Tuczępy występują niezbyt korzystne warunki glebowe dla rozwoju rolnictwa. Gleby Gminy Tuczępy wykazują duże mozaikowe zróżnicowanie pod względem bonitacyjnym, jak i kompleksów przydatności rolniczej.

Generalnie w skali całej Gminy największy udział mają kompleksy zbożowo - pastewny mocny oraz żytnio - ziemniaczany słaby, a dość duży udział mają kompleksy żytnio - ziemniaczany dobry, żytnio - łubinowy, zbożowo - pastewny słaby i pszeniczny dobry. Niewielki udział mają kompleksy pszeniczny wadliwy i żytnio - ziemniaczany bardzo dobry, a zupełnie brak kompleksu pszenicznego bardzo dobrego.

Najlepsze gleby koncentrują się w centralnej części gminy w rejonie wsi Sieczków, Tuczępy, Wierzbica, Dobrów, Rzędów oraz na zachód i na północ od Nizin. Są to głównie czarne ziemie zdegradowane i w niewielkim stopniu czarne ziemie właściwe. Gleby te wykształcone zostały na podłożu ilastym (iły krakowieckie), gliniastym (głina zwałowa oraz deluwia), a także na obszarach torfowych zalegających na łąkach na północ od Nizin. Część tych gleb usytuowana na zboczach i stokach ulega intensywniejszej erozji, a gleby wytworzone na podłożu bardziej gliniastym są okresowo podmokłe. Obszary występowania tych gleb zajmują ok. 20% powierzchni gminy i obejmują kompleksy przydatności rolniczej: pszeniczny dobry, żytni dobry i bardzo dobry oraz pastewny mocny.

Gleby średniej jakości występują w zachodniej części gminy (rejon Kargowa i Brzozówki), w centralnej części pasem od Chałupki przez Sieczków i Tuczępy do Nizin oraz w dużym kompleksie od Podlesia po Dobrów i Rzędów. Są to gleby brunatne wylugowane i kwaśne, a niekiedy brunatne właściwe. Gleby te powstały na glinach zwałowych. W obszarach dolinnych gleby te są nadmiernie wilgotne. Obszary występowania tych gleb zajmują powierzchnię

ok. 35% powierzchni gminy i obejmują kompleksy przydatności rolniczej: żytnio - ziemniaczany słaby, żytnio - łubinowy, zbożowo - pastewny słaby, a także pszeniczny wadliwy, żytnio - ziemniaczany bardzo dobry i dobry zbożowo - pastewny górski.

Gleby słabe przeważają w zachodniej części gminy (rejon wsi Kargów, Brzozówka, Chałupki, Grzymała), wzdłuż południowej granicy gminy (Nieciesławice, Jarosławice, Niziny i Młyńcza) oraz płacami w rejonie wsi Sachalin, Rudki, Góra, Januszkowice i Kolonia Rzędów. Są to głównie gleby biellicowe i pseudo-biellicowe, wykształcone na podłożu piaszczystym oraz madach i mułkach rzecznych (osady rzeczne i wodnolodowcowe), a w związku z tym często są albo zbyt przepuszczalne dla wody albo zbyt mokre. Obszary występowania tych gleb zajmują powierzchnię ok. 45% powierzchni gminy i obejmują kompleksy przydatności rolniczej - głównie żytnio - ziemniaczany dobry, zbożowo pastewny mocny i słaby, w mniejszym stopniu pszeniczny dobry i wadliwy, żytnio - ziemniaczany bardzo dobry i słaby oraz żytnio - łubinowy.

4.1.3. Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Obszar Gminy Tuczępy łączy w zlewni rzeki Wschodniej będącej dopływem rzeki Czarnej Staszowskiej. Rzeka Wschodnia przebiega przez południową i południowo-zachodnią część Gminy i na całej długości jest uregulowana. Dolina rzeki Wschodniej jest szeroka o płaskim, podmokłym dnie. Dopływa do niej głównie z kierunku północnego cały szereg potoków, z których do największych należy zaliczyć:

- ✓ Potok do Nizin (podlesie, Wierzbica, Januszkowice, Niziny),
- ✓ Potok Żyzna (Poręba Wierzbicka, Wola Żyzna),
- ✓ Potok Ciekąca (poniżej Solca Starego wpada do Płośni),
- ✓ Potok Płośna (wpadający powyżej Brzozówki do rzeki Wschodniej),
- ✓ Potok Konieństwo (w Gminie Staszów, ale odwadniający wschodnio-północną część Gminy Tuczępy) łączący się z Potokiem do Nizin. Poza tym występują nieliczne zbiorniki wód stojących, stale lub okresowo wypełnione wodą, np. stawy w rejonie wsi Brzozówka, zbiornik w Nieciestawicach.

Na terenie Gminy brak naturalnych zbiorników wód powierzchniowych, mimo dość gęstej sieci cieków i rowów, bowiem ukształtowanie terenu nie sprzyja tworzeniu się jezior i stawów w sposób naturalny.

Jedynie tuż przy północnej granicy Gminy w kompleksie leśnym występuje niewielki zbiornik naturalny o powierzchni ok. 4 ha. Ze względu na położenie na terenie zalesionym podlega on pod Lasy Państwowe.

W rejonie wsi Niziny znajdują się nowopowstałe trzy stawy hodowlane o powierzchni ok. 3 ha, stanowiące własność prywatną.

Wody podziemne

Obszar występowania iłów krakowieckich, obejmujący znaczną powierzchnię Gminy Tuczępy jest niewodonośny. Parametry hydrogeologiczne tych utworów nie spełniają kryteriów użytkowego poziomu wodonośnego (wydajności studni poniżej 10 m³/h).

W obrębie Gminy została wydzielona tylko jedna jednostka hydrogeologiczna. Obejmuje ona użytkowy czwartorzędowy poziom wodonośny występujący w dolinie rzeki Wschodniej. Utworami wodonośnymi są piaski drobnoziarniste o miąższości 11 m. Zwierciadło wód gruntowych w przewodzie występuje na głębokości do 1,0 m p.p.t. Średnia wydajność studni wierconych wynosi około 10 m³/h przy depresji 5,0 m, średnia wodoprzepuszczalność 60 m³/d, a moduł zasobów dyspozycyjnych 110 m³/d/km². Na terenie Gminy nie jest prowadzony monitoring jakości wód poziomu użytkowego. Z danych archiwalnych wynika, że wody czwartorzędowego poziomu użytkowego w dolinie rzeki Wschodniej charakteryzują się podwyższoną zawartością żelaza i manganu – wymagają prostych zabiegów uzdatniających. Zagrożenie degradacji jakościowej wód tego poziomu jest wysokie, z uwagi na brak naturalnej izolacji oraz płytkie zaleganie zwierciadła wody.

W strefie przypowierzchniowej można na terenie Gminy wyróżnić kilka rejonów o zróżnicowanych warunkach zalegania wód gruntowych. W rejonach dolin, zagłębień

i obniżeń wody gruntowe zalegają na głębokości 0 -1 m p.p.t. Występują tu podmokłości i zatorfienia w okresach wiosennych roztopów, jak również wzmożonych opadów, często zdarza się, że zwierciadło utrzymuje się na powierzchni terenu. Obszar zalegania wód gruntowych na głębokości 1 – 3 m p.p.t. i głębiej niż 3 m p.p.t. obejmuje zarówno tereny dolin cieków powierzchniowych, jak również tereny przyległe zbudowane z osadów przepuszczalnych. Przy silnie rozwiniętym systemie dolin, na obszarach tych wody opadowe utrzymują się na wysokim poziomie. Wody gruntowe tego rejonu są zasilane głównie poprzez infiltrację opadów atmosferycznych, charakteryzują się bardzo dużą amplitudą wahań, miejscami dochodzącą do 1,0 m.

W strefie zwartych wychodni osadów słabo przepuszczalnych panują zdecydowanie inne warunki hydrogeologiczne – brak jest tu jednego ciągłego poziomu wód przypowierzchniowych. Uwarunkowane jest to oczywiście budową geologiczną tego rejonu. Są to praktycznie tereny bezwodne w strefie przypowierzchniowej. Wody gruntowe mogą pojawiać się płytko tylko w rejonach występowania soczew osadów przepuszczalnych, przy czym są to poziomy bardzo mało zasobne, bez znaczenia gospodarczego. Lokalnie, w strefach silnego spiaszczenia od powierzchni osadów słabo przepuszczalnych, w okresie opadów i roztopów, mogą występować płytkie wody gruntowe, które mają jedynie znaczenie dla stanu zdrowotnego szaty roślinnej oraz właściwości wilgotnościowych gleb.

Część północno-wschodniego obszaru gminy położony jest w obrębie GZWP „Staszów”.

4.1.4. Klimat

Klimat w województwie świętokrzyskim jest umiarkowany, w części górzystej chłodny, ze średnimi temperaturami poniżej 7°C, na południu cieplejszy – średnie temperatury około 8°C.

Najcieplejszym miesiącem jest lipiec. Opady wynoszą do 800 mm w Górach Świętokrzyskich, na południu województwa są mniejsze i wynoszą w Niecce Nidziańskiej 550 mm. Wielkość opadów uzależniona jest od wysokości nad poziomem morza, rzeźby i eksploatacji terenu.

Najobfitsze opady przypadają na miesiąc lipiec. Na terenie województwa świętokrzyskiego przeważają wiatry zachodnie o średniej prędkości ok. 3 m/s, rzadziej występują wiatry wschodnie. Najrzadziej spotykane są wiatry północne i północno-wschodnie. Średnie nasłonecznienie trwa od 5 do 6 godzin dziennie; największe obserwuje się na terenie Niecki Nidziańskiej i w okolicach Sandomierza, a najmniejsze na Wyżynie Kieleckiej.

4.1.5. Ochrona przyrody

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Obszar Gminy Tuczępy położony jest w obrębie:

- ✓ Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, wyznaczonego Uchwałą Nr XXXV/620/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Św. z 1 października 2013 r. poz. 3312), który jest formą ochrony przyrody w myśl art. 23 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 627, ze zm),
- ✓ Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, wyznaczonego Uchwałą Nr XXXV/621/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Św. z 1 października 2013 r. poz. 3313),

- które są formą ochrony przyrody w myśl art. 23 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 627, ze zm).

Zachodnia część Gminy leży w Chmielnicko - Szydłowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Jest to obszar o charakterze rolniczo - leśnym. W jego szacie roślinnej dominują lasy. Obszar pełni ważne ekologiczne funkcje łącznikowe pomiędzy Zespołem Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich i Zespołem Parków Krajobrazowych Poniądzia. Jego pierwszoplanową funkcją jest ochrona wód powierzchniowych.

Południowa część gminy znajduje się w Solecko-Pacanowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Na obszarze S - POChK dominują zbiorowiska nieleśne.

W dolinach rzek występują zbiorowiska torfowiskowe, łąkowe z udziałem roślin halofilnych: komonicy skrzydlastostrąkowej, muchotrzewu solniskowego, koniczyzny rozdętej.

Dla Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu ustala następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów:

- ✓ zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych naturalnych i sztucznych, utrzymanie meandrów na wybranych odcinkach cieków,
- ✓ zachowanie śródpolnych i śródleśnych torfowisk, terenów podmokłych, oczek wodnych, polan, wrzosowisk, muraw, niedopuszczenie do ich uproduktywienia lub też sukcesji,
- ✓ utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych,
- ✓ zachowanie i ewentualne odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych,
- ✓ ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- ✓ szczególna ochrona ekosystemów i krajobrazów wyjątkowo cennych, poprzez uznawanie ich za rezerваты przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki ekologiczne,
- ✓ zachowanie wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej.

Na obszarze zakazuje się:

- ✓ zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- ✓ likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia

bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,

- ✓ dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
- ✓ likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Zakazy, wymienione wyżej nie dotyczą:

- ✓ terenów objętych ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu,
- ✓ terenów objętych ustaleniami projektów planów zagospodarowania przestrzennego lub projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu,
- ✓ realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których procedura dotycząca oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu,
- ✓ ustaleń warunków zabudowy dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej oraz obiektów i urządzeń budowlanych niezbędnych do jej użytkowania, pod warunkiem zapewnienia minimum 30% powierzchni biologicznie czynnej na danym terenie.

Dla Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu -Uchwała ustala następujące działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów:

- ✓ zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych naturalnych i sztucznych, utrzymanie meandrów na wybranych odcinkach cieków,
- ✓ zachowanie śródpolnych i śródleśnych torfowisk, terenów podmokłych, oczek wodnych, polan, wrzosowisk, muraw, niedopuszczenie do ich uproduktywienia lub też sukcesji,
- ✓ utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych,
- ✓ zachowanie i ewentualne odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych;
- ✓ ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- ✓ szczególna ochrona ekosystemów i krajobrazów wyjątkowo cennych, poprzez uznawanie ich za rezerваты przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki ekologiczne,
- ✓ zachowanie wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej.

Na obszarze zakazuje się:

- ✓ zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz

wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,

- ✓ likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- ✓ dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
- ✓ likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Zakazy, wymienione wyżej nie dotyczą:

- ✓ terenów objętych ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu,
- ✓ terenów objętych ustaleniami projektów planów zagospodarowania przestrzennego lub projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu,
- ✓ realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których procedura dotycząca oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu,
- ✓ ustaleń warunków zabudowy dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej oraz obiektów i urządzeń budowlanych niezbędnych do jej użytkowania, pod warunkiem zapewnienia minimum 30% powierzchni biologicznie czynnej na danym terenie.

Gmina Tuczępy znajduje się poza obszarami chronionymi w europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 i krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL.

Obszar Natura 2000 SOO „Ostoja Szaniecko-Solecka” leży 3,2 km na zachód od granic omawianej gminy, a obszar Natura 2000 SOO „Kras Staszowski” 5 km na wschód.

Najbliżej położony rezerwat przyrody „Dziki Staw” znajduje się w gminie Rytwiany około 4,8 km od wschodniej granicy gminy Tuczępy.

Szaniecki Pak Krajobrazowy położony jest około 6,2 km na południowy-zachód od gminy Tuczępy.

Funkcję regionalnych korytarzy ekologicznych pełnią doliny rzek: Wschodnia i Sanica.

Na terenie gminy nie występują inne formy ochrony przyrody.

Krajobraz gminy Tuczępy charakteryzuje się dużą zmiennością. Decydują o tym:

- ✓ duży stopień przekształceń antropogenicznych północnej części Gminy, wynikający z eksploatacji złóż siarki,

- ✓ obecność obiektów przemysłowych oraz związanych z gospodarką odpadami w północnej części Gminy,
- ✓ obecność liniowej dominanty krajobrazowej (linii kolejowej) przecinającej Gminę ze wschodu na zachód,
- ✓ duża naturalność krajobrazu południowej części Gminy,
- ✓ urozmaicenie rzeźby terenu,
- ✓ duży udział terenów otwartych, niezabudowanych z równoczesnym znacznym stopniem koncentracji istniejącej zabudowy,
- ✓ obecność form dolinnych z siecią naturalnych i sztucznych cieków powierzchniowych,
- ✓ stosunkowa duża lesistość gminy, obecność dużych kompleksów leśnych,
- ✓ duża ilość zadrzewień i zakrzewień o charakterze półnaturalnym.

Pod względem krajobrazowym gminę Tuczępy można podzielić na trzy podstawowe części:

- ✓ dolinę rzeki Wschodniej z głównymi dopływami oraz przylegającymi kompleksami leśnymi i zespołami zieleni półnaturalnej (południowa i północno-zachodnia część gminy),
- ✓ północno-wschodnia część gminy przekształcona antropogenicznie w wyniku eksploatacji złóż siarki, gdzie zlokalizowane są obiekty produkcyjne i związane z gospodarką odpadami,
- ✓ pozostałe tereny gminy o mniejszych walorach przyrodniczo-krajobrazowych.

4.2. Przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska

W Gminie Tuczępy na tym etapie diagnozy stwierdzono występowania negatywnych zjawisk w obszarze Środowiska naturalnego, w szczególności obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi i stanu środowiska w następujących miejscowościach: Brzozówka, Dobrów, Jarosławice, Niziny, Rzędów i Tuczępy.

5. Środowisko kulturowe

5.1. Dziedzictwo kulturowe

Na terenie Gminy Tuczępy znajdują się obiekty prawnie chronione, wpisane do rejestru zabytków oraz zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 21. Wykaz obiektów zabytkowych w rejestrze zabytków

Lp.	Obiekt	Miejscowość		
1.	Cmentarz parafialny (stary)	Kargów	Początki XIX wieku, wpisany do rejestru decyzją z dnia 25.VI.1992	A 77 z dnia 12.05.2008r.
2.	Park (podworski)	Nieciestawice	Zabytek z XVIII wieku	A 78 z dnia 12.05.2008r.
3.	Kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela	Tuczępy	XVII wiek, uznany za zabytek decyzją z dnia 15.01.1957r.	A 79 z dnia 12.05.2018r.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Poniższa tabela prezentuje dane o dobrach kultury nie wpisanych do rejestru zabytków.

Tabela 22. Ewidencja dóbr kultury nie wpisanych do rejestru zabytków.

Lp.	Obiekt	Miejscowość	Data powstania
1.	Figurka Matki Bożej	Brzozówka - przy drodze woj. 756 Stopnica – Szydłów	1944 (XIX / pocz. XX w.)
2.	Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie	Chałupki - przy drodze gminnej 1568001	1918r.
3.	Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie	Chałupki - przy drodze pow. Nr 0860 Kargów – Tuczępy – Dobrów – Grzybów	1938r.
4.	Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie	Chałupki - przy drodze pow. Nr 0860 Kargów – Tuczępy – Dobrów – Grzybów	1944 / 46 r., (k. XIX/ 1 poł. XX w.)
5.	Figura przydrożna św. Antoniego, kam.	Dobrów - Przy drodze pow. Nr 0860 Kargów – Tuczępy – Dobrów – Grzybów	1648r.
6.	Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie	Góra – przy drodze pow. Nr 0041 Zapusty – Januszkowice – Niziny	1902r.
7.	Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie	Grzymała – przy drodze pow. Nr 0146 Sieczków – Grzymała,	1946r., (1931r.)
8.	Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie	Grzymała – przy drodze pow. Nr 0146 T Sieczków - Grzymała	1946 (k. XIX/ 1 poł. XX w.)
9.	Krzyż przydrożny, metalowy na kamiennym postumencie	Januszkowice – przy drodze pow. Nr 0041 Zapusty – Januszkowice – Niziny	1927r.
10.	Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie	Jarosławice – przy drodze pow. Nr 0040T Tuczępy – Nieciestawice - Jarosławice	1942r., (1 poł. XX)
11.	Cmentarz przykościelny w granicach ogrodzenia	Kargów	XIV w.
12.	Figurka przydrożna Pieta, kam.	Kargów - przy drodze pow. Do	1843.

		Bosowic nr 0026 Śladków Mały – Palonki – Kargów	
13.	Figurka przydrożna św. Józefa, kam.	Na wzniesieniu na pocz. Wsi Kargów przy drodze pow. Nr 0860 Kargów - Tuczępy – Dobrów – Grzymała	1922 – 1924 r. (1921r.,)
14.	Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie, mur.-żel.	Kargów - przy drodze woj. 756 Stopnica – Szydłów i drodze wew.	1922r.
15.	Figurka przydrożna św. Antoniego	Kargów – przy drodze woj. 756 Stopnica – Szydłów	1931r.
16.	Figurka Matki Bożej, kam.	Kargów – na terenie cmentarza przykościelnego	1948
17.	Krzyż przydrożny żeliwny na kamiennym postumencie	Niziny – przy drodze wojewódzkiej 757 i gmin. 676	1928r.
18.	Krzyż przydrożny żeliwny na kamiennym postumencie	Niziny – przy drodze pow. Nr 0041 Zapusty – Januszkowice - Niziny	1928r.
19.	Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie	Sieczków - przy drodze pow. Nr 0860 Kargów – Tuczępy - Dobrów - Grzybów	1946 r. (k. XIX/pocz. XX w.)
20.	Cmentarz przykościelny	Tuczępy	XIV
21.	Cmentarz parafialny (czynny)	Tuczępy	1640 (poł. XIX w.)
22.	Ogrodzenie wokół kościoła, mur	Tuczępy	XIX w.
23.	Dzwonnica, mur	Tuczępy	1829r.
24.	Wikarówka, mur.-drew.	Tuczępy	Ok. 1900 r.
25.	Krzyż przydrożny, kam.-żel.	Tuczępy	1898r.
26.	Figura św. Jana Chrzciciela, kam.	Tuczępy, w centrum wsi	1922r.
27.	Krzyż przydrożny, drewn.	Wierzbica	1948r., (XIX / XX w.)
28.	Figura Najświętszej Marii Panny, kam.	Wierzbica	1862r.
29.	Krzyż przydrożny na kamiennym postumencie, kam.-że.	Dobrów	1918

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Najwięcej obiektów dóbr kultury występuje na terenie miejscowości: **Kargów i Tuczępy.**

Obiekty zabytkowe występują w: **Tuczępach, Nieciesławicach i Kargowie.**

5.2. Kultura

W skład gminnej infrastruktury kultury wchodzi przede wszystkim takie placówki jak: Centrum Kultury w Tuczępach, Gminna Biblioteka Publiczna z filiami oraz strażnice (remizy strażackie).

Sieć bibliotek publicznych Gminy Tuczępy tworzą Gminna Biblioteka Publiczna w Tuczępach mieszcząca się w budynku Szkoły Podstawowej w Tuczępach i 2 filie biblioteczne w Jarosławicach i Kargowie.

Ważną rolę w szerzeniu działalności kulturalno-oświatowej w gminie pełni Gminna Biblioteka Publiczna.

Podstawowym celem działalności Bibliotek jest rozwijanie i zaspakajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa oraz uczestniczenie w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Rola Bibliotek jest w tym zakresie o tyle ważna, że na obszarze gminy nie funkcjonuje ośrodek kultury.

Księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej wynosi ponad 23 783 tysiące woluminów i jest systematycznie uzupełniany przy jednocześnie przeprowadzanych selekcjach. Ze zbiorów bibliotecznych korzystają przede wszystkim uczniowie szkół podstawowych i gimnazjum. Ważną grupę czytelników stanowią też osoby dorosłe.

Gminna Biblioteka wyposażona jest również w 3 stanowiska komputerowe, dostępne dla czytelników, które stanowią istotny element w wyrównywaniu szans ludności wiejskiej w dostępie do wiedzy.

Tabela 173. Charakterystyka Gminnej Biblioteki Publicznej w Tuczępach

Księgozbiór	Ilość woluminów	Liczba woluminów zakupionych	Liczba ubytku	Czytelnicy zarejestrowani	Ogólna liczba wypożyczeń w ciągu roku
2005 r.	21961	590	643	722	8423
2006 r.	21523	881	57	702	9141
2007 r.	21777	749	495	633	8694
2008 r.	22278	609	108	644	8336
2009 r.	22862	584	0	688	8073
2010 r.	23272	395	0	709	8665
2011 r.	23318	439	393	716	8882
2012 r.	23533	475	273	731	11446
2013 r.	23391	454	603	73	5289
2014 r.	23783	505	223	760	7356

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Na terenie gminy funkcjonuje Centrum Kultury w Tuczępach. Na mocy Uchwały NR XXII/178/2012 Rady Gminy w Tuczępach z dnia 30 października 2012 r. wprowadzono zmiany do statutu Centrum Kultury w Tuczępach, stanowiącego załącznik do Uchwały Nr XII/95/2008 Rady Gminy z dnia 30 kwietnia 2008 roku.

Na mocy przedmiotowej uchwały ustalono, że w skład struktury organizacyjnej Centrum Kultury wchodzi:

- ✓ Wiejski Dom Kultury w Nieciesławicach,
- ✓ Świetlica Wiejska w Jarosławicach,
- ✓ Świetlica Wiejska w Nizinach,

✓ Świetlica Wiejska w Kargowie.

Postanowiono także, że struktura organizacyjna Centrum Kultury może być rozszerzana o nowe zamiejscowe placówki. W programie działalności Centrum Kultury rozwijane są umiejętności lokalne, bezpłatna nauka gry na instrumentach dzieci i młodzieży. Władze Gminy sukcesywnie doposażają i modernizują działające jednostki.

Ważną funkcję kulturalną w życiu mieszkańców gminy pełnią również remizy strażackie, funkcjonujące przy jednostkach Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP).

W Gminie funkcjonuje 8 jednostek OSP: OSP Grzymała, OSP Niziny, OSP Januszkowice, OSP Jarosławice, OSP Kargów, OSP Rzędów, OSP Tuczępy, OSP Wierzbica.

Oprócz wypełniania własnych zadań z zakresu bezpieczeństwa publicznego, strażnice są zwykle najważniejszym centrum życia kulturalnego na wsi. Stanowią też doskonałe narzędzie do mobilizowania (szczególnie młodych ludzi) do aktywności społecznej.

Dlatego należy zadbać o właściwe funkcjonowanie OSP i ich doposażenie w niezbędny sprzęt i środki.

Dostęp do infrastruktury kultury oraz jej stan na poziomie poszczególnych miejscowości przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Dostęp do infrastruktury kultury oraz jej stan na poziomie miejscowości gminy Tuczępy.

L.p.	Miejscowość	Infrastruktura kultury (biblioteka, świetlica, muzeum, izba regionalna) Stan: zły, zadowalający, dobry
1.	Brzozówka	Świetlica, st. zły
2.	Chałupki	Świetlica, st. dobry
3.	Dobrow	brak
4.	Góra	Świetlica, st. zadowalający
5.	Grzymała	Remiza OSP, st. zły
6.	Januszkowice	Remiza OSP, st. zadowalający
7.	Jarosławice	Remiza OSP, Świetlica, st. zadowalający
8.	Kargów	Remiza OSP, świetlica, st. zadowalający
9.	Nieciesławice	Wiejski Dom Kultury, st. dobry
10.	Niziny	Remiza OSP, świetlica st. zadowalający
11.	Podlesie	Świetlica, st. zły
12.	Rzędów	Świetlica, st. zadowalający
13.	Sieczków	Świetlica, st. dobry
14.	Tuczępy	Remiza OSP, st. zadowalający
15.	Wierzbica	Remiza OSP, st. dobry

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

6. Gospodarka

6.1. Przedsiębiorczość pozarolnicza

Tuczępy to gmina o charakterze rolniczo-przemysłowym, zasobna w surowce mineralne (siarkę, iły, piaski i żwiry), które stwarzają potencjalne możliwości do produkcji materiałów budowlanych.

Tradycje przemysłowe oraz baza gospodarcza i społeczna Gminy Tuczępy, a także dostępność terenów inwestycyjnych stanowią o potencjalnych możliwościach rozwoju gospodarczego Gminy. Szansę rozwoju gospodarczego Gminy Tuczępy stwarza fakt rozwoju Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, utworzonej na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. (Dz. U. Nr 135, poz. 907) w oparciu o ustawę z dnia 20 października 1994 o specjalnych strefach ekonomicznych (tj. z 2007 Dz. U. Nr 42, poz. 274), której termin funkcjonowania został przedłużony do 31.10.2026 r.

Strefa obejmuje grunty o powierzchni 1743,3045 ha, położone na terenach miast: Jasło, Kraśnik, Łuków, Opatów, Pionki, Przemyśl, Radom, Siedlce, Stalowa Wola, Tarnobrzeg i Tomaszów Lubelski oraz gmin: Baranów Sandomierski, Gorzyce, Horodło, Janów Lubelski, Jedlicze, Koberzyce, Łapy, Łuków, Mińsk Mazowiecki, Nisko, Nowa Dęba, Nowe Miasto nad Pilicą, Opatów, Orły, Ożarów Mazowiecki, Pilawa, Połaniec, Poniatowa, Przasnysz, Ryki, Rudnik nad Sanem, Rymanów, Siedlce, Staszów, Tomaszów Lubelski, **Tuczępy**, Węgrów i Wyszaków.

Częściowe wejście terenów gminy Tuczępy w skład Specjalnej Strefy Ekonomicznej (uchwała Nr XXV/231/2010 rady Gminy Tuczępy z dnia 10 lipca 2010 r. w sprawie wyrażenia zgody na włączeniu gruntów położonych na terenie Gminy Tuczępy do Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN - grunty zlokalizowane obrębem Dobrów o pow. 5,02 ha), posiadających bardzo dobrą infrastrukturę, całkowicie uzbrojonych w podstawowe media, mających do zagospodarowania obiekty kubaturowe w ilości kilku tys. m³, czyni te tereny oraz obszary do nich przyległe bardzo atrakcyjnymi pod względem inwestycyjnym.

Strategicznym celem społeczno-gospodarczym ustanowienia strefy jest stworzenie podstaw prawnych, umożliwiających wykorzystanie w nowych dziedzinach działalności gospodarczej zbędnego majątku przemysłowego, występującego na obszarach monokultury przemysłu siarkowego, w postaci budynków, budowli i działek gruntowych oraz zasobów siły roboczej i rezerw w zakresie mediów energetycznych. Cele te są sukcesywnie realizowane poprzez prowadzoną przez administrację gminną politykę inwestycyjną w drodze podejmowania stosownych decyzji administracyjnych, zmierzających do zagospodarowania posiadanych rezerw terenowych. Już obecnie kształtuje się wielofunkcyjny obszar działalności gospodarczej, obejmującej funkcje produkcyjne, składowo-magazynowe, usługowe, gospodarki odpadami komunalnymi i niebezpiecznymi. W obszarze tym funkcjonuje Zakład Produkcji Chemicznej w Dobrowie. Rozwija produkcję związków siarki (siarczku sodu, siarkowodoru), daje możliwość rozwinięcia (w oparciu o wytwarzane związki siarki) produkcji innych wyrobów. Funkcjonuje także Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi. Występuje również składowisko odpadów niebezpiecznych w tym azbestu.

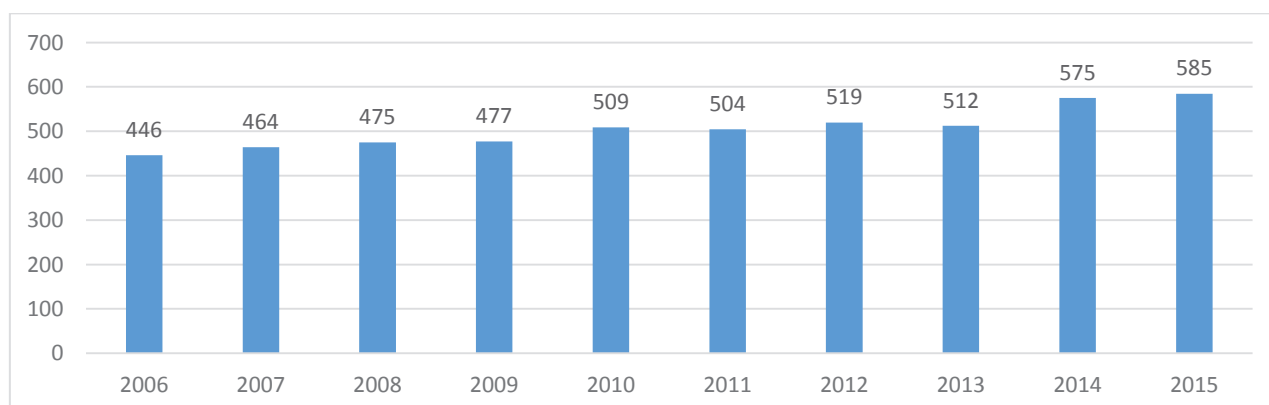
Samozatrudnienie, czyli prowadzenie jednoosobowej działalności gospodarczej na bazie istniejących potencjałów turystycznych, krajobrazowych i rekreacyjnych, może przyczynić się do dynamicznego rozwoju w sektorze drobnych usług i handlu.

Ponadto zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tuczępy około 30 ha działek położonych w różnych miejscowościach, wchodzących w skład Gminy, oprócz terenów Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Kopalń i Zakładów Chemicznych Siarki "Siarkopol" w Grzybowie, jest przeznaczony pod: usługi handlowe, rzemiosło uciążliwe, przemysł i budownictwo. Przyszli inwestorzy mogą liczyć na preferencje i ulgi podatkowe towarzyszące przedsięwzięciom proekologicznym.

Sytuację gospodarczą na terenie Gminy Tuczępy odzwierciedla także wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności oraz wskaźnik liczby podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

W latach 2006–2015 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności ulegała wahaniom – w 2015 roku osiągnęła wartość 585 podmiotów. Wynik ten był zdecydowanie niższy od średniej dla kraju, oraz niższy w stosunku do średniej dla powiatu buskiego (763) województwa świętokrzyskiego (880).

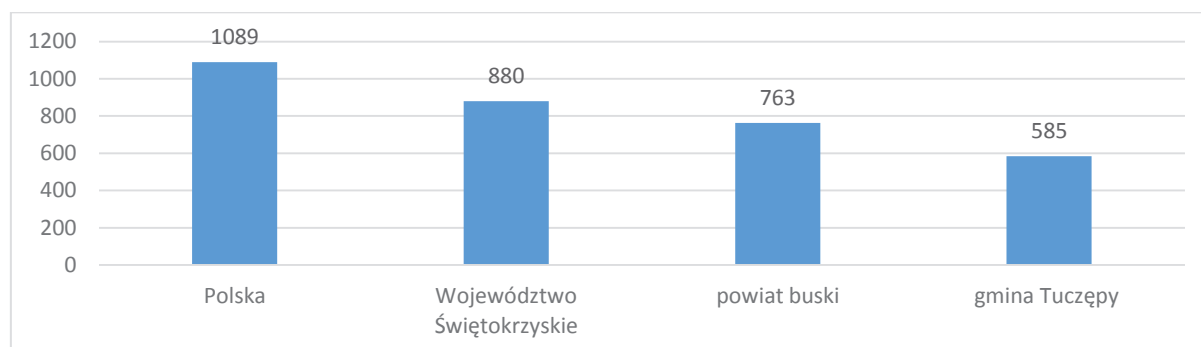
Wykres 37. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Tuczępy w latach 2006–2015

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

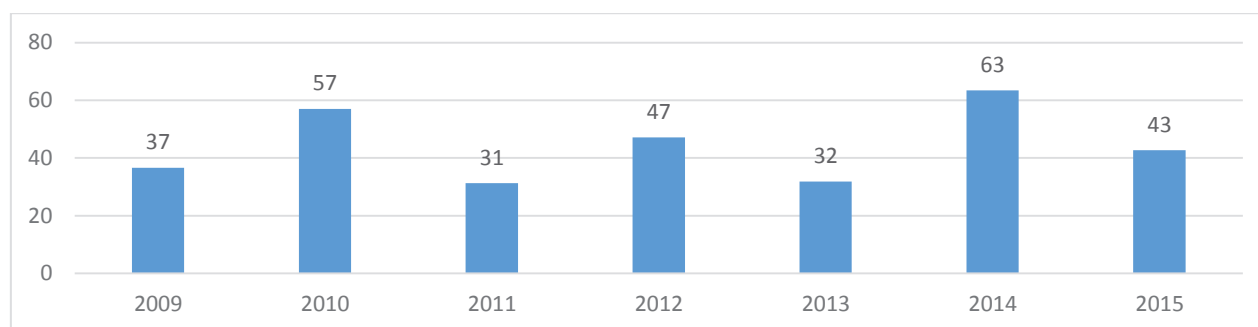
Wykres 38. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2015 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu buskiego i Gminy Tuczępy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

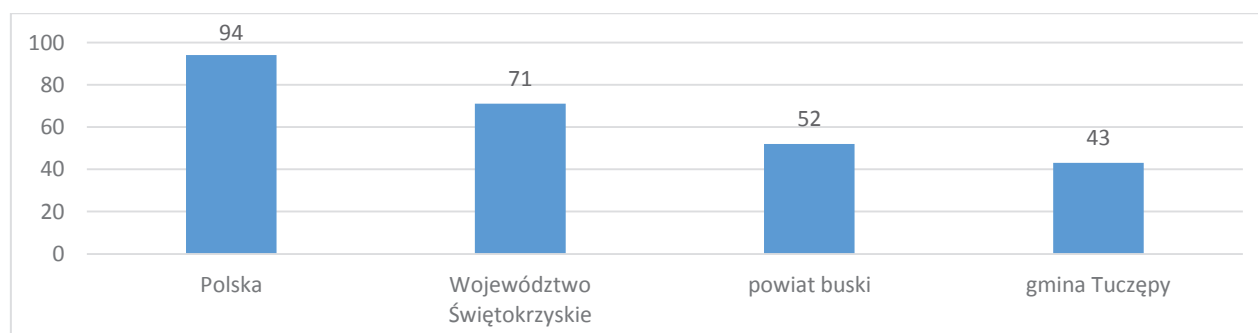
Liczba jednostek nowo zarejestrowanych na 10 tys. ludności podlegała wahaniom w latach 2009–2015. W 2015 roku w gminie Tuczępy wskaźnik nowo zakładanych przedsiębiorstw wyniósł 43. Wskaźnik ten był niższy od średniej dla powiatu buskiego (52) i województwa świętokrzyskiego (71).

Wykres 39. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Tuczępy w latach 2009–2015

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Wykres 40. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2015 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu buskiego i Gminy Tuczępy

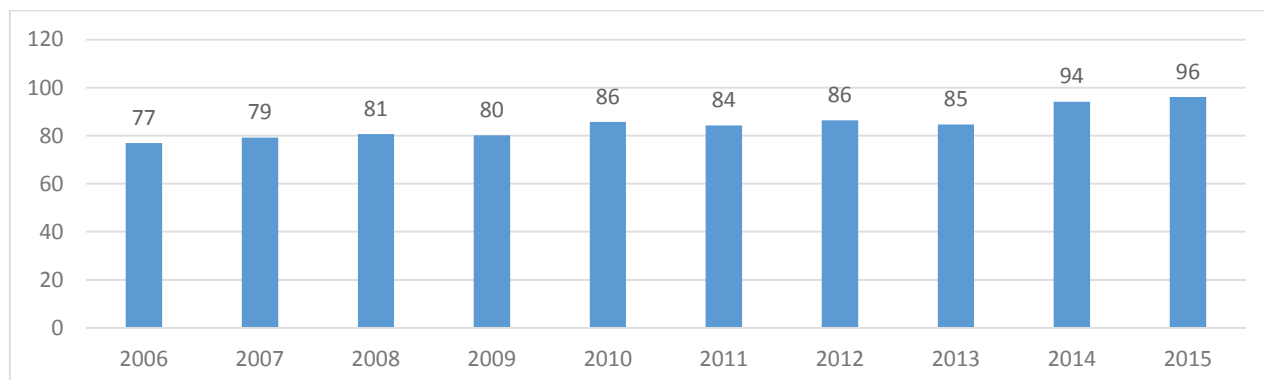

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Wskaźnik ilości podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2006–2015 ulegał znacznym wahaniom. Najniższy był w 2006 r. (77),

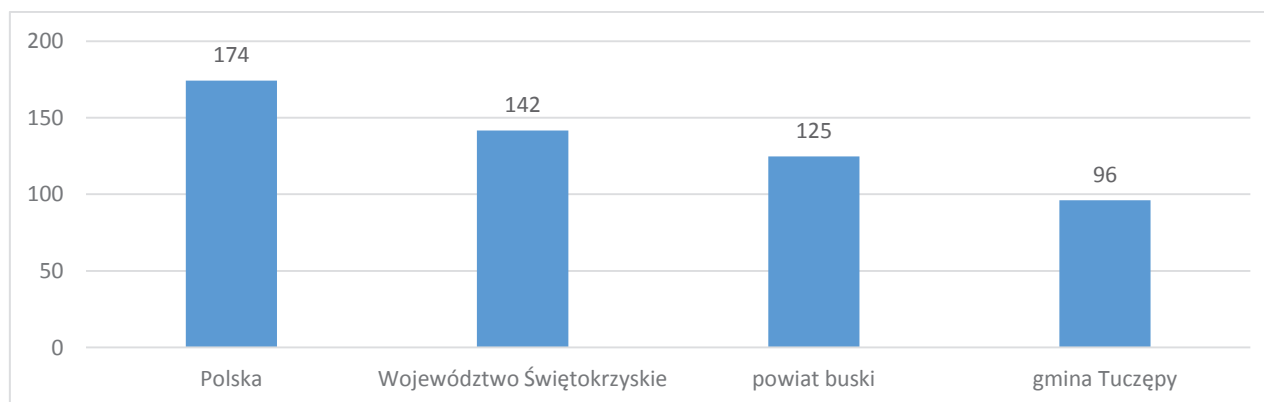
najwyższy w 2015 r. (96) Jednak był to wynik gorszy w porównaniu z powiatem buskim (125), jak i województwem świętokrzyskim (142).

Wykres 26. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Tuczępy w latach 2006–2015

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Wykres 27. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2015 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego, powiatu buskiego i Gminy Tuczępy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Ponad 90% spośród zarejestrowanych podmiotów stanowią mikroprzedsiębiorstwa. Przemysł, jako dział gospodarki w Gminie Tuczępy nie zajmuje znaczącej pozycji. Brak jest na omawianym terenie znaczącej liczby średnich i dużych przedsiębiorstw. Większość firm zarejestrowanych w Gminie ma charakter rodzinny i zatrudnia do 9 pracowników, jednak tworzą one miejsca pracy dla niewielkiej liczby ogółu zatrudnionych.

Tabela 23. Wykaz znaczących podmiotów gospodarczych w Gminie Tuczępy.

L.p.	Nazwa przedsiębiorcy	Adres
1.	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o.	Usługi (utyliczacja azbestu)
2.	Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol”	Produkcyjna
3.	Metrex Sp. z o.o.	Produkcyjno – Usługowa
4.	Intester sp. z o.o.	Przemysłowo – Handlowa
5.	Progress Eco sp. z o.o.	Przemysłowo – Handlowa
6.	Hydrogeotechnika Sp. z o.o.	Usługowa
7.	Firma Usługowo – Handlowa „ASTRO” Stanisław Strojny	Usługowo – Handlowa
8.	Handel Materiałami Przemysłowymi Mirosław Strojny. Skup złomu	Usługowa
9.	Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe „SOJBUD” Sławomir Sojka	Handlowo – Usługowa
10.	Bim – Bet Sapa Marianna	Produkcyjna – Handlowo – Usługowe
11.	Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie	Usługowa

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Tuczępy na terenie gminy zarejestrowanych było w 2015 roku 106 podmiotów gospodarczych - czyli o 15 więcej niż w roku poprzednim.

Tabela 19. Liczba zarejestrowanych w poszczególnych miejscowościach gminy Tuczępy podmiotów gospodarczych w latach 2014-2015.

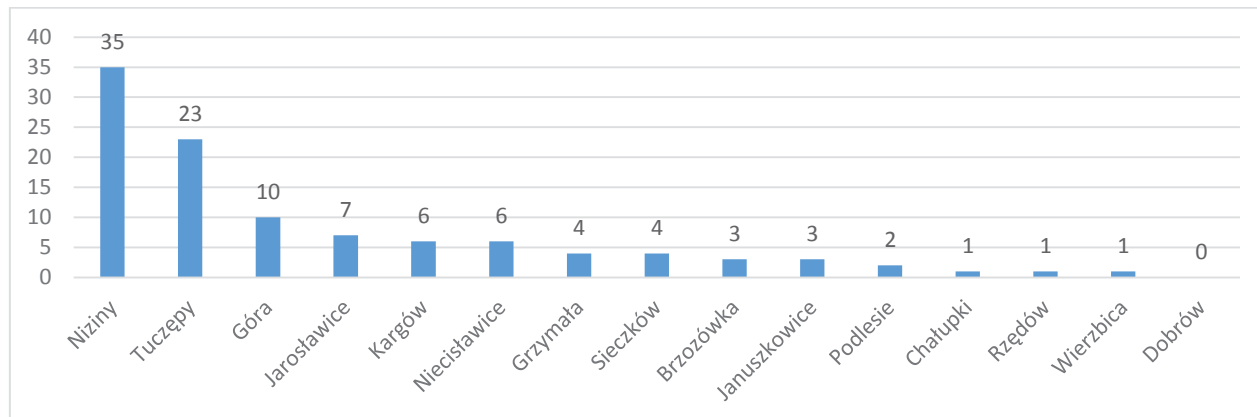
L.p.	Miejscowość	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na koniec 2014 r.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na koniec 2015 r.
1.	Brzozówka	2	3
2.	Chałupki	1	1
3.	Dobrow	0	0
4.	Góra	9	10
5.	Grzymała	2	4
6.	Januszkowice	3	3
7.	Jarosławice	7	7
8.	Kargów	6	6
9.	Nieciesławice	6	6
10.	Niziny	28	35
11.	Podlesie	1	2
12.	Rzędów	1	1
13.	Sieczków	4	4
14.	Tuczępy	20	23
15.	Wierzbica	1	1
Razem:		91	106

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

W 2015 roku najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarczych było w miejscowościach: **Niziny** (35), **Tuczępy** (23) oraz **Góra** (10). Najmniejsza liczba przedsiębiorstw zarejestrowana była w miejscowościach **Dobrow** (0), **Wierzbica** (1), **Rzędów** (1) oraz **Chałupki** (1).

Wykres 28. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach w gminie Tuczępy w 2015 roku.

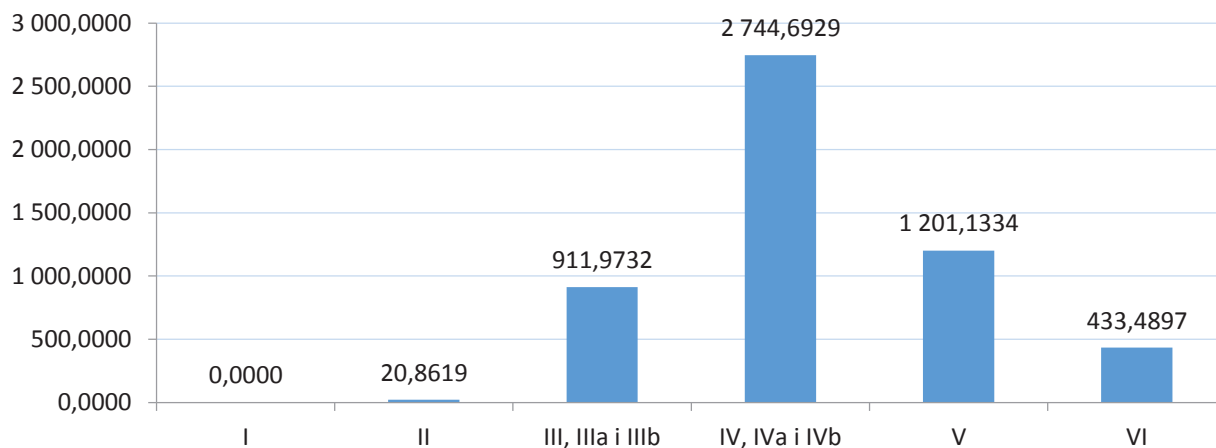
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

6.2. Rolnictwo

Gmina Tuczępy jest gminą o charakterze rolniczo - przemysłowym. Występują tu niezbyt korzystne warunki glebowe dla rozwoju rolnictwa. Na terenie gminy przeważają gleby w klasach IV, IVa i IVb.

Wykres 29. Struktura klasowa gleb w Gminie Tuczępy.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Gmina Tuczępy zajmuje powierzchnię 8 362 ha. Użytki rolne zajmują 4 632,55 ha, natomiast lasy i grunty leśne stanowią 206,41 ha. Grunty zabudowane i zurbanizowane, pod wodami oraz pozostałe grunty i nieużytki stanowią 2 475,88 ha. Prawdziwym bogactwem gminy Tuczępy są lasy i grunty leśne. Występują tutaj różne gatunki drzew (sosna, brzoza, akacja, olcha), tworząc duże kompleksy lasów mieszanych bogatych w runo leśne. Wskaźnik lesistości dla gminy Tuczępy wynosi 25,5% i jest wyższy niż wskaźnik lesistości dla powiatu buskiego, który kształtuje się na poziomie 10,8% i niewiele niższy niż dla województwa świętokrzyskiego, który wynosi 28,2%.

Użytki rolne stanowią 55,40% powierzchni gminy. Największą powierzchnię użytków rolnych zajmujących powierzchnię 4 633 ha stanowią grunty orne 3 792 ha. Sady stanowią 162 ha, łąki stanowią 1 175 ha wszystkich użytków rolnych, natomiast pastwiska 206 ha. Grunty rolne zabudowane zajmują powierzchnię 2 476 ha.

Tabela 20. Użytkowanie gruntów w Gminie Tuczępy

Powierzchnia ogólna gminy (ha)	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Grunty zabudowane i zurbaniz. oraz nieużytki i tereny różne
	razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
w hektarach							
8 362	4 632,55	3 792,01	162,09	1 175,09	206,41	550,52	2 475,88

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

W gminie dominują małe oraz średnie gospodarstwa rolne o pow. do 5 ha, w tym zdecydowanie przeważa sektor indywidualny. Dominuje rolnictwo z przeważającą produkcją roślinno-zwierzęcą i z tendencją zwiększania produkcji ogrodniczo-sadowniczej.

Struktura wielkości gospodarstw rolnych na terenie gminy Tuczępy w porównaniu do struktury gospodarstw rolnych w województwie świętokrzyskim i powiecie buskim jest niekorzystna. Gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 hektarów stanowią aż 45,57% ich całkowitej liczby. Jest to więcej niż w powiecie buskim (33,85%) i niewiele mniej niż przeciętnie w województwie świętokrzyskim (48,85%).

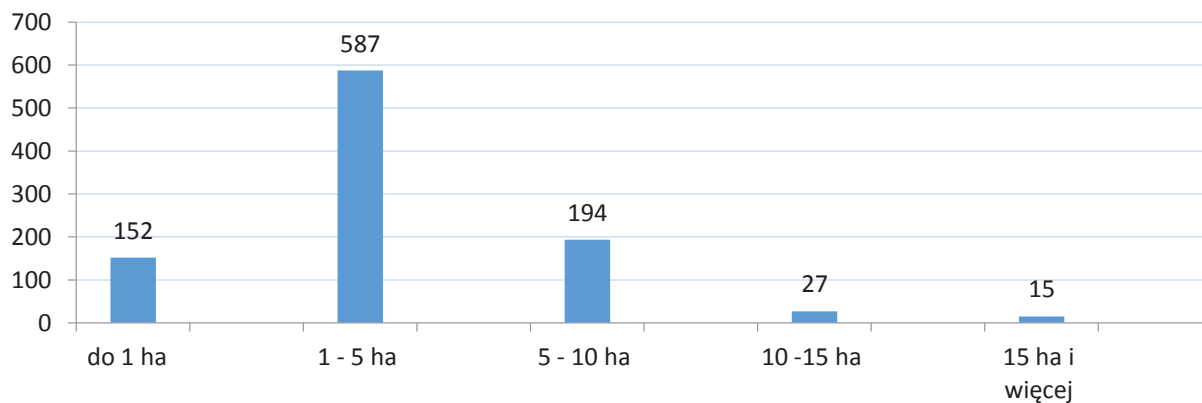
Liczba gospodarstw dużych 10-15 ha i powyżej 15 ha stanowi niewielki udział w pozostałych grupach obszarowych.

Tabela 21. Charakterystyka gospodarstw rolnych w Gminie Tuczępy (PSR 2010 r.)

Grupa obszarowa wg ilości ha	Gospodarstwa		Powierzchnia w ha	
	Liczba	%	Liczba	%
Ogółem		100,00		100,00
do 1	152	15,59	151,63	3,27
1 – 5	587	60,21	2111,2	45,57
5 – 10	194	19,90	1548,69	33,43
10 – 15	27	2,77	364,96	7,88
15 i więcej	15	1,54	456,07	9,84

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL, Powszechne Spisy Rolne 2010

Wykres 30. Liczba gospodarstw rolnych pod względem liczby (stan na 2010 r.)

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

W gminie Tuczępy największą powierzchnię zasiewów głównych ziemiopłodów stanowią zboża. Ich uprawy zajmują 84,2% zasiewów w gospodarstwach rolnych. Zaledwie 0,2% zasiewów stanowią pozostałe uprawy w tym warzywa, natomiast strączkowe na zimno oraz uprawa roślin przemysłowych po 0,1%. Większą powierzchnię zajmują ziemniaki 5,0% zasiewów.

Tabela 22. Powierzchnia zasiewów w indywidualnych gospodarstwach rolnych (stan na 2010 r.)

Lp.	Zasiewy	ha	%
1.	Zboża	1 565,53	84,2
2.	Strączkowe na ziarno	1,25	0,1
3.	Ziemniaki	93,42	5,0
4.	Przemysłowe (buraki cukrowe, rzepak ozimy)	0,93	0,1
5.	Okopowe pastewne	193,83	10,4
6.	Pozostałe uprawy w tym warzywa	4,55	0,2

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Analiza danych o powierzchni zasiewów zbóż podstawowych wskazuje na nierównomierne rozłożenie ich udziałów w powierzchni całkowitej. Największy areał stanowi pszenżyto ponad 31%, natomiast najmniejszy owies 5,85%, jęczmień 6,97% i żyto 9,39%. Pszenica występuje na ponad 11% powierzchni zasiewów zbóż podstawowych.

Tabela 23. Powierzchnia zasiewów upraw zbóż w Gminie Tuczępy (stan na 2010 r.)

Zboża ogółem	W tym								
	zboża podstawowe z mieszankami [w ha]								kukurydza na ziarno
	razem	pszenica	żyto	jęczmień	owies	pszenżyto	mieszanki zbożowe		
1859,51	1541,66	222,43	174,62	129,6	108,75	593,3	312,96	10,87	
%	82,91	11,96	9,39	6,97	5,85	31,91	16,83	0,58	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

W gminie Tuczępy wśród zwierząt gospodarskich dominuje hodowla bydła- 1 325 szt. i drobiu 31 742 szt. Trzoda stanowi 1 035 szt., konie 62 szt.

Tabela 24. Zwierzęta gospodarskie w Gminie Tuczępy (stan na 2010 r.)

	Wyszczególnienie	Liczba sztuk
Bydło	ogółem	1 325
	w tym krowy	589
Trzoda chlewna	ogółem	1 035
	w tym lochy	176
Owce		-
Kozy		-
Konie		62
Drób	razem	31 742
	w tym nioski	27 814

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Gmina Tuczępy nie dysponuje rozwiniętą bazą przetwórczą dla lokalnych płodów rolnych. Na terenie gminy brak jest także bazy przechowalniczej oraz całkowity brak grup producenckich.

Pomimo tego faktu występowanie na terenie gminy sprzyjających warunków środowiskowych, stwarza możliwości wytwarzania zdrowej ekologicznej żywności. Dodatkowym impulsem dla gospodarstw rolnych do przestawiania się na produkcji ekologiczną powinny być fundusze strukturalne UE dostępne w ramach okresu programowania 2014-2020. Wskazane powyżej fundusze powinny również ułatwić i przyspieszyć niewystarczający, względem liczby producentów na terenie Gminy Tuczępy, proces powstawania lokalnych rolniczych grup producentów mleka i trzody chlewnej, bydła opasowego.

Hodowla w Gminie Tuczępy opiera się głównie na hodowli trzody chlewnej w indywidualnych gospodarstwach rolnych, w ilości nieprzekraczającej 40 DJP, bydła mlecznego i opasowego.

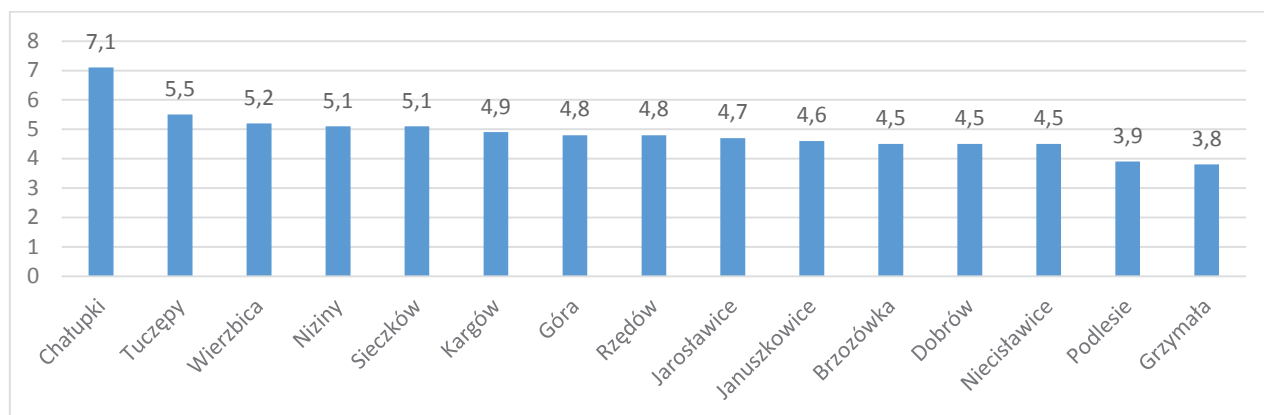
Ludność gminy Tuczępy stanowią mieszkańcy terenów wiejskich, stąd też występuje tutaj znaczna przewaga zatrudnienia w sektorze rolniczym i usługowo – handlowym z nim związanym.

W ostatnich latach liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych powoli, ale systematycznie wzrasta, szczególnie dotyczy to sektora prywatnego i przede wszystkim działalności związanej z obsługą rolnictwa. Wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wynika między innymi z możliwości skorzystania ze środków pochodzących z Unii Europejskiej.

Największa średnia powierzchnia gospodarstw rolnych jest w miejscowościach: **Chałupki** (7,1 ha), **Tuczępy** (5,5 ha) oraz **Wierzbica** (5,2 ha), najmniejsza natomiast w miejscowościach: **Grzymaća** (3,8 ha) i **Podlesie** (3,9 ha).

Wykres 31. Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych w 2015 roku.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

6.3. Turystyka

Gmina Tuczępy posiada walory przyrodniczo – krajobrazowe i kulturowe, które stwarzają potencjalne warunki do rozwoju turystyki, zarówno pobytowej jak i objazdowej. Wspaniałe lasy i rzeki (Wschodnia, Radnia i Sanica), jak również bardzo dobra infrastruktura techniczna (wodociągi, gazociągi, kanalizacja sanitarna o znaczeniu gminnym i lokalnym – przydomowe oczyszczalnie ścieków, relatywnie dobry stan nawierzchni dróg) sprzyjają rozwojowi agroturystyki.

Gmina posiada niewielkie zaplecze w tym zakresie. Zaczątek stanowią obiekty gastronomiczne i agroturystyczne, funkcjonujące w ramach siedlisk zagrodowych w miejscowości Niziny.

Ten bardzo skromny stan infrastruktury turystycznej wymaga znacznej rozbudowy, adekwatnie do walorów przyrodniczo-krajobrazowych obszaru Gminy i możliwości rozwoju usług turystycznych i wypoczynkowych. Tym celom może służyć projektowany zbiornik wodny „Brzozówka” na rzece Wschodniej, który wraz z wyznaczonymi w jego sąsiedztwie terenami pod rekreację i sport będzie stanowić podstawową bazę w zakresie wypoczynku sobotnio-niedzielnego. W jego otoczeniu mogą być realizowane także obiekty w zakresie rekreacji indywidualnej.

Na terenie gminy funkcjonują ścieżki rowerowe zrealizowane na etapie przebudowy drogi w ciągu Zapusty – Góra – Januszkowice – Niziny oraz przebudowy drogi powiatowej Nr 0860T Kargów - Tuczępy - Grzybów. Łączna długość ścieżek wynosi 2,7 km. Przez teren Gminy nie przebiegają szlaki turystyczne. Ewentualne trasy ich przebiegu z infrastrukturą towarzyszącą winny być wyznaczone na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania z ukierunkowaniem na tereny rekreacji i sportu, towarzyszące zbiornikowi wodnemu „Brzozówka”, w powiązaniu z obiektami kultu religijnego i Obszarami Chronionego Krajobrazu.

7. Infrastruktura komunikacyjna

Układ komunikacyjny Gminy Tuczępy tworzą następujące drogi:

- ✓ droga wojewódzka nr 756, klasy (G), Starachowice – Nowa Słupia – Łągów – Raków – Szydłów – Stopnica (o długości 4,05 km), mająca połączenie z drogą krajową 73 i 74,
- ✓ droga wojewódzka nr 757, klasy (G), Opatów – Iwaniska – Bogoria – Staszów – Stopnica (o długości 4,9 km), mająca połączenie z drogami krajowymi 73 i 74,
- ✓ sieć dróg powiatowych o łącznej długości 43,945 km.

Drogi te wymagają przebudowy do pełnych parametrów wymaganych dla tej kategorii dróg.

Podstawowy układ komunikacyjny gminy stanowią drogi powiatowe i lokalne – gminne, koncentrycznie zbiegające się w Sołectwie Tuczępy. Główne z nich to:

- ✓ Tuczępy – Nieciesławice – Jarosławice z podłączeniem do drogi nr 756,
- ✓ Tuczępy – Januszkowice – Niziny z podłączeniem do drogi nr 756,
- ✓ Kargów- Sieczków- Tuczępy - Wierzbica z podłączeniem do drogi nr 756.

Wsie położone po zachodniej stronie drogi nr 756 obsługiwane są pętlą dróg – Bosowice – Maciejowice. Ponadto w gminie występuje sieć dróg wewnętrznych-gospodarczych stanowiących dojazd do pól. Przez teren gminy Tuczępy nie przebiega droga o kategorii krajowej.

Tabela 25. Drogi gminne zlokalizowane na terenie Gminy Tuczępy

L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Całkowita długość drogi [w km]	Długość nawierzchni asfaltowej [w km]
1.	004203T	Chałupki przez wieś	2,9	2,9
2.	004204T	Rzędów - Dobrów	2,0	2,0
3.	004205T	Dobrów - Januszkowice	3,2	3,2
4.	004206T	Niziny przez wieś	1,0	1,0
5.	004207T	Jarosławice - Januszkowice	1,0	1,0
6.	004208T	Wólka Tuczępska - Sieczków	2,2	2,2
7.	004209T	Sieczków - Chałupki	1,8	1,8
8.	004210T	Sieczków przez wieś	2,0	2,0
9.	1568009	Górna Droga - Tuczępy	1,0	1,0
10.	1568010	Podlesie - Grzymała	1,5	1,5
11.	1568011	Sieczków - Grzymała	1,0	1,0
12.	1568012	Wierzbica – Poręba Wierzbička	3,8	3,8
13.	1568013	Jarosławice – Stara Wieś	1,0	1,0
14.	1568014	Nieciesławice - Niziny	2,3	2,3
15.	1568016	Niziny - Podlaski	1,5	1,5
16.	000820T	Wólka Bosowska - Brzozówka	0,8	0,8
17.	-	Grzymała	1,25	1,25
Ogółem:			30,25	30,25

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Tabela 26. Drogi powiatowe przebiegające przez teren Gminy Tuczępy

L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Całkowita długość drogi [w km]	Utwardzone [w km]
1.	0037T	Szydłów – Tuczępy - Pieczonogi	11,450	11,450
2.	0039T	Gacki – Wierzbica - Dobrów	3,030	3,030
3.	0040T	Tuczępy – Nieciesławice - Jarostawice	6,125	6,125
4.	0041T	Zapusty – Januszkowice - Niziny	6,050	6,050
5.	0046T	Kończakowice – Zaborze - Kargów	6,850	6,850
6.	0146T	Sieczków - Grzymała	2,250	2,250
7.	0860T	Kargów – Tuczępy – Dobrów - Grzybów	11,500	11,500
8.	0833T	Sielec – Koniełoty - Lenartowice - Niziny	1,100	1,100
Ogółem:			48,355	48,355

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Tabela 27. Drogi wojewódzkie przebiegające przez teren Gminy Tuczępy (stan na 2015 r.)

L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi
1.	756	Starachowice – Nowa Słupia – Łągów – Raków – Szydłów – Stopnica
2.	757	Opatów – Iwaniska – Bogoria – Staszów – Stopnica

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Tabela 28. Stan ilościowy dróg gminnych, zakładowych i rolniczych

L.p.	Wyszczególnienie	Ogółem stan [w km]	w tym utwardzone [w km]
1.	Drogi gminne	30,25	30,25
2.	Drogi zakładowe	Brak danych	Brak danych
3.	Drogi dojazdowe do gruntów rolnych	180	46
Ogółem:			

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Drogi wymienione powyżej, zarówno powiatowe jak i gminne, w znacznej części nie spełniają parametrów technicznych wymaganej przepisami szczególnymi dla tej kategorii dróg.

Funkcjonujący na przestrzeni ostatnich lat system organizacyjny drogownictwa oraz zasady finansowania spowodowały duże zaniedbania w zakresie utrzymania oraz remontów dróg gminnych. Znikome środki finansowe, wynikające z ustaw budżetowych w poszczególnych latach, pozostające w dyspozycji gminy, ograniczały możliwości poważniejszych remontów dróg oraz właściwego utrzymania ich odwodnienia. Brak odpowiedniego odwodnienia to ciągłe powstawanie zamuleń rowów i przepustów, a w konsekwencji podmakanie pasów drogowych, powodujących trwałe uszkodzenia (nierówności nawierzchni, spękania, ubytki).

Poniższa tabela przedstawia ocenę skomunikowania miejscowości z resztą gminy. Do miejscowości, które charakteryzują się złą jakością skomunikowania z resztą gminy należą: **Brzozówka, Dobrów i Kargów**.

Tabela 29. Ocena skomunikowania miejscowości z resztą gminy

L.p.	Miejscowość	Ocena skomunikowania z resztą gminy (jakość nawierzchni dróg/kolej: zła, zadowalająca, dobra, bezpieczeństwo (np. chodnik), komunikacja publiczna: jest/nie ma (połączenia wystarczające lub nie wystarczające)
1.	Brzozówka	zła
2.	Chałupki	dobra
3.	Dobrów	zły
4.	Góra	zadawalający
5.	Grzymała	dobra
6.	Januszkowice	zadawalający
7.	Jarosławice	zadawalający
8.	Kargów	zły
9.	Nieciestawice	zadawalający
10.	Niziny	dobra
11.	Podlesie	dobra
12.	Rzędów	zadawalający
13.	Sieczków	dobra
14.	Tuczępy	zadawalający
15.	Wierzbica	dobra

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

8. Infrastruktura techniczna

8.1. Gospodarka mieszkaniowa

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2015 roku na terenie gminy Tuczępy zlokalizowanych było 1 132 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 114 078 m². Liczba mieszkań na przełomie lat 2007-2015 wzrosła o 7,7%, natomiast powierzchnia użytkowa zwiększyła się o 10%. Najwięcej nowych mieszkań powstało w roku 2010 (48 mieszkań), najmniej natomiast w 2007 (1 mieszkanie).

Szczegółowe dane dotyczące infrastruktury mieszkaniowej zawiera tabela.

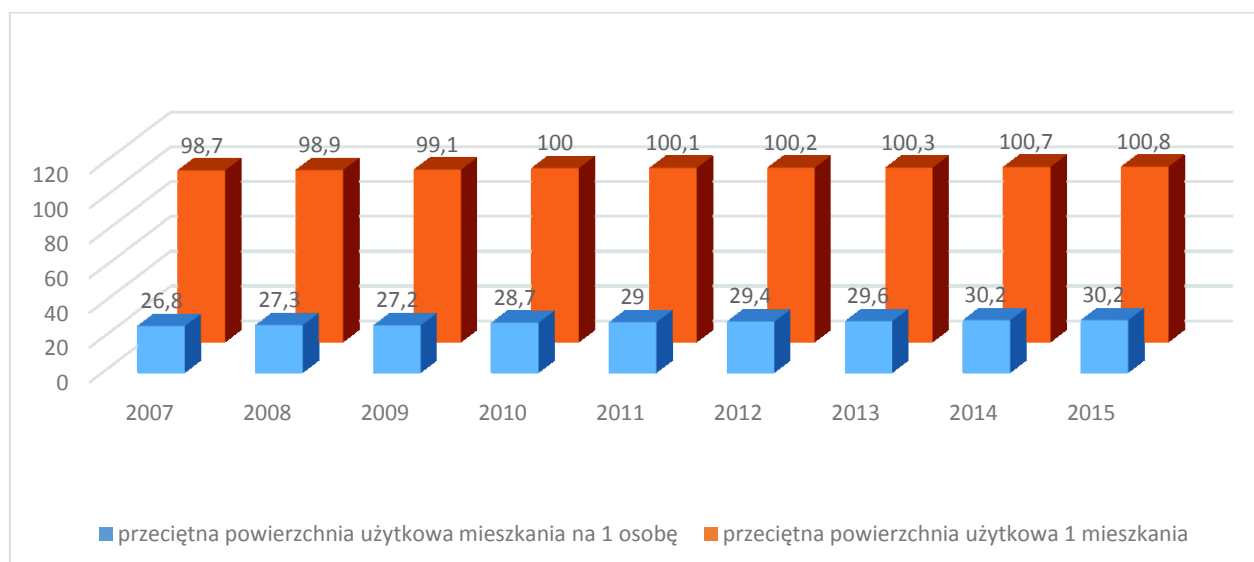
Tabela 30. Charakterystyka zasobów mieszkalnych Gminy Tuczępy

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
mieszkania	1051	1056	1059	1107	1110	1113	1119	1127	1132
izby	4752	4779	4798	5115	5134	5153	5188	5239	5267
powierzchnia użytkowa mieszkań	103747	104440	104899	110683	111112	111504	112249	113507	114078

Źródło: GUS, 2016.

Wskaźnik powierzchni mieszkalnej przypadającej na jednego mieszkańca gminy Tuczępy wyniósł w roku 2015 – 30,2 m² i wzrost w odniesieniu do 2007 roku o 3,4 m²/osobę. Średnia powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania w 2015 r. wyniosła 100,8 m² i wzrosła w odniesieniu do 2007 roku o 2,1 m².

Wykres 32. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w m²

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

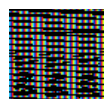
Na terenie gminy przeważa zabudowa zagrodowa oraz zabudowa posiadająca charakter miejski z przewagą budownictwa indywidualnego o jednej lub dwóch kondygnacjach mieszkalnych.

Struktura wiekowa mieszkań gminy Tuczępy odznacza się wysokim udziałem mieszkań powstałych w latach 1945 – 1978 (niemal 64%). Technologia stosowana w tym okresie nie zapewnia należytej efektywności wykorzystania energii cieplnej, dzięki termomodernizacji orientacyjne potrzeby grzewcze tych mieszkań są sukcesywnie poprawiane.

Tabela 31. Struktura wiekowa mieszkań

Okres budowy	liczba mieszkań [szt.]	powierzchnia mieszkań [m ²]
przed 1918	6	287,0
1918 - 1944	38	2 255,0
1945 - 1970	318	24 097,0
1971 - 1978	289	30 660,0
1979 - 1988	195	23 806,0
1989 - 2002	100	13 098,0
2001 - 2002	7	883,0
2003 - 2007	-	-
2008 - 2012	-	-

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

8.2. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Do głównych zadań systemu gospodarki odpadami należy zaliczyć:

- ✓ edukację ekologiczną społeczeństwa,
- ✓ uporządkowanie gospodarki odpadami w gminie, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów, wdrożenie procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów w ramach przewidywanych do osiągnięcia celów krótko długookresowych,
- ✓ osiągnięcie wymaganych prawem poziomów odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

W gminie prowadzony jest system workowy selektywnej i nieselektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Z całej gminy odpady transportowane są do Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie do RIPOK, region V.

W ramach zbiórki prowadzona jest zbiórka odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych oraz odbiór z nieruchomości zamieszkałych popiołów i żużla, w pojemnikach lub workach zabezpieczonych przez właściciela nieruchomości.

Odbiór przeterminowanych leków z apteki w Tuczępach.

Odbiór z nieruchomości zamieszkałych dwa razy do roku w formie wystawki: chemikaliów, opakowań po środkach ochrony roślin, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, zużytych opon.

Gmina ma zawartą nieodpłatną umowę z firmą, która odbiera od gospodarstw domowych zużyte sprzęty elektryczne i elektroniczne, z których niektóre stanowią odpad niebezpieczny, jak np. monitory, świetlówki.

Gmina ma zawartą nieodpłatną umowę na zbiórkę odzieży używanej w czterech punktach na całej gminie, zbiórka odzieży odbywa się w kontenerach.

Według danych GUS w 2015 roku na jednego mieszkańca gminy Tuczępy przypadło ogółem 52,9 kg wytworzonych odpadów, a ilość odpadów z gospodarstw domowych przypadająca na jednego mieszkańca wynosiła 38,6 kg.

Tabela 32. Średnia ilość odpadów przypadająca na jednego mieszkańca Gminy [kg]

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	137,4	178,4	135,5	224,5	290,1	156,3	187,5	231,6	166,9	198,3
ogółem na 1 mieszkańca	35,2	45,9	35,1	58,7	75,2	40,8	49,1	61,4	44,1	52,9
z gospodarstw domowych	132,0	142,0	110,0	196,4	229,0	120,0	151,3	165,6	114,7	144,9
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	33,8	36,5	28,5	51,4	59,4	31,3	39,6	43,9	30,3	38,6

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Poniższa tabela przedstawia objęcie miejscowości systemem wywozu/segregacji odpadów oraz przekroczenia standardów jakości środowiska. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Tuczępach wszystkie miejscowości są objęte systemem wywozu/segregacji odpadów. Przekroczenia standardów jakości środowiska są obecne w następujących miejscowościach: **Brzozówka** (dzikie wysypisko odpadów), **Dobrów** (składowisko odpadów zawierających azbest), **Jarosławice** (dzikie wysypisko odpadów), **Niziny** (dzikie wysypisko odpadów), **Rzędów** (Emisja odorów z Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi) oraz **Tuczępy** (dzikie wysypisko odpadów).

Tabela 33. Odpady objęte systemem wywozu/segregacji oraz przekroczenia standardów jakości środowiska w miejscowościach gminy Tuczępy

L.p.	Miejscowość	Odpady objęte systemem wywozu/segregacji	Przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
1.	Brzozówka	Tak	Dzikie wysypisko odpadów
2.	Chałupki	Tak	
3.	Dobrów	Tak	Składowisko odpadów zawierających azbest, poletka do remediacji gruntów zanieczyszczonych substancjami ropopochodnymi, możliwość występowania zagrożenia hałasem na obszarze stacji – boczniczy kolejowej, tereny

			poprzemysłowe po eksploatacji siarki
4.	Góra	Tak	
5.	Grzymała	Tak	
6.	Januszkowice	Tak	
7.	Jarosławice	Tak	Dziki wysypisko odpadów
8.	Kargów	Tak	
9.	Nieciśławice	Tak	
10.	Niziny	Tak	Dziki wysypisko odpadów
11.	Podlesie	Tak	
12.	Rzędów	Tak	Emisja odorów z Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie, tereny przemysłowe po eksploatacji siarki
13.	Sieczków	Tak	
14.	Tuczępy	Tak	Dziki wysypisko odpadów
15.	Wierzbica	Tak	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy.

8.3. System zaopatrzenia w wodę

Gmina Tuczępy jest w 100% zwodociągowana. Z sieci korzysta 95,7% mieszkańców.

Wszystkie sołectwa położone na obszarze gminy zaopatrywane są w wodę z istniejących systemów wodociągowych. Woda do większości sołectw doływa ze studni głębinowej położonej na terenie miejscowości Szydłów. Tylko część gospodarstw położonych na terenie miejscowości Dobrów i Rzędów korzysta z wody pochodzącej z ujęcia wody zlokalizowanego na terenie gminy Staszów.

Długość sieci wodociągowej (2015 r.) wyniosła 59,6 km i prowadzi do niej 1 109 przyłączy.

Tabela 34. Charakterystyka infrastruktury wodociągowej

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	59,6	59,6	59,6	63,1	63,1	61,5	61,7	61,7	59,6	59,6
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	997	1012	1021	1037	1042	1076	1085	1095	1109	1109
woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam ³)	88,5	87,4	89	89	85,6	85,6	90,1	90,7	91,5	101,3
ludność korzystająca z sieci wodociągowej (osoba)	3716	3695	3655	3683	3678	3661	3629	3625	3743	3765
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca (m ²)	22,4	22,2	22,8	22,9	22,2	22,3	23,6	24	24,2	27

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Analizując dane zaprezentowane w powyższej tabeli wynika, że od 2006 r. długość sieci wodociągowej w gminie Tuczępy była na podobnym poziomie. Natomiast liczba przyłączy w latach 2006-2015 roku wrosła o 112 szt. Wzrosła również ilość wody dostarczanej do gospodarstw domowych o 12,8 dam³ tj. 14,5%. Istniejące źródła wody w pełni pokrywają zapotrzebowanie mieszkańców. Widać tendencję wzrostową w liczbie osób korzystających z sieci wodociągowej. W porównaniu z rokiem 2006 liczba mieszkańców korzystających z sieci wzrosła o 49 osób, tj. 1,3%.

Przez teren gminy poprowadzony jest także rurociąg wody przemysłowej o średnicy 400 mm zaopatrujący Zakład Produkcji Chemicznej wchodzący w skład Grupy Azoty S.A.. Wodociąg od Grzybowa do Rzędowa biegnie wzdłuż drogi powiatowej relacji Kargów - Tuczępy - Wierzbica Nr 0860 T, następnie przecina działki należące do osób fizycznych i prawnych. Kończy się na terenie Zakładu Produkcji Chemicznej. Woda przemysłowa tłoczona ze zbiornika Adamówka położonego na terenie gminy Staszów.

Wyznaczenie dodatkowych terenów pod zabudowę wymusza konieczność realizacji rozbudowy sieci wodociągowej z wykorzystaniem zasobów istniejących ujęć.

Perspektywiczny wzrost zapotrzebowania na wodę będzie spowodowany zwiększeniem liczby użytkowników przy uwzględnieniu podwyższonego standardu wyposażenia mieszkań w instalację wodociągową, gazową i odprowadzającą ścieki.

8.4. System odprowadzania ścieków

Na terenie Gminy Tuczępy oczyszczanie ścieków bytowych pochodzących z gospodarstw domowych odbywa się w systemie mieszanym tj.: systemie kanalizacji zbiorczej, indywidualnym – przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiornikach bezodpływowych (szamba).

W Gminie Tuczępy funkcjonuje system kanalizacji zbiorczej. Istniejące oczyszczalnie ścieków w miejscowości Tuczępy o wydajności /po rozbudowie 170 m³/d, i Brzozówce o wydajności 12 m²/d. Docelowa ilość RLM dla oczyszczalni w Tuczępach wynosi 2 358, zaś dla oczyszczalni w Brzozówce wynosi 92. Oczyszczalnie te gwarantują odprowadzenie ścieków z miejscowości Tuczępy, Wierzbica, Sieczków, Brzozówka.

Oczyszczalnia w Tuczępach wyposażona jest w punkt zlewny umożliwiający oczyszczanie ścieków dowożonych.

W Gminie zamontowanych jest 421 szt., przydomowych oczyszczalni ścieków:

- ✓ 76 szt., - m. Podlesie, część Tuczęp,
- ✓ 203 szt. -m. Chałupki, m. Dobrów, część m. Góra, m. Grzymała, m. Jarosławice, m. Nieciesławice, część m. Niziny, część m. Rzędów, część m. Sieczków,
- ✓ 143 szt., - m. Góra, m. Grzymała, część m. Sieczków, m. Podlesie i Wierzbica.

Pozostałe miejscowości bez systemu kanalizacyjnego Niziny, Kargów, Januszkowice, które są planowane na kolejne lata.

Na terenie miejscowości: Kargów, Januszkowice i Niziny funkcjonują zbiorniki bezodpływowe (szamba). Dla rozwiązania problemu w tych gospodarstwach domowych dla Niziny i Januszkowice jest planowane wybudowanie lokalnego systemu kanalizacji zbiorczej z oczyszczalnią ścieków w Nizinach. Kargów, jako miejscowość w związku z niewykorzystanym potencjałem przepustowości oczyszczalni w Brzozówce, zostanie podłączona do tej oczyszczalni. W przypadku braku technicznych możliwości przeprowadzenia kanalizacji przez tereny stanowiące lasy, problem sanitacji miejscowości Kargów zostanie rozwiązany poprzez przydomowe oczyszczalnie.

Ponadto na terenie Gminy działają trzy przyobiektove oczyszczalnie ścieków: przy Zespole Placówek Oświatowych - Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Nizinach, Szkole Podstawowej w Kargowie oraz Gimnazjum w Jarosławicach.

W 2015 r. sieć kanalizacyjna mierzyła 16,9 km oraz liczyła 196 przyłączy o rocznym odprowadzeniu ścieków w gospodarstwach domowych na poziomie 44 dam³.

Tabela 35. Charakterystyka infrastruktury kanalizacyjnej

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	6,8	6,8	6,8	6,8	15,1	15,1	15,1	16,9	16,9	16,9
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	79	80	80	80	80	143	154	186	196	196
ścieki odprowadzone [dam ³]	12	11	10	11	15	35	13	15	15	44
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]	294	295	292	294	294	503	532	633	659	663

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

8.5. Sieć gazowa

Na terenie gminy Tuczępy występuje infrastruktura gazowa wysokiego ciśnienia:

- ✓ DN300 relacji Zborów - Grzybów,
- ✓ DN 250 relacji Sandomierz - Grzybów,
- ✓ DN 100 zasilający stację gazową Podlesie,
- ✓ DN300/DN 250 zasilający stacje gazowa Rzędów,
- ✓ stacja redukcyjno-pomiarowa Podlesie,
- ✓ stacja redukcyjno-pomiarowa Rzędów.

Ze stacji redukcyjno-pomiarowej zlokalizowanej we wsi Podlesie gaz ziemny wysoko-metanowy GZ-50 o ciśnieniu nominalnym CN 0,4 MPa rurami stalowymi i PE doprowadzony jest do wszystkich wsi.

Z sieci gazowej w gminie Tuczępy w 2015 roku korzystało 1 363 mieszkańców gminy. Od roku 2006 długość czynnej sieci ogółem, uległa zmianie i w 2014 r. wyniosła 92 735 m. W tym czasie wzrosła liczba przyłączy (o 185 sztuk), jak również liczba odbiorców gazu (o 49).

Tabela 36. Charakterystyka infrastruktury gazowej

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci ogółem w m	91750	91750	91750	91748	91166	91166	92735	92735	92735	92735
długość czynnej sieci rozdzielczej w m	78542	78542	78542	78540	77958	77958	79527	79527	79527	79527
czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	764	764	767	934	934	940	943	945	948	949
odbiorcy gazu	359	369	379	381	384	389	391	395	402	408
zużycie gazu w tys. m ³	200	185,2	188	182,1	201,1	193,7	199	196,7	195,4	197,2
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	92,3	72,9	73,1	66	92	99,7	106,4	108,3	99,9	108,4
ludność korzystająca z sieci gazowej	1027	1325	1303	1387	1394	1397	1333	1339	1339	1363

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

8.5. System ciepłowniczy

Na obszarze Gminy Tuczępy brak zorganizowanych systemów ciepłowniczych. W siedliskach zagrodowych i zabudowie mieszkaniowej dominuje ogrzewanie piecowe. Część budynków mieszkalnych posiada instalacje centralnego ogrzewania zasilane z własnych kotłowni opalanych paliwem i coraz częściej gazem. Większe źródła ciepła istnieją w budynkach użyteczności publicznej. Istniejący na obszarze gminy system gazowniczy oraz możliwości jego rozbudowy, stwarzają warunki do szerokiego wykorzystania do celów grzewczych paliwa gazowego.

8.7. Infrastruktura elektroenergetyczna

Przez obszar Gminy Tuczępy przebiegają trasy tranzytowo-systemowych linii elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć oraz linii średniego napięcia o znaczeniu lokalnym.

Linie WN znajdujące się na obszarze Gminy Tuczępy:

- ✓ linia krajowa 400 kV relacji Połaniec – stacja systemowa Kielce 400, przebiegająca przez wsie Januszkowice – Góry – Tuczępy i Zalówki,
- ✓ linia 220 kV – biegnąca przez położone na południu Niziny oraz na zachodzie – Radkowiec,
- ✓ 3 linie 110 kV – biorące początek w głównym punkcie zasilającym w Grzybowie,
- ✓ Linia 110 kV – wieś Jarosławice,
- ✓ 2 linie równoległe 30 kV – przechodzące przez Rzędów i Dobrów.

Sieć SN na terenie gminy Tuczępy:

- ✓ Sieć przemysłowo – rozdzielcza SN 15 kV,
- ✓ GPZ 110/15 kV Grzybów z rozdzielnią sieciową w Stopnicy,
- ✓ GPZ 10/15 kV Grzybów z rozdzielnią sieciową w Szydłowie.

Linie napowietrzne z 38 stacjami. Najwięcej stacji znajduje się w Tuczępach – 6, Nizinach i Górze po 4. Na terenie każdego sołectwa znajduje się co najmniej jedna stacja.

Na obszarze gminy niezbędna jest modernizacja sieci SN oraz WN w postaci wymiany przewodów oraz stacji transformatorowych.

Sieci SN stanowią układ przesyłowo - rozdzielczy dla zaopatrzenia odbiorców bytowo - komunalnych Gminy w energię elektryczną poprzez stacje transformatorowe 15/0,4 kV, najczęściej typu napowietrznego na słupach żelbetowych. Bezpośrednią sieć zaopatrzeniowo – odbiorczą stanowią linie niskiego napięcia.

Zakłada się zachowanie istniejącego układu zasilania elektroenergetycznego, rozwiniętego na terenie Gminy w postaci linii odgałęźnych i doczepowych średniego napięcia, zasilających stacje transformatorowe w poszczególnych sołectwach, zasilanego magistralną, napowietrzną linią 15 kV z GPZ w Grzybowie.

Wszystkie miejscowości włączone są do sieci elektroenergetycznej.

Istniejący na terenie gminy system zasilania elektroenergetycznego odbiorców komunalnych, który tworzą sieć napowietrznych linii 15kV zasilających stacje transformatorowe 15/0,4 kV oraz wyprowadzona z tych stacji rozdzielcza sieć elektroenergetyczna niskiego napięcia w generalnym układzie systemowym, zapewnia pełne pokrycie zapotrzebowania na energię elektryczną przez odbiorców we wszystkich miejscowościach. Występują jednak miejscowości, w których odbiorcy otrzymują energię elektryczną o zaniżonych parametrach napięciowych.

Część istniejących stacji transformatorowych o niskiej mocy, a także część napowietrznych linii średniego i niskiego napięcia posiada parametry, wymagające sukcesywnej przebudowy i rozbudowy istniejących urządzeń i odcinków sieci elektroenergetycznej.

Pokrycie przyrostu zapotrzebowania mocy przez istniejących i nowych odbiorców oraz zapewnienie ciągłości i właściwych parametrów zasilania wymagało będzie:

- ✓ budowy linii energetycznych 110kV, SN i nN,
- ✓ budowy nowych stacji transformatorowych 15/0,4 kV,
- ✓ rozbudowy sieci elektroenergetycznych średniego napięcia,
- ✓ rozbudowy sieci elektroenergetycznych niskiego napięcia w celu umożliwienia przyłączenia nowych odbiorców.

Ważnym zadaniem związanym z zapewnieniem właściwych warunków zasilania odbiorców będzie przeprowadzenie prac związanych z reelektryfikacją na terenach wymagających poprawy warunków napięciowych. Dotyczy to terenów, na których eksploatowane są stacje transformatorowe starego typu i sieć elektroenergetyczna o przekrojach niedostosowanych do obecnych potrzeb.

Zaspokajanie zwiększonego zapotrzebowania na energię z uwagi na dalszy rozwój sieci osiedleńczej będzie wymagało wymiany, bądź dodania transformatorów budowy nowej stacji trafo i likwidacji napowietrznych linii NN. W związku z czym w zapisach „studium” przewiduje się nieuściślone rezerwy terenowe dla budowy stacji transformatorowych SN/nN oraz linii energetycznych. Uściślenie ich przebiegu winno nastąpić na etapie sporządzania planu miejscowego dla obszaru Gminy Tuczępy.

Obszar Gminy obsługiwany jest w zakresie elektroenergetyki przez Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A. - Rejon Energetyczny w Busku Zdrój. W Pacanowie znajduje się Posterunek Energetyczny, który dokonuje przeglądów, konserwacji i remontu oraz budowy urządzeń elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia oraz Pogotowie Energetyczne usuwające bieżące awarie.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Tuczępy zły stan infrastruktury energetycznej występuje na terenie miejscowości: **Dobrów, Góra, Rzędów**. Na terenie pozostałych sołectw stan infrastruktury został określony jako zadowalający.

Tabela 37. Stan infrastruktury energetycznej na terenie miejscowości gminy Tuczępy.

L.p.	Miejscowość	Stan infrastruktury energetycznej: zły (wymaga inwestycji), zadowalający, dobry (nowa lub zmodernizowana), obecność szerszego zastosowania OZE
1.	Brzozówka	zadowalający
2.	Chałupki	zadowalający
3.	Dobrów	zły
4.	Góra	zły
5.	Grzymała	zadowalający
6.	Januszkowice	zadowalający
7.	Jarosławice	zadowalający
8.	Kargów	zadowalający
9.	Nieciesławice	zadowalający
10.	Niziny	zadowalający
11.	Podlesie	zadowalający
12.	Rzędów	zły
13.	Sieczków	zadowalający
14.	Tuczępy	zadowalający
15.	Wierzbica	zadowalający

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

8.8. Infrastruktura teleinformatyczna

Zapewnienie mieszkańcom Gminy dostępu w szerokim zakresie do łączności telefonicznej oraz wszelkich usług telekomunikacyjnych i teleinformatycznych zapewnia centrala telefoniczna, zlokalizowana na terenie miejscowości Tuczępy, posiadająca odpowiednią rezerwę pojemności oraz rozbudowa telefonicznej sieci wiejskiej.

Uzupełnieniem dla przewodowej łączności telefonicznej jest telefonia komórkowa. Stacja bazowa telefonii komórkowej zlokalizowana na kominie Zakładu Produkcji Chemicznej w Dobrowie, na całym obszarze gminy zapewnia możliwość korzystania z telefonów komórkowych.

Na całym obszarze gminy ustala się możliwość realizacji sieci telekomunikacyjnej, służącej do zapewnienia szerokopasmowego dostępu do Internetu, do której mają zastosowanie postanowienia ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.

Dostęp do sieci Internetowej i telekomunikacyjnej na poziomie poszczególnych miejscowości przedstawia poniższa tabela.

Tabela 38 Dostęp do sieci Internetowej i telekomunikacyjnej

L.p.	Miejscowość	Sieć Internet i komunikacja. DSL/WLAN/GSM
1.	Brzozówka	WLAN, GSM
2.	Chałupki	WLAN, GSM
3.	Dobrów	WLAN, GSM
4.	Góra	WLAN, GSM
5.	Grzymała	WLAN, GSM
6.	Januszkowice	WLAN, GSM
7.	Jarosławice	WLAN, GSM
8.	Kargów	WLAN, GSM
9.	Nieciestawice	WLAN, GSM
10.	Niziny	WLAN, GSM, szafa dystrybucyjna światłowód
11.	Podlesie	WLAN, GSM szafa dystrybucyjna światłowód
12.	Rzędów	WLAN, GSM
13.	Sieczków	WLAN, GSM
14.	Tuczępy	DSL/WLAN/GSM
15.	Wierzbica	WLAN, GSM

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

9. Wyznaczenie i charakterystyka obszarów zdegradowanych

9.1. Założenia ogólne

1. Zgodnie z przyjętymi definicjami: stanu kryzysowego, obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wskazane zostały sfery i negatywne zjawiska, które w szczególności powinny być podstawą do identyfikacji danego obszaru jako obszaru zdegradowanego, a dalej obszaru rewitalizacji.
2. Powyższe cechy – leżące u podstaw identyfikacji sytuacji problemowych – należy traktować także jako ramy interwencji, zgodnie z zasadą, że interwencja powinna być ukierunkowana na likwidację lub ograniczenie sytuacji problemowej.

9.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarach wiejskich odbywa się poprzez zbadanie wskaźników dotyczących miejscowości lub sołectw pod kątem wykazywania stanu kryzysowego.

Szczegółowy proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przebiegał następująco:

1. Dla wszystkich sołectw przeprowadzono diagnozę (analizę wskaźnikową), mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego.
2. Do obszaru zdegradowanego zaliczono miejscowości spełniające jednocześnie następujące kryteria:
  - a) analiza wskaźnikowa pokazała największe nagromadzenie negatywnych zjawisk z zakresu:
    - bezrobocia** (liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców, liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców),
    - ubóstwa** (liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców),
    - przestępczości** (liczba interwencji domowych na 100 mieszkańców, odnotowane przestępstwa kryminalne na 100 mieszkańców, założone "Niebieskie Karty" na 100 mieszkańców),
    - niskiego poziomu edukacji** (średnia wyniku sprawdzianu szóstoklasistów),

- niskiego poziomu kapitału społecznego** (liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców),
  - niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym** (frekwencja wyborcza podczas Wyborów Samorządowych w 2014 r.),
- b) występowanie przynajmniej jednego policzonego w analizie wskaźnikowej negatywnego zjawiska z zakresu:
- gospodarczego** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw (liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców) lub
  - środowiskowego** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi i stanu środowiska), lub
  - przestrzenno-funkcjonalnego** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
  - technicznego** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może stanowić jedno sołectwo lub kilka.

9.3. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Obszarem rewitalizacji może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy, zgodnie z Wytycznymi MIR.

Do powierzchni obszaru rewitalizacji należy zaliczyć rzeczywistą powierzchnię, na której planowana jest interwencja w ramach programu rewitalizacji (a nie powierzchnię geodezyjną miejscowości/sołectw). Jednocześnie do ludności obszaru rewitalizacji należy zaliczyć osoby mieszkające na terenie wskazanym jako obszar rewitalizacji.

Dodatkowo mając na uwadze, że delimitacja obszaru rewitalizacji podlega ograniczeniu ze względu na liczbę mieszkańców i wielkość, zdecydowano, że na obszarze rewitalizowanym powinna znajdować się infrastruktura (zdegradowane obiekty lub obszary lub tereny), których przebudowa i adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania

z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczynią się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów. Takie określenie obszaru rewitalizacji pozwoli na odnowę zdegradowanych przestrzeni wiejskich przyczyniając się do wzmocnienia ich potencjałów rozwojowych w tym gospodarczych.

Rewitalizacja jest prowadzona na obszarach, gdzie mamy do czynienia ze zjawiskiem degradacji, czyli stanem kryzysowym. Oznacza to, że nie prowadzi się rewitalizacji na terenach, które nie mogą być zdefiniowane jako zdegradowane, znajdujące się w kryzysie. Degradacja ma obejmować przestrzeń, funkcję i substancję. To znaczy, że możemy mówić o obszarze zdegradowanym w sytuacji, gdy na danym obszarze stan kryzysowy występuje nie tylko w odniesieniu do sfery architektoniczno-urbanistycznej (substancja) danego obszaru, czy przestrzennej, ale także jest związany ze sferą gospodarczą i społeczną (funkcja) terenu. Warto w tym miejscu podkreślić, że rewitalizacja ma rozwiązywać problemy danego obszaru związane ze wszystkimi sferami, a nie jedną z nich. Dlatego też nie można mówić o rewitalizacji w miejscu, gdzie planowane są do wdrożenia jedynie przedsięwzięcia związane np. z remontem zniszczonych przestrzeni, czy budową infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, a pomijając działania bezpośrednio wpływające pozytywnie na rozwój ekonomiczny i społeczny danego obszaru. Ale także nie należy pomijać aspektu działań infrastrukturalnych. Działania infrastrukturalne powinny być narzędziem do osiągnięcia celów ekonomicznych i społecznych i być tym celom podporządkowane.

9.4. Charakterystyka obszarów zdegradowanych

Procesy rewitalizacji wsparte środkami europejskimi mogą być prowadzone zarówno na obszarach miejskich jak i wiejskich. Podkreślić jednak należy, że zarówno występowanie określonych zagadnień jako zagadnień problemowych jak i dostępność danych w tym zakresie jest silnie zróżnicowana przestrzennie. Czynniki, które powszechnie uważa się za istotny problem rozwoju w największych miastach, mogą nie występować w ogóle lub występować w znacznie mniejszym natężeniu w miastach małych i na obszarach wiejskich, gdzie de facto ze względu na skalę, nie stanowią problemu i nie wymagają interwencji. Ze względu na specyfikę obszarów wiejskich oraz dostępność danych niezbędne było dostosowanie sposobu prowadzenia rewitalizacji wg typów jednostek osadniczych (tereny wiejskie). Dostosowanie dotyczyło zarówno sposobu wyznaczenia obszarów zdegradowanych jak i obszarów rewitalizacji. Na obszarach wiejskich nierzadko występują tylko wybrane kategorie problemów, określone przy definicji stanu kryzysowego, które mają charakter problemu rozwoju. Ze względu na sposób pozyskiwania i publikowania danych statystycznych, możliwość monitorowania niektórych zagadnień jest bardzo ograniczona. Należy uwzględnić fakt, że niektóre spośród aspektów określonych przy definicji stanu kryzysowego jako przyczyny uzasadniające prowadzenie rewitalizacji na obszarach wiejskich – nie muszą być zjawiskami patologicznymi, wymagającymi interwencji w kierunku naprawy

stanu. Cechą charakterystyczną obszarów wiejskich, ściśle powiązaną z hierarchicznością ośrodków (za którą idzie zależność niektórych obszarów niewyposażonych od sąsiednich ośrodków wyposażonych), jest niedorozwój pewnych aspektów życia społeczno-gospodarczego. Naturalne jest, że obsługa w tym zakresie odbywa się w sąsiednich ośrodkach wyższego rzędu (stąd na przykład nie zawsze na obszarach wiejskich za sytuację niewłaściwą uważa się brak określonych rodzajów usług – nie są one przejawem sytuacji kryzysowej). Ponadto należało także uwzględnić fakt, że na obszarach wiejskich zwłaszcza w skali części gmin, pojedynczych miejscowości lub części miejscowości – w praktyce nie jest możliwe monitorowanie w sposób statystyczny (za pomocą obiektywnych, porównywalnych w czasie i przestrzeni wskaźników) wszystkich aspektów określonych przy definicji stanu kryzysowego gdzie jako przyczyny uzasadniające prowadzenie rewitalizacji wskazuje się: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

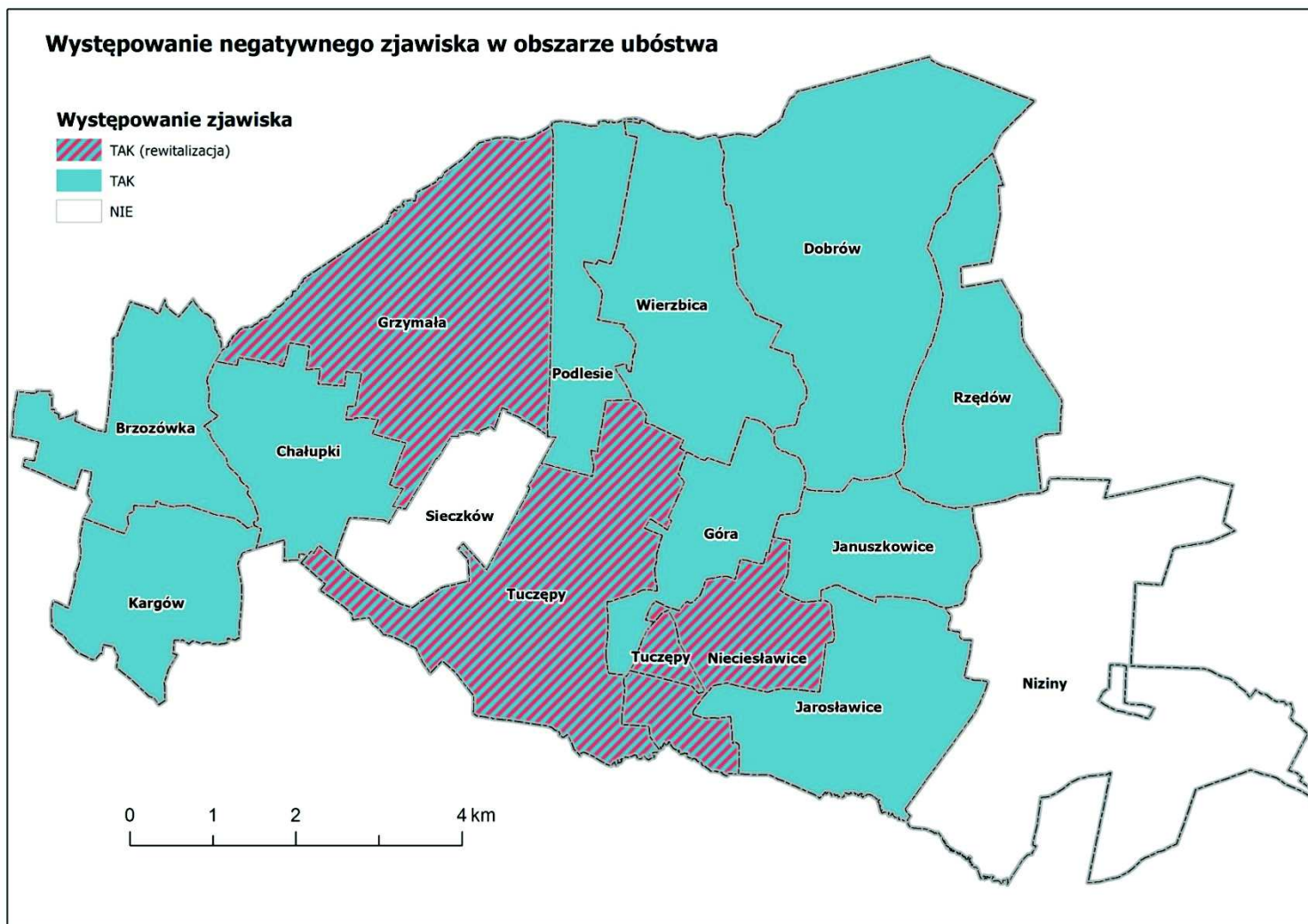
Dostosowując metodologię badań do obszaru wiejskiego jakim jest teren Gminy Tuczępy zdecydowano się na przeprowadzenie analizy wskaźnikowej badającej nagromadzenie negatywnych zjawisk, w każdym sołectwie. Analiza poddaje badaniu występowanie negatywnych zjawisk, w każdym koniecznym do wybrania obszaru zdegradowanego zakresie. Problem obrazowany jest wskaźnikiem, najczęściej jest to wskaźnik ukazujący zjawisko w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wartość wskaźnika określana jest jako niekorzystna kiedy wskaźniki te przyjmują w miejscowości wartości mniej korzystne od średniej ich wartości dla gminy.

9.4.1. Sfera społeczna - ubóstwo

L.p.	Miejscowość	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu / 100 mieszkańców
1.	Brzozówka	20	29,85	4,00	5,97	9,00	13,43	0,00	0,00	0,00	0,00	3,00	4,48
2.	Chałupki	70	33,65	17,00	8,17	19,00	9,13	16,00	7,69	0,00	0,00	3,00	1,44
3.	Dobrów	4	33,33		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,00	25,00	0,00	0,00
4.	Góra	59	22,61	13,00	4,98	22,00	8,43	2,00	0,77	3,00	1,15	0,00	0,00
5.	Grzymała	81	36,00	18,00	8,00	33,00	14,67	8,00	3,56	10,00	4,44	0,00	0,00
6.	Januszkowice	20	11,63	8,00	4,65	0,00	0,00	0,00	0,00	7,00	4,07	0,00	0,00
7.	Jarosławice	41	11,14	4,00	1,09	5,00	1,36	4,00	1,09	6,00	1,63	0,00	0,00
8.	Kargów	85	34,41	19,00	7,69	22,00	8,91	12,00	4,86	6,00	2,43	0,00	0,00
9.	Nieciesławice	58	26,13	12,00	5,41	12,00	5,41	9,00	4,05	0,00	0,00	0,00	0,00
10.	Niziny	103	15,24	15,00	2,22	16,00	2,37	13,00	1,92	3,00	0,44	1,00	0,15
11.	Podlesie	65	28,76	10,00	4,42	28,00	12,39	5,00	2,21	2,00	0,88	0,00	0,00
12.	Rzędów	20	14,08	2,00	1,41	5,00	3,52	0,00	0,00	3,00	2,11	0,00	0,00
13.	Sieczków	18	12,24	3,00	2,04	9,00	6,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
14.	Tuczępy	106	17,04	9,00	1,45	39,00	6,27	16,00	2,57	12,00	1,93	2,00	0,32
15.	Wierzbica	39	19,21	7,00	3,45	13,00	6,40	2,00	0,99	0,00	0,00	1,00	0,49
RAZEM / ŚREDNIO:		789,00	20,77	141,00	3,71	232,00	6,11	87,00	2,29	55,00	1,45	10,00	0,26

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

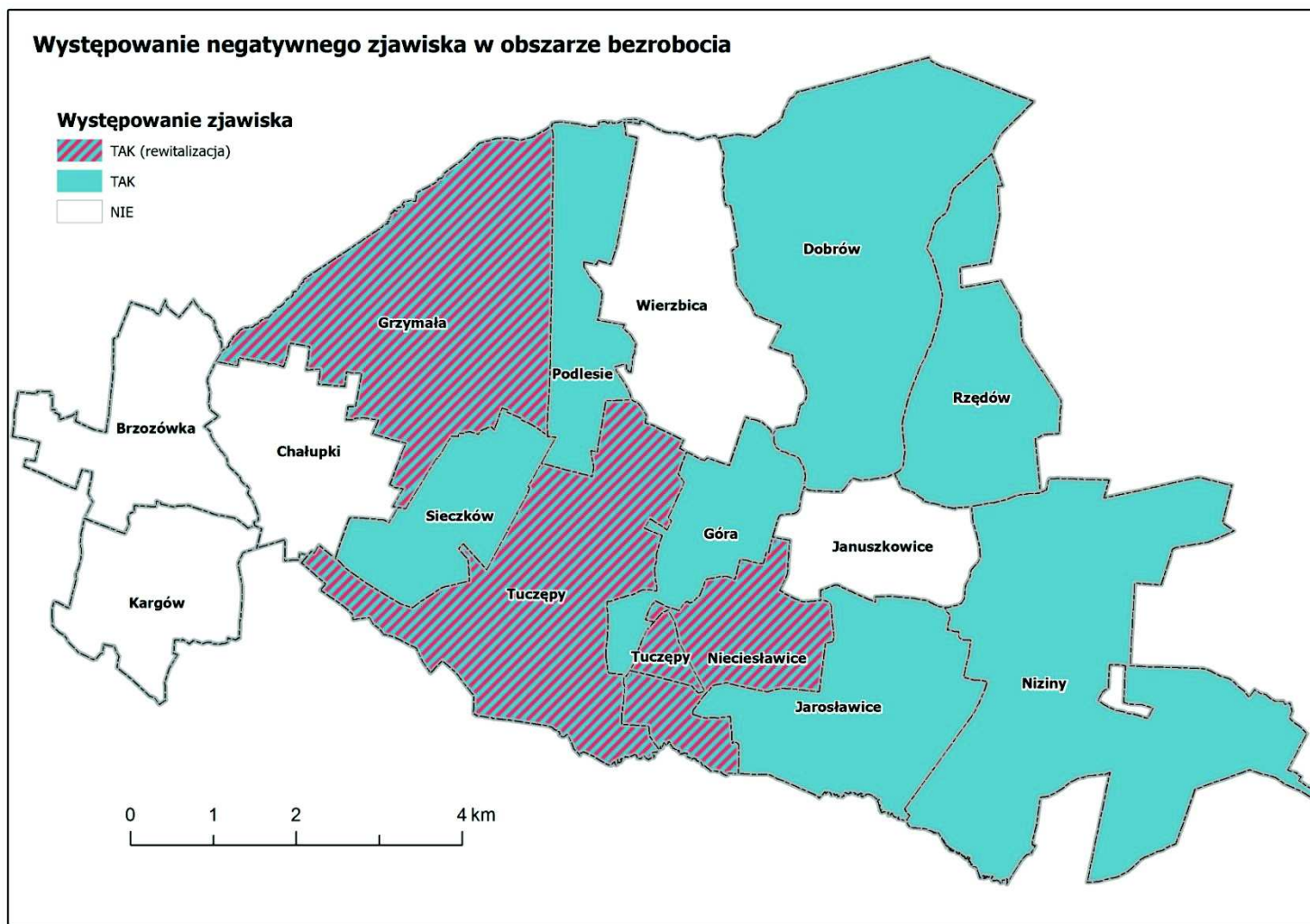

9.4.2. Sfera społeczna - bezrobocie

L.p.	Miejscowość	Liczba bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych/ 100 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych/ 100 mieszkańców
1.	Brzozówka	1	1,49	1,00	1,49
2.	Chałupki	5	2,40	2,00	0,96
3.	Dobrów	3	25,00	2,00	16,67
4.	Góra	12	4,60	5,00	1,92
5.	Grzymała	12	5,33	4,00	1,78
6.	Januszkowice	2	1,16	0,00	0,00
7.	Jarosławice	10	2,72	7,00	1,90
8.	Kargów	6	2,43	1,00	0,40
9.	Nieciesławice	9	4,05	4,00	1,80
10.	Niziny	24	3,55	7,00	1,04
11.	Podlesie	17	7,52	9,00	3,98
12.	Rzędów	6	4,23	1,00	0,70
13.	Sieczków	4	2,72	3,00	2,04
14.	Tuczępy	27	4,34	10,00	1,61
15.	Wierzbica	5	2,46	2,00	0,99
RAZEM / ŚREDNIO:		143,00	3,77	58,00	1,53

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

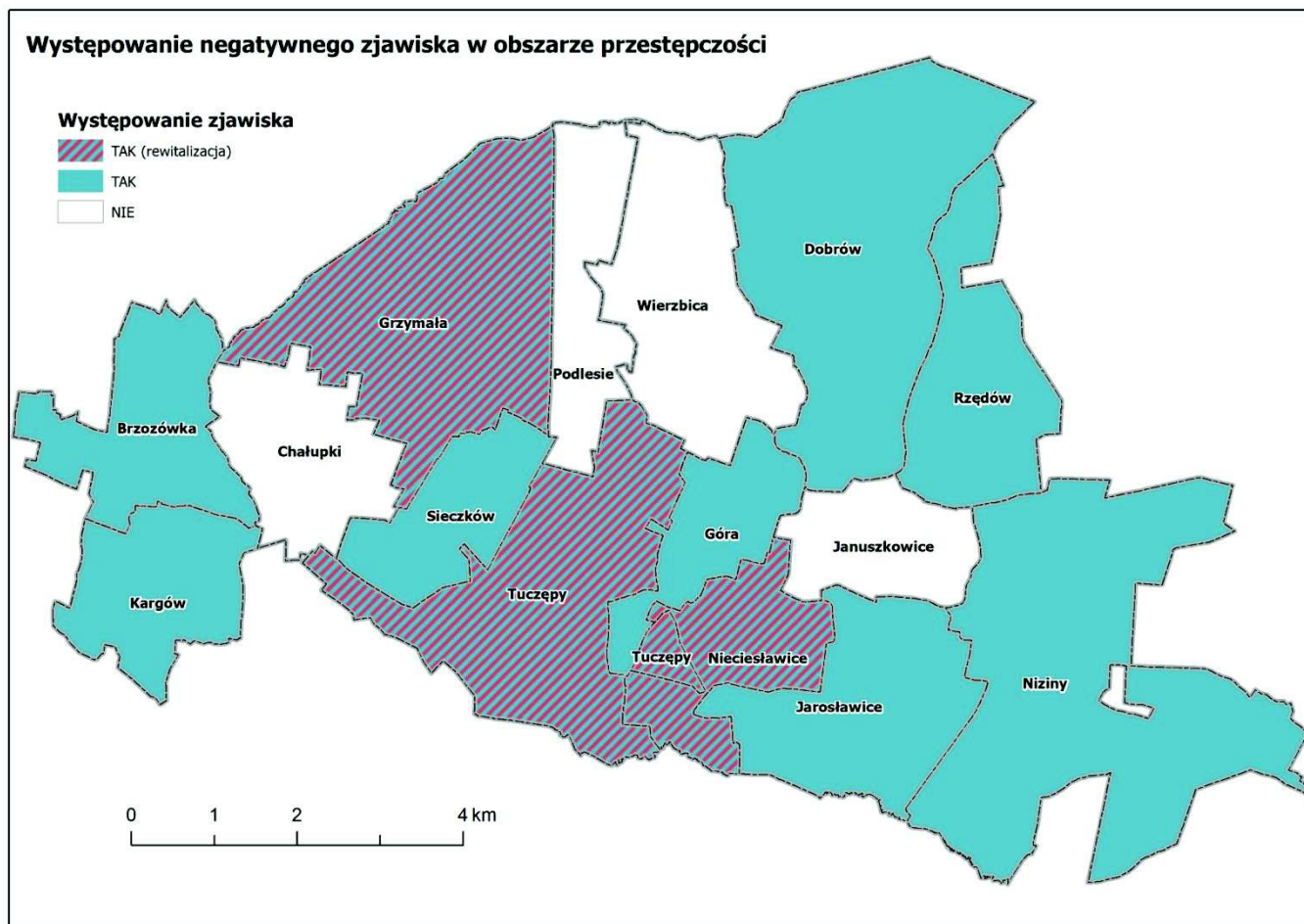
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

9.4.3. Sfera społeczna - przestępczość

L.p.	Miejscowość	Liczba interwencji domowych	Liczba interwencji domowych / 100 mieszkańców	Liczba założonych "Niebieskich Kart"	Liczba "niebieskich kart" / 100 mieszkańców	Odnotowane przestępstwa kryminalne	Odnotowane przestępstwa kryminalne / 100 mieszkańców
1.	Brzozówka	9,00	13,43	0,00	0,00	2	2,99
2.	Chałupki	13,00	6,25	0,00	0,00	0	0,00
3.	Dobrów	1,00	8,33	0,00	0,00	0	0,00
4.	Góra	8,00	3,07	1,00	0,38	0	0,00
5.	Grzymała	16,00	7,11	1,00	0,44	0	0,00
6.	Januszkowice	11,00	6,40	0,00	0,00	0	0,00
7.	Jarosławice	17,00	4,62	1,00	0,27	2	0,54
8.	Kargów	26,00	10,53	1,00	0,40	1	0,40
9.	Nieciesławice	15,00	6,76	1,00	0,45	0	0,00
10.	Niziny	39,00	5,77	1,00	0,15	5	0,74
11.	Podlesie	14,00	6,19	0,00	0,00	0	0,00
12.	Rzędów	13,00	9,15	1,00	0,70	0	0,00
13.	Sieczków	6,00	4,08	0,00	0,00	1	0,68
14.	Tuczępy	56,00	9,00	5,00	0,80	8	1,29
15.	Wierzbica	9,00	4,43	0,00	0,00	1	0,49
RAZEM / ŚREDNIO:		253,00	6,66	12,00	0,32	20,00	0,53

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

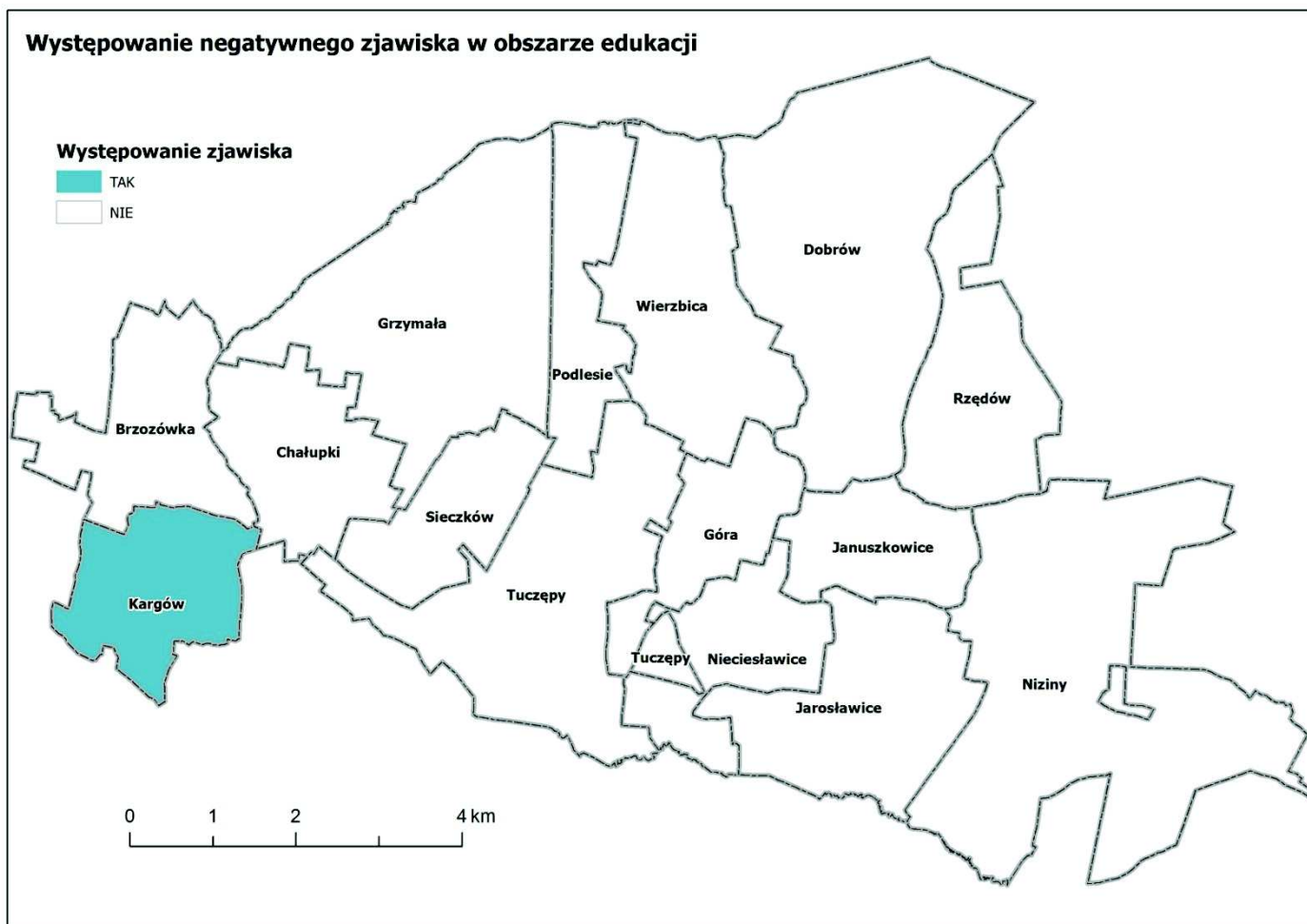
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

9.4.4. Sfera społeczna - poziom edukacji

L.p.	Miejscowość	Wyniki sprawdzianu 6 klasistów
1.	Brzozówka	65,00
2.	Chałupki	65,00
3.	Dobrów	66,20
4.	Góra	65,00
5.	Grzymała	65,00
6.	Januszkowice	66,20
7.	Jarosławice	66,20
8.	Kargów	51,70
9.	Nieciestawice	66,20
10.	Niziny	66,20
11.	Podlesie	65,00
12.	Rzędów	66,20
13.	Sieczków	65,00
14.	Tuczępy	65,00
15.	Wierzbica	65,00
ŚREDNIO w GMINIE:		63,00

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

9.4.5. Sfera społeczna - poziom uczestnictwa w życiu publicznym

L.p.	Miejscowość	Frekwencja wyborcza (Wybory Samorządowe 2014)
1.	Brzozówka	81,82
2.	Chałupki	68,26
3.	Dobrów	63,89
4.	Góra	58,41
5.	Grzymała	68,33
6.	Januszkowice	63,89
7.	Jarosławice	58,33
8.	Kargów	81,82
9.	Nieciśławice	71,02
10.	Niziny	64,96
11.	Podlesie	76,60
12.	Rzędów	63,89
13.	Sieczków	63,16
14.	Tuczępy	79,96
15.	Wierzbica	66,67
ŚREDNIO w GMINIE:		68,61

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

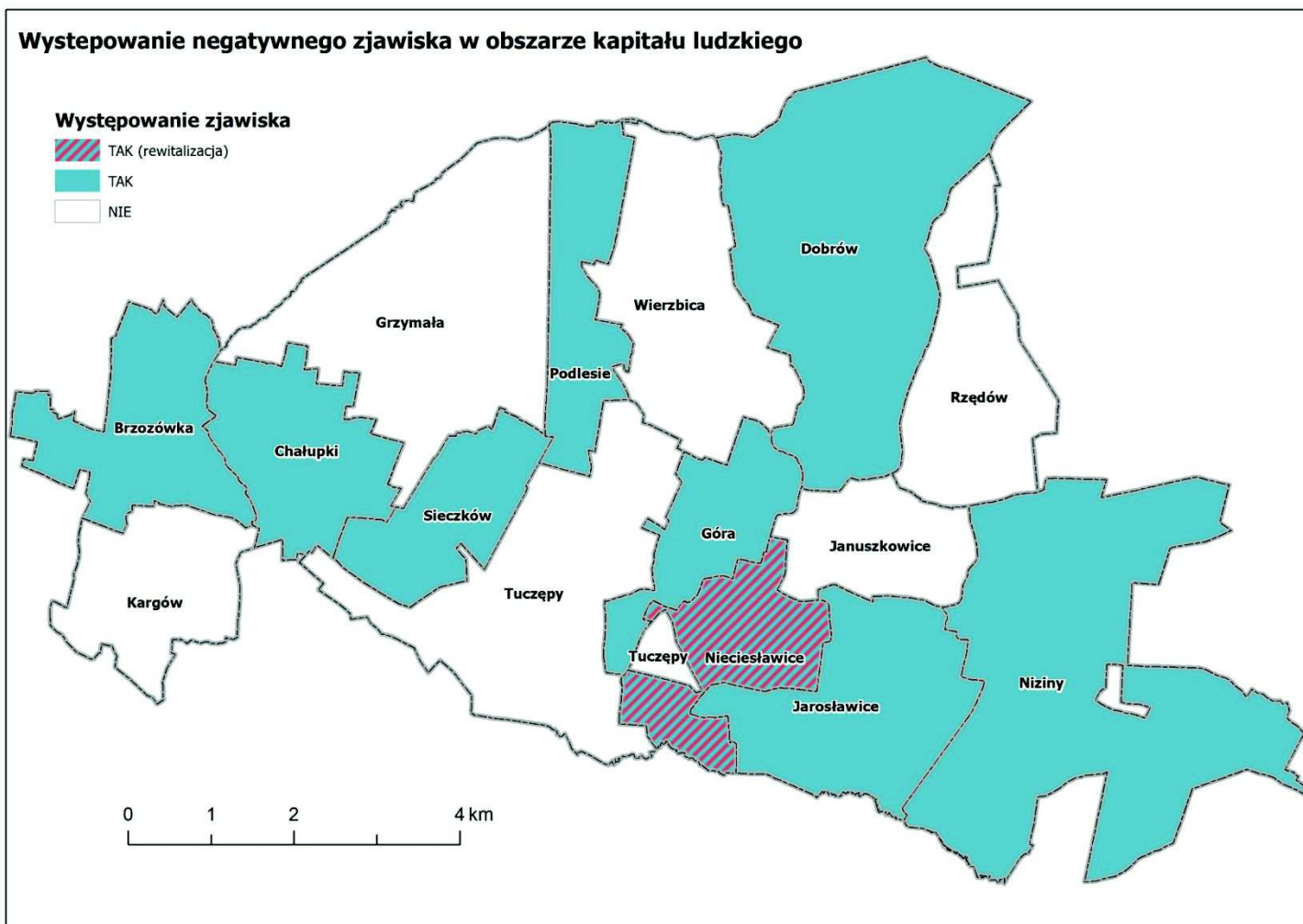

9.4.6. Sfera społeczna - poziom kapitału społecznego

L.p.	Miejscowość	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO / 100
1.	Brzozówka	0,00	0,00
2.	Chałupki	0,00	0,00
3.	Dobrów	0,00	0,00
4.	Góra	0,00	0,00
5.	Grzymała	1,00	0,44
6.	Januszkowice	1,00	0,58
7.	Jarosławice	1,00	0,27
8.	Kargów	1,00	0,40
9.	Nieciesławice	0,00	0,00
10.	Niziny	2,00	0,30
11.	Podlesie	0,00	0,00
12.	Rzędów	1,00	0,70
13.	Sieczków	0,00	0,00
14.	Tuczępy	3,00	0,48
15.	Wierzbica	2,00	0,99
ŚREDNIO w GMINIE:		12,00	0,32

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

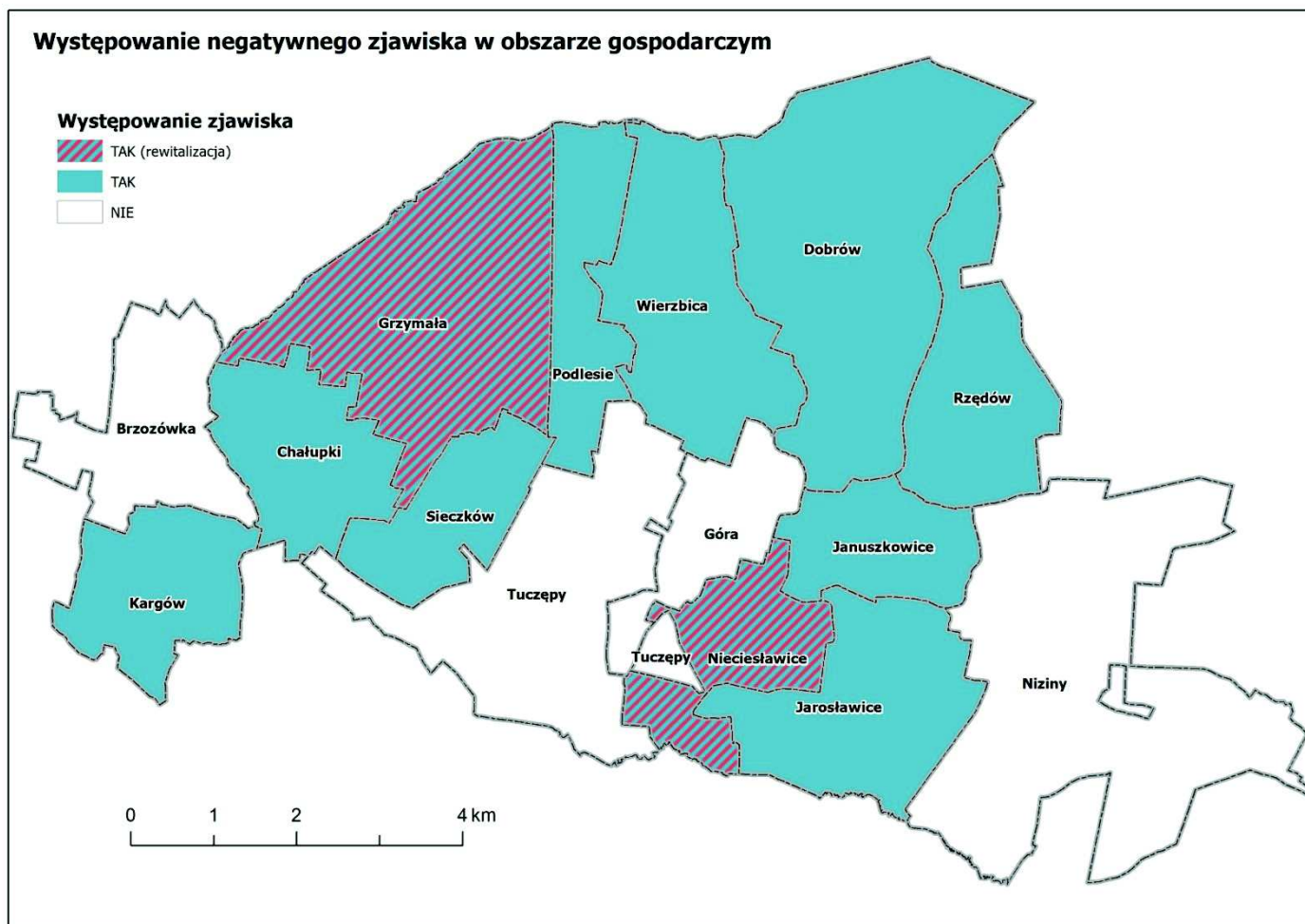
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

9.4.7. Sfera gospodarcza - liczba podmiotów gospodarczych

L.p.	Miejscowość	Liczba podmiotów gospodarczych	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców
1.	Brzozówka	3,00	4,48
2.	Chałupki	1,00	0,48
3.	Dobrów	0,00	0,00
4.	Góra	10,00	3,83
5.	Grzymała	4,00	1,78
6.	Januszkowice	3,00	1,74
7.	Jarosławice	7,00	1,90
8.	Kargów	6,00	2,43
9.	Nieciesławice	6,00	2,70
10.	Niziny	35,00	5,18
11.	Podlesie	2,00	0,88
12.	Rzędów	1,00	0,70
13.	Sieczków	4,00	2,72
14.	Tuczępy	23,00	3,70
15.	Wierzbica	1,00	0,49
ŚREDNIO w GMINIE:		106,00	3,05

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

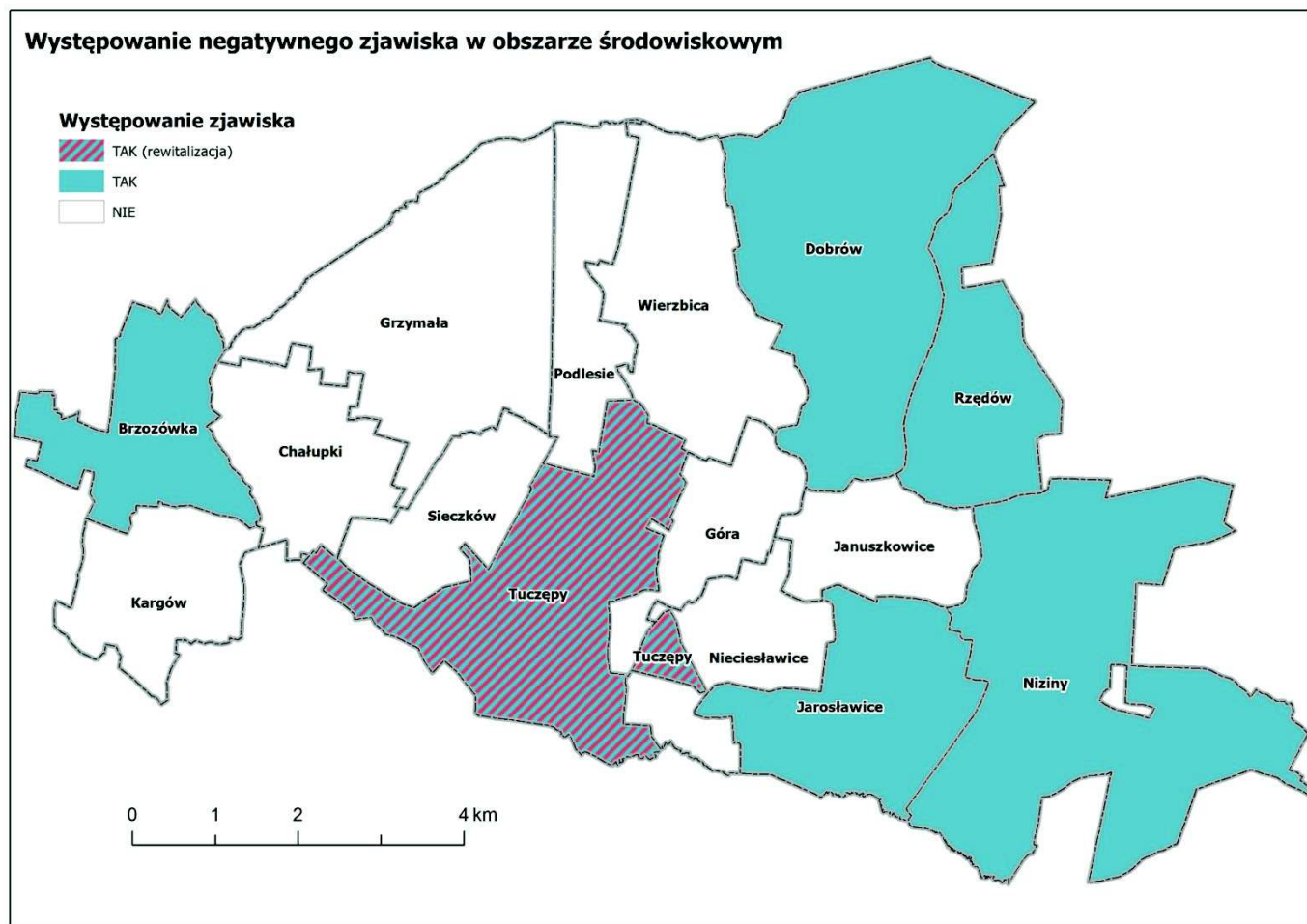
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

9.4.8. Sfera środowiskowa - przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska

L.p.	Miejscowość	Obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
1.	Brzozówka	1,00
2.	Chałupki	0,00
3.	Dobrów	1,00
4.	Góra	0,00
5.	Grzymała	0,00
6.	Januszkowice	0,00
7.	Jarostawice	1,00
8.	Kargów	0,00
9.	Niecistawice	0,00
10.	Niziny	1,00
11.	Podlesie	0,00
12.	Rzędów	1,00
13.	Sieczków	0,00
14.	Tuczępy	1,00
15.	Wierzbica	0,00
ŚREDNIO w GMINIE:		0,40

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

10. Zestawienie danych

Tabela 44. Miejscowości spełniające warunki obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji

Obszar zdegradowany	Obszar rewitalizacji	L.p.	Miejscowość	Liczba ludności 2015	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze bezrobocia	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze ubóstwa	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestępczości	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze edukacji	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze kapitału ludzkiego	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym		Obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	Liczba podmiotów gospodarczych	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze środowiskowym	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze gospodarczym
		1.	Brzozówka	67	0,00	4,00	2,00	0,00	1,00	0,00	7	1,00	3,00	4,48	X	
		2.	Chałupki	208	0,00	5,00	0,00	0,00	1,00	0,00	6	0,00	1,00	0,48		X
		3.	Dobrów	12	2,00	2,00	1,00	0,00	1,00	1,00	7	1,00	0,00	0,00	X	X
		4.	Góra	261	2,00	3,00	1,00	0,00	1,00	1,00	8	0,00	10,00	3,83		
TAK	TAK	5.	Grzymała	225	2,00	5,00	2,00	0,00	0,00	1,00	10	0,00	4,00	1,78		X
		6.	Januszkowice	172	0,00	2,00	0,00	0,00	0,00	1,00	3	0,00	3,00	1,74		X
		7.	Jarosławice	368	1,00	1,00	1,00	0,00	1,00	1,00	5	1,00	7,00	1,90	X	X
TAK		8.	Kargów	247	0,00	5,00	2,00	1,00	0,00	0,00	8	0,00	6,00	2,43		X
TAK	TAK	9.	Nieciesławice	222	2,00	3,00	2,00	0,00	1,00	0,00	8	0,00	6,00	2,70		X
		10.	Niziny	676	1,00	0,00	1,00	0,00	1,00	1,00	4	1,00	35,00	5,18	X	
		11.	Podlesie	226	2,00	3,00	0,00	0,00	1,00	0,00	6	0,00	2,00	0,88		X
		12.	Rzędów	142	1,00	1,00	2,00	0,00	0,00	1,00	5	1,00	1,00	0,70	X	X
		13.	Sieczków	147	1,00	0,00	1,00	0,00	1,00	1,00	4	0,00	4,00	2,72		X
TAK	TAK	14.	Tuczępy	622	2,00	3,00	3,00	0,00	0,00	0,00	8	1,00	23,00	3,70	X	
		15.	Wierzbica	203	0,00	2,00	0,00	0,00	0,00	1,00	3	0,00	1,00	0,49		X
GINIA :				3 477								0,40	106,00	3,05		

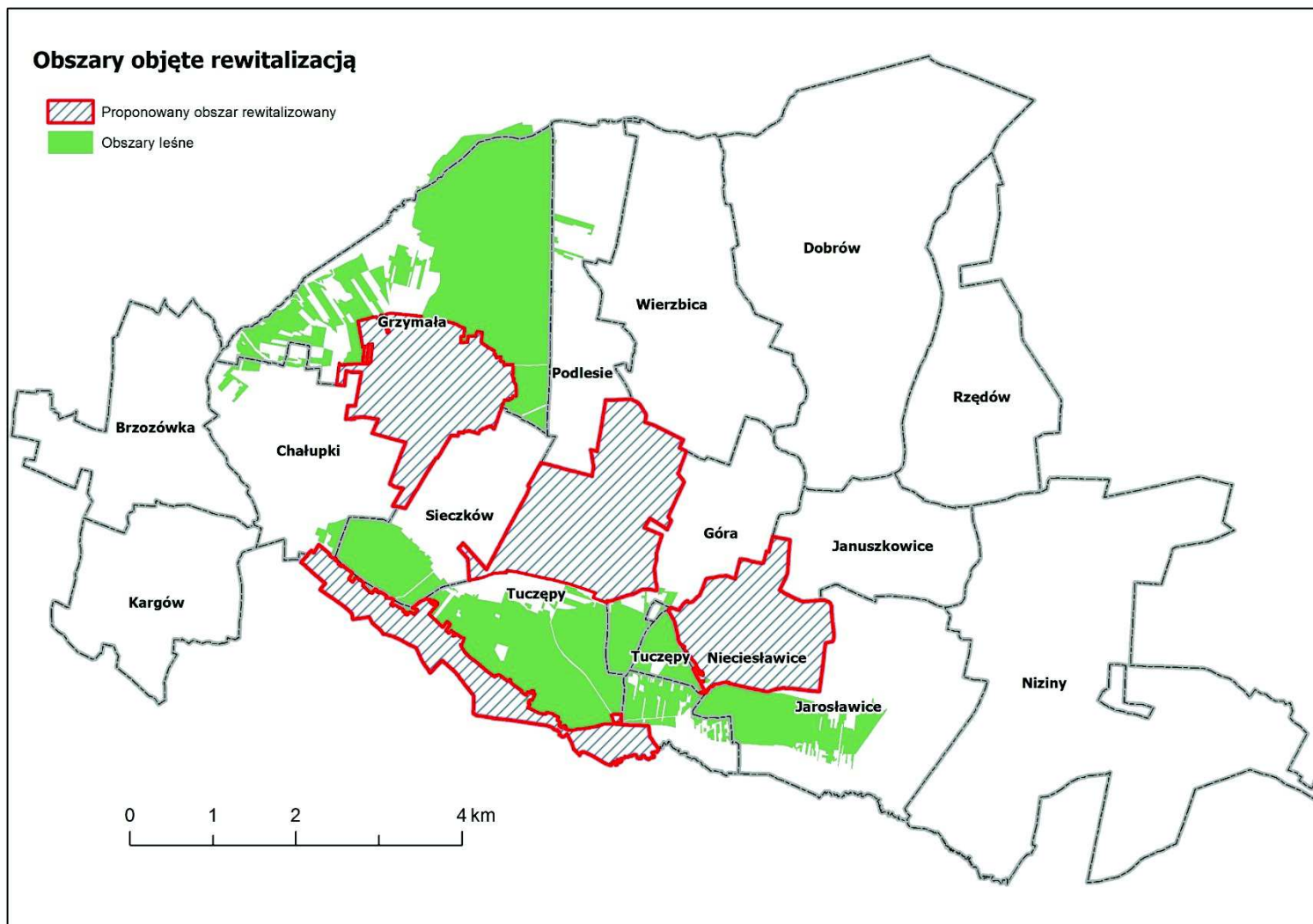
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności 2015	Liczba interwencji domowych	Liczba interwencji domowych / 100 mieszkańców	Liczba założonych "niebieskich kart"	Odnotowane założonych "niebieskich kart" / 100 mieszkańców	Odnotowane przestępstwa kryminalne	Odnotowane przestępstwa kryminalne / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu / 100 mieszkańców	Wyniki egzaminów 6 klasy	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO / 100 mieszkańców	Frekwencja wyborcza (Wybory Samorządowe 2014)	Liczba bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych / 100 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych / 100 mieszkańców	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze bezrobocia	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze ubóstwa	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestępczości	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze edukacji	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze kapitału ludzkiego	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym (kulturalnym)	
1.	Brzozówka	67	9,00	13,43	0,00	0,00	2	2,99	20	29,85	4,00	5,97	9,00	13,43	0,00	0,00	0,00	0,00	3,00	4,48	65,00	0,00	0,00	81,82	1	1,49	1,00	1,49	0	4	2	0	1	0	7
2.	Chałupki	208	13,00	6,25	0,00	0,00	0	0,00	70	33,65	17,00	8,17	19,00	9,13	16,00	7,69	0,00	0,00	3,00	1,44	65,00	0,00	0,00	68,26	5	2,40	2,00	0,96	0	5	0	0	1	0	6
3.	Dobrow	12	1,00	8,33	0,00	0,00	0	0,00	4	33,33		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	66,20	0,00	0,00	63,89	3	25,00	2,00	16,67	2	2	1	0	1	1	7
4.	Góra	261	8,00	3,07	1,00	0,38	0	0,00	59	22,61	13,00	4,98	22,00	8,43	2,00	0,77	3,00	1,15	0,00	0,00	65,00	0,00	0,00	58,41	12	4,60	5,00	1,92	2	3	1	0	1	1	8
5.	Grzymała	225	16,00	7,11	1,00	0,44	0	0,00	81	36,00	18,00	8,00	33,00	14,67	8,00	3,56	10,00	4,44	0,00	0,00	65,00	1,00	0,44	68,33	12	5,33	4,00	1,78	2	5	2	0	0	1	10
6.	Januskowice	172	11,00	6,40	0,00	0,00	0	0,00	20	11,63	8,00	4,65	0,00	0,00	0,00	0,00	7,00	4,07	0,00	0,00	66,20	1,00	0,58	63,89	2	1,16	0,00	0,00	0	2	0	0	0	1	3
7.	Jarosławice	368	17,00	4,62	1,00	0,27	2	0,54	41	11,14	4,00	1,09	5,00	1,36	4,00	1,09	6,00	1,63	0,00	0,00	66,20	1,00	0,27	58,33	10	2,72	7,00	1,90	1	1	1	0	1	1	5
8.	Kargów	247	26,00	10,53	1,00	0,40	1	0,40	85	34,41	19,00	7,69	22,00	8,91	12,00	4,86	6,00	2,43	0,00	0,00	51,70	1,00	0,40	81,82	6	2,43	1,00	0,40	0	5	2	1		0	8
9.	Nieciesławice	222	15,00	6,76	1,00	0,45	0	0,00	58	26,13	12,00	5,41	12,00	5,41	9,00	4,05	0,00	0,00	0,00	0,00	66,20	0,00	0,00	71,02	9	4,05	4,00	1,80	2	3	2	0	1	0	8
10.	Niziny	676	39,00	5,77	1,00	0,15	5	0,74	103	15,24	15,00	2,22	16,00	2,37	13,00	1,92	3,00	0,44	1,00	0,15	66,20	2,00	0,30	64,96	24	3,55	7,00	1,04	1	0	1	0	1	1	4
11.	Podlesie	226	14,00	6,19	0,00	0,00	0	0,00	65	28,76	10,00	4,42	28,00	12,39	5,00	2,21	2,00	0,88	0,00	0,00	65,00	0,00	0,00	76,60	17	7,52	9,00	3,98	2	3	0	0	1	0	6
12.	Rzędów	142	13,00	9,15	1,00	0,70	0	0,00	20	14,08	2,00	1,41	5,00	3,52	0,00	0,00	3,00	2,11	0,00	0,00	66,20	1,00	0,70	63,89	6	4,23	1,00	0,70	1	1	2	0		1	5
13.	Sieczków	147	6,00	4,08	0,00	0,00	1	0,68	18	12,24	3,00	2,04	9,00	6,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	65,00	0,00	0,00	63,16	4	2,72	3,00	2,04	1	0	1	0	1	1	4
14.	Tuczępy	622	56,00	9,00	5,00	0,80	8	1,29	106	17,04	9,00	1,45	39,00	6,27	16,00	2,57	12,00	1,93	2,00	0,32	65,00	3,00	0,48	79,96	27	4,34	10,00	1,61	2	3	3	0	0	0	9
15.	Wierzbica	203	9,00	4,43	0,00	0,00	1	0,49	39	19,21	7,00	3,45	13,00	6,40	2,00	0,99	0,00	0,00	1,00	0,49	65,00	2,00	0,99	66,67	5	2,46	2,00	0,99	0	2	0	0	0	0	3
GMINA:		3 798	253,0	6,66	12,00	0,32	20,00	0,53	789,0	20,77	141,0	3,71	232,0	6,11	87,00	2,29	55,00	1,45	10,00	0,26	63,00	12,00	0,32	68,61	143,0	3,77	58,00	1,53	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

10.2. Podsumowanie

Diagnoza wskazuje na **4 miejscowości**, które spełniają warunki do uznania ich za obszary zdegradowane. Wskazane zostały w powyższych tabelach wg przeliczenia najintensywniejszego występowania negatywnych zjawisk, w każdym z sześciu podstawowych obszarów społecznych, czyli ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, edukacji, aktywności społecznej i kapitału społecznego oraz w obszarze środowiskowym i gospodarczym.

Obszar zdegradowany obejmuje następujące miejscowości:

- 1. Grzymała.**
- 2. Kargów.**
- 3. Nieciśławice.**
- 4. Tuczępy.**

Na obszarze zdegradowanym zaproponowano obszary do rewitalizacji. Ze względu na ograniczenia związane z liczbą ludności i wielkością obszaru do rewitalizacji nie ma możliwości uznania całego obszaru zdegradowanego za obszar rewitalizacji. Aby prawidłowo określić obszar rewitalizacji uznano za konieczne ustalenie dodatkowych kryteriów. Po pierwsze uznano, że do obszaru rewitalizacji muszą wejść obszary zamieszkane. Według ustawy o rewitalizacji na obszarze rewitalizacji powinno istnieć nagromadzenie negatywnych zjawisk przynajmniej w takim zakresie jak na obszarze zdegradowanym.

Po drugie przyjęto, że aby część obszaru zdegradowanego uznać za obszar rewitalizacji powinna znajdować się na nim infrastruktura (zdegradowane obiekty lub obszary), których przebudowa i adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczynią się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów.

Ostatnim kryterium było takie określenie obszaru rewitalizacji, aby w jego granicach znajdowały się obiekty, które same w sobie nie muszą być zdegradowane, ale w oparciu o ich infrastrukturę można prowadzić szereg działań i projektów służących celowi rewitalizacji społecznej, gospodarczej, np. świetlica, szkoła, ośrodek kultury itp.

Dwa ostatnie kryteria spełniają następujące miejscowości objęte **obszarem rewitalizacji**:

Najważniejsze obszary i obiekty na terenie **miejscowości Grzymała**:

- Remiza OSP Grzymała,
- Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie, Grzymała – przy drodze pow. Nr 0146 Sieczków – Grzymała, 1946 r., (1931 r.),
- Krzyż przydrożny, żeliwny na kamiennym postumencie, Grzymała – przy drodze pow. Nr 0146 T Sieczków - Grzymała, 1946 (k. XIX/ 1 poł. XX w.).

Najważniejsze obszary i obiekty na terenie **miejscowości Nieciesławice**:

- Park (podworski) w Nieciesławicach, Zabytek z XVIII wieku, A 78 z dnia 12.05.2008 r. (zdegradowany).
- Wiejski Dom Kultury w Nieciesławicach.
- Plac zabaw.

Najważniejsze obszary i obiekty na terenie **miejscowości Tuczępy**:

- Urząd Gminy.
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach.
- Zespół Placówek Oświatowych - Publiczna Szkoła Podstawowa w Tuczępach.
- Niepubliczne „Bajkowe Przedszkole” w Tuczępach.
- Kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela, XVII wiek, uznany za zabytek decyzją z dnia 15.01.1957 r., A 79 z dnia 12.05.2018 r.
- Cmentarz przykościelny, XIV.
- Cmentarz parafialny (czynny), 1640 (poł. XIX w.).
- Ogrodzenie wokół kościoła, mur, XIX w.
- Dzwonnica, mur, 1829 r.,
- Wikarówka, mur.-drew., ok. 1900 r.
- Krzyż przydrożny, kam.-żel., 1898 r.,
- Figura św. Jana Chrzciciela, kam., 1922 r.
- Orlik,
- Kort tenisowy.
- Plac zabaw.

Łączna powierzchnia obszarów do rewitalizacji wynosi **9,920 km²**, co stanowi **11,89%** powierzchni gminy. Miejscowości na których znajdują się obszary zdegradowane zamieszkuje łącznie **1 069 osób (28,15%** populacji gminy).

Tabela 39. Dane zbiorcze w miejscowościach objętych rewitalizacją.

Miejscowość	Obszar rewitalizacji (w km ²)	% powierzchni gminy	Liczba osób zamieszkałych na terenie miejscowości	% ludności
Grzymała	2,590	3,10	225	5,92
Nieciesławice	2,270	2,72	222	5,85
Tuczępy	5,060	6,07	622	16,38
Łącznie	9,920	11,89	1 069	28,15
Gmina	83,419	100,00	3 798	100,00

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Tuczępy

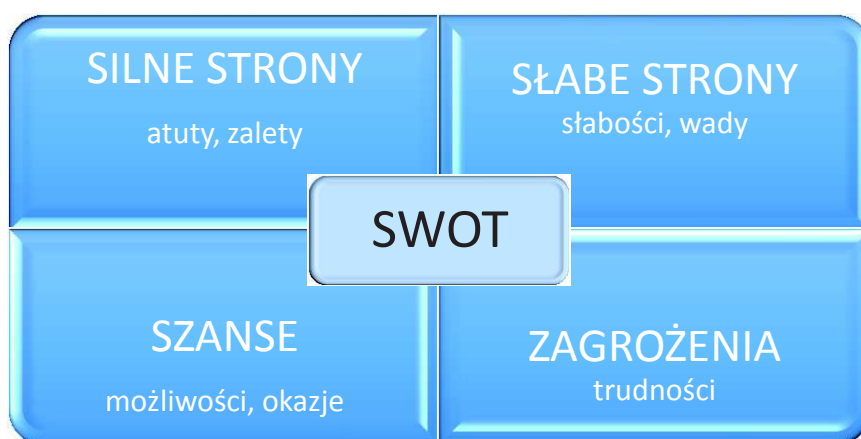

11. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest to jedna z najpopularniejszych i najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego.

Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów **Strengths** (mocne strony), **Weaknesses** (słabe strony), **Opportunities** (szanse) i **Threats** (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Rysunek 1. Schematyczne przedstawienie analizy SWOT

Źródło: Opracowanie własne

Poniższa analiza SWOT obejmuje główne elementy mające wpływ na rozwój gminy i regionu. Analizy dokonano w oparciu o dostępne dane uzyskane podczas prac nad Lokalnym Planem Rewitalizacji, w tym dane Urzędu Gminy Tuczępy, dane GUS, informacje zebrane podczas warsztatów grupowych, przeprowadzone badań ankietowych, a także na podstawie obserwacji własnych.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ wolne tereny pod działalność gospodarczą, ✓ dobra dostępność komunikacyjna (drogi wojewódzkie nr 756 i 757, linie kolejowe linia szerokotorowa LHS – hutniczo- siarkowa relacji Hrubieszów – Sławków (Zagłębie Dąbrowskie) i linia normalno-torowa Włoszczowice – Chmielnik) ✓ dobra baza oświatowa, ✓ zaplecze sportowe, ✓ możliwość rozwoju zaplecza owocowo-warzywnego, ✓ wysoki poziom kształcenia w placówkach oświatowych, ✓ sprawna administracja, ✓ walory turystyczne, atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo tereny, ✓ korzystne warunki środowiska naturalnego sprzyjające rozwojowi usług agroturystycznych i produkcji zdrowej żywności, ✓ duże zasoby konkurencyjnej płacowo grupy aktywnych zawodowo osób, ✓ dobra sytuacja finansowa Gminy, ✓ proinwestycyjne nastawienie władz gminy.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niska opłacalność rolnictwa, ✓ rozdrobienie gospodarstw rolnych, ✓ odpływ wykształconych i aktywnych mieszkańców Gminy do dużych aglomeracji, ✓ niski poziom rozwoju gospodarczego, ✓ słaby rozwój przedsiębiorczości, ✓ brak inwestorów zewnętrznych, ✓ brak bazy turystycznej, ✓ pogarszająca się struktura demograficzna mieszkańców Gminy, ✓ ujemna dynamika zmiany liczby ludności (w latach 2005-2015 o – 117 osób) ✓ wysokie bezrobocie, ✓ występowanie zjawiska ukrytego bezrobocia, ✓ braki w infrastrukturze kanalizacyjnej, ✓ brak lokalnych organizacji gospodarczych w zakresie wspierania przedsiębiorczości, ✓ brak zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, ✓ brak stałej bazy skupowej i związane z tym trudności w zbyciu płodów rolnych, ✓ słabo rozwinięty sektor usług rolniczych, ✓ postępujące ubożenie społeczności lokalnej, uniemożliwiające inwestowanie na wsi. ✓ Rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ położenie na skrzyżowaniu ważnych istniejących i projektowanych połączeń drogowych i kolejowych, ✓ pozyskiwanie środków dotacyjnych Unii Europejskiej na realizację projektów infrastrukturalnych i społecznych w ramach programów operacyjnych w perspektywie 2014-2020, ✓ wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, ✓ walory kulturowe i środowiskowe, ✓ możliwość wykorzystania funduszy pomocowych na upowszechnienie nowoczesnych form wspomagania przedsiębiorczości, ✓ perspektywy szerszej współpracy z samo-	<ul style="list-style-type: none"> ✓ brak perspektyw dla rozwoju rolnictwa, ✓ niska opłacalność produkcji rolnej, ✓ małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznych gminą i regionem, ✓ wysokie bezrobocie w gminie i regionie, ✓ złe prognozy demograficzne - starzenie się społeczeństwa, emigracja zarobkowa ludzi młodych, odpływ młodzieży z terenów wiejskich, ✓ wzrost bezrobocia, ✓ zbyt mała pula środków pomocowych na inwestycje komunalne i prorozwojowe szczególnie z RPO WŚ na lata 2014-2020 i PROW, ✓ brak skoordynowanej polityki wspierania

<p>rządami powiatu i województwa,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ pozyskanie inwestorów krajowych i zagranicznych, ✓ rozwój mikro i małych firm, wzrost przedsiębiorczości mieszkańców, ✓ rozwój przemysłu rolno-spożywczego, przetwórstwa, ✓ rozwój produkcji rolnej poprzez upowszechnianie powstawania grup producenckich, ✓ moda na agroturystykę.	<p>MSP,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ niestabilność przepisów prawa, które spowolniają działania inwestycyjne i rozwojowe.
--	--

12. WIZJA I CELE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

"Zapewnienie na obszarze rewitalizacji dostępu do podstawowej infrastruktury dla dobrej jakości życia, dbałość o atrakcyjne miejsca pracy, gwarancja edukacji dostosowanej do potrzeb i aspiracji mieszkańców, zwiększenie obecności kultury w życiu społeczności lokalnej, przełamanie wykluczenia społecznego, troska o środowisko naturalne - stworzenie dobrych i bezpiecznych warunków życia dla obecnych i przyszłych mieszkańców."

Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk.

Cel główny

Wyprowadzenie z sytuacji kryzysowej obszarów zdegradowanych miejscowości: Grzymała, Nieciestawice i Tuczępy, poprzez kompleksowe rozwiązanie problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych oraz ukierunkowanie na trwały rozwój.

Obszar Priorytetowy I: Społeczność

Cel I. 1. Poprawa edukacji i kapitału społecznego

Działania zmierzające do poprawy stanu edukacji będą skierowane do dzieci, młodzieży oraz dorosłych (w przypadku dorosłych w szczególności dające umiejętności związane z rynkiem pracy lub przedsiębiorczością).

Działania poprawiające stan kapitału społecznego skierowane będą na wsparcie istniejących stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych, ich członków oraz na realizację nowych przedsięwzięć, projektów oraz wspieranie rozwoju nowych podmiotów.

Lokalna społeczność w procesie konsultacji społecznych wskazała szereg pomysłów na projekty i działania edukacyjne międzypokoleniowe oraz prospołeczne i prozdrowotne. Przykłady niektórych pomysłów to: działania edukacyjne takie jak wystawy, pokazy, specyficzne organizowane cyklicznie multimedialne ścieżki edukacyjne (związane z historią i przyrodą). Tradycyjne szkolenia oraz warsztaty.

Działania poprawiające stan kapitału społecznego to przede wszystkim wsparcie organizacji w realizacji ich pomysłów i projektów, rozwój instytucjonalny i merytoryczny wsparcie organizacyjne.

Cel. I. 2. Zmiana postaw społeczności obszaru rewitalizacji w kierunku uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym

Działania związane niewystarczającym poziomem uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym skierowane będą szczególnie do osób dotychczas nie zainteresowanych lub pozbawionych możliwości większego zaangażowania społecznego. Będą to między innymi: seniorzy, osoby z niskim wykształceniem, osoby długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne ale także osoby w trudnej sytuacji życiowej, matki pozostające poza rynkiem pracy ze względu na wychowywanie dzieci, osoby ze względu na pracę nie mające informacji o działaniach społeczności oraz szereg innych grup, które mogą bardziej zaangażować się społecznie z korzyścią dla siebie i społeczności.

Działania związane niewystarczającym poziomem uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym to głównie działania międzypokoleniowe, wsparcie seniorów innowacyjne działania z zakresu kultury, sztuki. Wzmocnienie infrastruktury i oferty działań prozdrowotnych i rehabilitacyjnych, wsparcie osób niepełnosprawnych, popularyzacja postaw zaangażowania społecznego realizowana za pomocą działań projektowych i inicjatyw oddolnych.

Podjęte zostaną działania informacyjne i edukacyjne skierowane na przełamywanie efektu bierności wobec lokalnych procedur demokratycznych, szczególnie w obszarze funduszu sołectkiego.

Cel. I. 3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej oraz przestrzeni służącej rewitalizacji

W trakcie badań diagnostycznych wskazano na lokalne zasoby, ale także bariery i ograniczenia w rewitalizacji obszarów gdzie nagromadzenie zjawisk kryzysowych jest największe. Na obszarach rewitalizacji istnieją takie obiekty gdzie już dzisiaj można prowadzić część ze zgłaszanych pomysłów. Są to świetlice, remizy strażackie, tereny zielone, centa miejscowości, szkoły, boiska czy inna infrastruktura. Niestety obiekty te nie zawsze zapewniają pełnej swobodę w realizacji projektów rewitalizacji.

W większości obszarów wyznaczonych do rewitalizacji istnieją obiekty, które obecnie albo w przeciągu najbliższych lat będą wymagać remontów i wyposażenia, aby mogły być bazą do realizacji komplementarnych projektów rewitalizacyjnych.

Cel I.4. Poprawa stanu bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości

Zapobieganiu i ograniczaniu zjawisku przestępczości służyć będą działania edukacyjne oraz poprawienie oferty spędzania wolnego czasu dla młodzieży. Instalowanie monitoringu przy okazji realizacji inwestycji na terenie obszaru rewitalizacji.

Obszar Priorytetowy II: Gospodarka

Cel II.1 Rozwój gospodarczy poprzez projekty społeczne i inwestycyjne na terenie obszaru rewitalizacji.

Działania w tym zakresie to rozwijanie postawy przedsiębiorczej, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. „Przedsiębiorczość” to nie tylko prowadzenie przedsiębiorstwa ale także postawa bycia przedsiębiorczym, gotowość wyznaczania sobie samemu celów i podejmowania ryzyka.

Podejmowane działania koncentrować się będą na kreowaniu postawy przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży poprzez programy aktywizacji i edukacji pozaszkolnej, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy z inkubacją młodzieżowych inicjatyw włącznie. Działania w ramach celu trzeciego skupią się także na: tworzeniu fizycznych przestrzeni dla działalności gospodarczej (np. przy rewitalizowanych przestrzeniach publicznych), wsparcie informacyjne przedsiębiorców w zakresie np. możliwości pozyskiwaniu kapitału i dotacji na prowadzenie działalności gospodarczej poprzez tworzenie warunków do współpracy między instytucjami otoczenia biznesu a lokalnymi przedsiębiorcami.

Cel II.2. Wspieranie działań służących poprawie środowiska naturalnego

Kierunek działań to przede wszystkim obszar edukacji oraz promowania postaw pro środowiskowych. Ważnym czynnikiem będą inwestycje związane z ograniczaniem emisji CO₂ oraz wprowadzaniem OZE.

Obszar Priorytetowy III: Włączenie

Cel III.1. Poprawa warunków życia osób starszych oraz ich integracja ze środowiskiem

Integracja międzypokoleniowa, działania związane z wolontariatem młodzieży to obok zaangażowania organizacji seniorów główne działania podejmowane dla realizacji tego celu.

Na terenie rewitalizacji działają organizacje seniorów. Idea wolontariatu i pomocy osobom starszym a także "wymiana wiedzy" pomiędzy pokoleniami będzie wspierana w ramach Celu III.1.

Kierunki działań to:

- wspieranie aktywności fizycznej, kulturalnej i społecznej osób z tej grupy,
- zagospodarowanie czasu wolnego osób starszych,
- umacnianie pozytywnych postaw wobec osób w podeszłym wieku, a także uczenie szacunku dla tradycji,
- organizowanie spotkań integracyjnych (między innymi okolicznościowych),
- zachęta do czynnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Cel III.2. Zmniejszenie oddziaływania problemów bezrobocia i ubóstwa

Działania skierowane na poprawę sytuacji na rynku pracy będą skierowane do osób bezrobotnych oraz osób młodych i dzieci. Będą to działania edukacyjne (w tym szkolenia zawodowe), informacyjne oraz wsparcie techniczne w ubieganiu się o środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub udział w projektach unijnych szkoleniowych i doradczych.

Ubóstwo spowodowane jest najczęściej niezaradnością życiową rodzin oraz dysfunkcjami związanymi z uzależnieniem od alkoholu. Działania skierowane na poprawę stanu w tym obszarze skierowane będą do rodzin i osób objętych opieką społeczną. Charakter działań to profilaktyka, wsparcie leczenia oraz działania edukacyjne oraz integracyjne. Osobno prowadzone będą działania edukacyjno-profilaktyczne dla dzieci i młodzieży nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa. Preferowane będą modele pracy środowiskowej z rodziną, w których obecne są nie tylko elementy interwencji w zastane problemy, ale i profilaktyka. Wsparcie otrzymają wszelkie formy aktywizacji środowisk z wykorzystaniem instrumentów animacji kultury i pobudzania do żywego uczestnictwa w kulturze.

Cel III.3. Poprawa funkcjonowania i warunków życia osób niepełnosprawnych i z problemami zdrowotnymi.

Osoby niepełnosprawne i chore otrzymają wsparcie poprzez realizację programów prozdrowotnych, profilaktycznych oraz wsparcie dostępu do specjalistów poprzez inicjatywy takie jak "biała niedziela" - darmowe przyjęcia przez specjalistów różnych specjalności, przyjazdy mammobusu. Wszystkie inwestycje związane z rewitalizacją wykonywane będą przy wykorzystaniu projektowania uniwersalnego.

- wspieranie aktywności fizycznej, kulturalnej i społecznej osób z tej grupy;
- zagospodarowanie czasu wolnego osób niepełnosprawnych;
- umacnianie pozytywnych postaw wobec osób niepełnosprawnych organizowanie spotkań integracyjnych (między innymi okolicznościowych).

Cel III. 4. Poprawa warunków życia osób z rodzin dysfunkcyjnych.

Wspierane będą pomysły z zakresu:

- prowadzenie terapii rodzinnej i specjalistycznego poradnictwa,
- wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz rodzin,
- zwiększenie zakresu wsparcia społecznego rodzin,
- kształtowanie właściwych postaw rodzicielskich przez szkołę (pedagogizacja rodziców),
- współpracę różnych instytucji w zakresie diagnozowania warunków życia rodziny i organizowania działań pomocowych.

Cel III.5. Przeciwdziałanie przemocy domowej i uzależnieniom.

Kierunki działań to:

- prowadzenie w szkołach i innych placówkach oświatowych i opiekuńczo – wychowawczych programów profilaktycznych (informacja i edukacja),
- podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym dla rodziców, tak aby potrafili wspierać abstynencję dziecka i przygotować go do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych,
- wspieranie rozwoju i działalności wolontariatu oraz programów i przedsięwzięć profilaktycznych,
- wdrażanie efektywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież w świetlicach we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami z terenu gminy,
- imprezy integracyjne dla rodzin promujące zdrowy tryb życia,
- wdrażanie programów profilaktyczno – interwencyjnych w odniesieniu do różnych grup,
- wspieranie działania grup samopomocowych, grup wsparcia i terapeutycznych.

13. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH, W SZCZEGÓLNOŚCI O CHARAKTERZE SPOŁECZNYM ORAZ GOSPODARCZYM, ŚRODOWISKOWYM, PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNYM LUB TECHNICZNYM

13.1. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 401. Dane zbiorcze w miejscowościach objętych rewitalizacją.

L.p.	Nazwa projektu	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
Obszar Priorytetowy I. Społeczność. CEL REWITALIZACJI: I.1 Poprawa kapitału społecznego i edukacji.								
1.	"Mały meteorolog - element wykorzystania zrewitalizowanej części centrum miejscowości Tuczępy"	Społeczny	Gmina Tuczępy lub Zespół Placówek Oświatowych - Publiczna Szkoła Podstawowa w Tuczępach	Na zrewitalizowanej części centrum miejscowości Tuczępy zostanie postawiona ogrodzona klatka meteorologiczna. Dzieci i młodzież ze szkół z terenu zdegradowanego, pod kierownictwem nauczycieli zostaną przeszkoleni z korzystania z urządzeń pomiarowych. Wyznaczone grupy uczniów będą zbierać przez wyznaczony okres czasu dane ze stacji meteorologicznej by na koniec z pomocą nauczyciela stworzyć prezentację z wynikami badań i przedstawić szerszej grupie uczniów.	Tuczępy dz. 280/8, 280/4, 86, 280/15	10 000,00	1 element infrastruktury edukacyjnej - ogródek meteorologiczny, dzieci i młodzież będą poznawać, jak śledzić i dokumentować podstawowe elementy pogody oraz jak na ich podstawie prognozować pogodę.	Dokumentacja zakupu, sprawozdanie z realizacji projektu.
CEL REWITALIZACJI I.2. Zmiana postaw społeczności obszaru rewitalizacji w kierunku uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym.								
2.	Stworzenie programu wsparcia organizacji pozarządowych oraz lokalnych liderów.	Społeczny	Organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji	Program obejmie wsparcie prawne i organizacyjne istniejących organizacji pozarządowych oraz wsparcie doradcze w tworzeniu nowych NGO. Wsparcie prawne dotyczy będzie zasad zakładania i prowadzenia stowarzyszeń, fundacji, organizacji pożytku publicznego. Wsparcie organizacyjne polegać będzie na tworzeniu kompetencji w zarządzaniu NGO, pozyskiwaniu środków na działalność, rozliczaniu i działalność finansowej organizacji. Poza tym stworzony zostanie system wsparcia i identyfikacji lokalnych liderów w szczególności wśród osób starszych młodzieży i kobiet wiejskich.	Świetlice i szkoła z obszaru rewitalizacji.	10 000,00 (w roku) łącznie: 40 000,00	<ul style="list-style-type: none"> liczba NGO objętych wsparciem - 3, liczba lokalnych liderów uczestniczących w programie - 10 osób. 	Sprawozdanie z realizacji projektu. Osiągnięcie wskaźników pozwoli na zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w działalność społeczną i kulturalną.
CEL REWITALIZACJI: I.3 Poprawa stanu infrastruktury technicznej oraz przestrzeni służącej rewitalizacji.								
3.	Rewitalizacja Parku w Nieciesławicach	Infrastrukturalny	Gmina Tuczępy	Projekt będzie polegał na wybudowaniu ciągów pieszych, małej architektury ogrodowej, zagospodarowaniu terenów zielonych, montażu oświetlenia wykorzystującego OZE. Powstanie miejsce na ognisko, grilla z wiatą, alejki spacerowe z oświetleniem. Ponadto zostaną opracowane i zamontowane tablice informacji turystycznej oraz tablice przedstawiające rys historyczny parku jako miejsca pobytu Hugona Kołłątaja oraz zostaną zamontowane kosze na śmieci, ławki, kładki nad ciekami wodnymi. Odbudowany zostanie staw i oczko wodne oraz ścieżka edukacyjna przedstawiająca faunę i florę Gminy Tuczępy.	Niecesławice dz. 53/6, 327, 54	350 000,00	<p>1 zrealizowany projekt podnoszący jakość infrastruktury wypoczynku, turystycznej, kultury i integracji społecznej.</p> <p>Projekt będzie polegał na ochronie oraz wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego i naturalnego w celu osiągnięcia korzyści społecznych i gospodarczych. Celem głównym projektu będzie wzmocnienie funkcji turystycznych obiektu.</p> <p>Podniesie się także możliwość uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym ponieważ zrewitalizowany obszar będzie miejscem organizacji wydarzeń kulturalnych.</p>	Sprawozdanie z realizacji projektu.

4.	„Na królewskim szlaku”	Infrastrukturalny	Gmina Tuczępy	Projekt będzie polegał na budowie małej infrastruktury turystycznej i użytkowej. Powstanie miejsce na ognisko, grilla z wiatą, parkingi kosze na śmieci i ławki oraz tablice z informacją turystyczną.	Grzymała dz. 726	50 000,00	1 zrealizowany projekt podnoszący jakość infrastruktury turystycznej	Sprawozdanie z realizacji projektu.
5.	„Arena Kultury”	Infrastrukturalny	Gmina Tuczępy	Projekt będzie polegał na wybudowaniu amfiteatru na wolnym powietrzu w formie muszli, wraz z towarzyszącą infrastrukturą ławki, toalety, zagospodarowanie terenu wokół obiektów).	Tuczępy dz. 280/8, 280/4, 86, 280/15	350 000,00	1 zrealizowany projekt podnoszący jakość infrastruktury kultury	Sprawozdanie z realizacji projektu.
6.	„Tradycja wartością nadrzędną”	Infrastrukturalny	Gmina Tuczępy	Projekt zakłada rewitalizację budynku byłej organistówki, poprzez przeprowadzenie gruntownego remontu obiektu, przystosowanie-przekształcenie go na potrzeby lokalnego muzeum oraz świetlicę środowiskową dla młodzieży, zagospodarowanie terenu wokół budynku (mała architektura, chodniki, ławki, kosze na śmieci, nasadzenie drzew i krzewów).	Tuczępy dz. nr ewid. 100,102,93	400 000,00	1 zrealizowany projekt podnoszący jakość infrastruktury kultury, integracji społecznej i wypoczynku. utworzenie 1 miejsca pracy	Sprawozdanie z realizacji projektu.
CEL REWITALIZACJI: I.4. Poprawa stanu bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości.								
7.	Przeciwno przestępczości poprzez edukację.	Społeczny	Gmina Tuczępy w partnerstwie z Komendą Powiatową Policji	Projekt będzie polegał na działaniach profilaktyki zapobiegania przestępczości. W ramach projektu odbędą się warsztaty poprowadzone przez policjantów z Komendy Powiatowej Policji z mieszkańcami Gminy Tuczępy. Warsztaty będą odbywać się w cyklu 2 spotkań 2 godzinnych raz na dwa tygodnie. Łącznie odbędą się 12 spotkań po 2 godziny. Zajęcia będą otwarte dla wszystkich mieszkańców bez względu na ich wiek, wykształcenie, płeć, itp. Na warsztatach policjanci przekażą podstawową wiedzę jak zapobiegać przestępczości, jak się jej wystrzegać, jakie podejmować działania aby uchronić siebie i najbliższych oraz jak rozpoznawać ewentualne zagrożenia. Ponadto na zajęcia zostanie zaproszony psycholog, który uświadomi rodziców jak rozpoznawać ewentualne sygnały świadczące o problemach ich dzieci, np. czy nadużywają narkotyków, czy nie czują się bezpiecznie w swoim otoczeniu oraz jak mają rozmawiać ze swoimi dziećmi w przypadku problemów oraz gdzie mają kierować się o pomoc.	Szkoła i świetlice z obszaru rewitalizacji.	5 000,00	30 uczestników spotkań.	Liczba uczestników spotkań to liczba osób, które podniosą swoją świadomość z zakresu bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości. Sprawdzenie z realizacji projektu.
Obszar Priorytetowy II. Gospodarka. CEL REWITALIZACJI: II.1 Rozwój gospodarczy poprzez projekty społeczne i inwestycyjne na terenie obszaru rewitalizacji.								
8.								
CEL REWITALIZACJI: II.2. Wspieranie działań służących poprawie środowiska naturalnego.								
9.	Wszyscy razem chroimy ziemię!	Społeczny	Gmina Tuczępy, szkoły	Projekt będzie polegał na działaniach związanych z ochroną środowiska. Dzieci uczestniczące w edukacji szkolnej zostaną zaproszeni wraz z rodzicami i dziadkami do wspólnego sprzątnięcia terenów Gminy. Przez cały dzień osoby pracujące w szkołach oraz uczniowie wraz ze swoimi rodzicami i dziadkami będą porządkować	Cały obszar rewitalizacji	3 000,00	30 zaangażowanych osób.	Sprawozdanie z realizacji projektu. Liczba, osób które podniosą swoją wiedzę na temat ochrony środowiska i działań proekologicznych.

				najbardziej zaśmiecone miejsca. Efektem realizacji projektu będzie zwiększenie świadomości uczniów oraz ich rodzin jak ważne jest dbanie o środowisko. Dodatkowo uczestnicy projektu będą mieli możliwość uświadomienia sobie, że dbanie o środowisko należy do wszystkich i trzeba je rozpocząć od najmłodszych lat. Ponadto projekt przyczyni się do integracji osób w różnym wieku.				
Obszar Priorytetowy III. Włączenie. CEL REWITALIZACJI III.1. Poprawa warunków życia osób starszych oraz ich integracja ze środowiskiem.								
10.	Siłowni rehabilitacyjne	Infrastrukturalny	Gmina Tuczępy	Projekt polegał będzie na stworzeniu siłowni zewnętrznych oraz wyposażeniu budynków w sprzęt do prostej rehabilitacji oraz ćwiczeń przeznaczony dla seniorów.	GOK Tuczępy dz. nr ewid. 280/8 i świetlice na obszarze rewitalizacji	80 000,00	Liczba obiektów - 2	Osiągnięcie wskaźnika pozwoli na znalezienie miejsca seniorom, w którym mogliby wspólnie spędzać czas jednocześnie poprawiać swoje zdrowie. Sprawozdania z realizacji projektu, dokumenty zakupu sprzętu.
11.	Lokalny uniwersytet III wieku.	Społeczny	Gmina Tuczępy, Organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji	Projekt polegał będzie na opracowaniu oraz realizacji rocznego programu zajęć związanych z kulturą historią polityką oraz życiem społeczności lokalnej opartym na działaniu uniwersytetów trzeciego wieku. Program obejmie zajęcia dla seniorów, zapraszanie gości i mówców jak również działania międzypokoleniowe z młodzieżą.	GOK, świetlice i szkoła na terenie rewitalizacji.	10 000,00 (rocznie) łącznie: 40 000,00	Liczba osób uczestniczących w zajęciach - 30.	Nastąpi aktywizacja seniorów i włączenie ich w działania społeczne. Sprawozdania z realizacji projektu, listy obecności.
CEL REWITALIZACJI: III.2 Zmniejszenie oddziaływania problemów bezrobocia i ubóstwa.								
12.	Warsztaty z przedsiębiorczości	Społeczny	Gmina Tuczępy, OPS Tuczępy	Projekt będzie polegał na przeprowadzeniu warsztatów z bezrobotnymi mieszkańcami trenerów rewitalizacji. Zajęcia będą odbywały się raz w tygodniu po 3 godziny lekcyjne przez 2 miesiąca dla 15 osobowej grupy osób. łącznie przeprowadzonych zostanie 8 spotkań i 24 godziny warsztatów. Osoby, które będą uczestniczyć w warsztatach zostaną oddelegowane przez OPS. Uczestnicy będą zagrożeni wykluczeniem społecznym, a warsztaty pomogą im znaleźć narzędzia umożliwiające powrót na rynek pracy. Efektem realizacji projektu będzie zwiększenie aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uczestnicy zajęć zdobędą konieczną wiedzę do podjęcia aktywności zatrudnieniowej, ale także społecznej.	Szkoła na terenie obszaru rewitalizacji, świetlice po rewitalizacji. Obszar poza terenem rewitalizacji jeśli będą tego wymagały zajęcia praktyczne, lub staże.	10 000,00	15 osób bezrobotnych lub zainteresowanych rozpoczęciem działalności gospodarczej.	Liczba osób które podniosą swoją wiedzę z zakresu przedsiębiorczości. Sprawozdania z realizacji projektu, listy obecności.
CEL REWITALIZACJI: III.4 Poprawa warunków życia osób z rodzin dysfunkcyjnych.								
13.	Opracowanie i wdrożenie programu wsparcia rodziny	Społeczny	Gmina Tuczępy, OPS Tuczępy	Projekt będzie polegał na stworzeniu szeregu działań realizowanych zarówno na terenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji jak i poza nim. Działania nastawione będą na wsparcie rodziny podnoszenie kompetencji wychowawczych oraz zintegrowanie rodzin. Działania w projekcie to wsparcie specjalistów, indywidualne warsztaty dla rodzin, grupowe warsztaty "superniania". Spotkania z psychologiem oraz wycieczki do miejsc takich	Świetlice i szkoła na terenie rewitalizacji i zdegradowanym.	20 000,00 (rocznie) łącznie: 80 000,00	20 rodzin objętych wsparciem rocznie.	Wskaźnikiem projektu będzie liczba rodzin objętych wsparciem. Sprawozdanie z realizacji projektu, lista uczestników projektu.

				jak Park Miniatur, magiczne Ogrody, czy Park Jurajski w Bałtowie dla całych rodzin.				
CEL REWITALIZACJI: III.5 Przeciwdziałanie przemocy domowej i uzależnieniom.								
14.	Opracowanie i wdrożenie programu zapobiegania patologiom.	Społeczny	Szkoła z obszaru zdegradowanego i rewitalizacji oraz Gmina, OPS, Powiatowa Komenda Policji.	Program będzie polegał na wprowadzeniu jako stały element nauczania w szkołach obszaru tematyki przemocy i uzależnień. W programie przewidziane zostaną takie działania jak zapraszanie terapeutów młodzieżowych lub ludzi, którzy wyszli z nałogów czy przestępczości. Prelekcje policji oraz lekarzy uświadamiające konsekwencje zażywania np. dopalaczy. Jednocześnie młodzież powinna w ciekawy sposób zapoznawać się z dorosłym życiem np. w zakresie pracy. Program zakłada spotkania z ciekawymi ludźmi którzy osiągnęli sukcesy w sporcie, biznesie, nauce, kulturze co pomogłoby im sprecyzować cele samorozwoju.	Szkoła obszaru rewitalizacji i zdegradowanego.	10 000,00 (rocznie) łącznie: 40 000,00	Liczba osób objętych wsparciem - 50.	Liczba osób w szczególności młodzieży i rodziców objętych wsparciem edukacyjnym pozwoli zwiększyć świadomość o zagrożeniach, tym samym ograniczając skalę problemów. Sprawozdanie z realizacji projektu, lista uczestników projektu.
RAZEM:						1 458 00,00	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych w UG Tuczępy, badań ankietowych i konsultacji społecznych.

14. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/ PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE OBJĘTYM PROGRAMEM REWITALIZACJI

Istotnym aspektem determinującym sukces rewitalizacji na terenie Gminy Tuczępy jest włączenie społeczności lokalnej w działania realizowane na obszarze objętym projektami rewitalizacyjnymi, w tym organizacji pozarządowych realizujących inicjatywy m.in. na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego i wyrównywania szans.

Podstawowym mechanizmem zapewnienia komplementarności pomiędzy, zarówno obranymi kierunkami działań mającymi na celu eliminację negatywnych zjawisk, jak i poszczególnymi przedsięwzięciami, jest zatem dojrzała partycypacja społeczna.

Dla zapewnienia powodzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazane jest jednak rozważenie możliwych form współpracy pomiędzy interesariuszami, takich jak spotkania, warsztaty, imprezy okolicznościowe, itp.

Kolejnym mechanizmem zapewnienia komplementarności pomiędzy zarówno obranymi kierunkami działań mającymi na celu eliminację negatywnych zjawisk, jak i pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami jest funkcjonowanie jednostki koordynującej przedsięwzięcia rewitalizacyjne na danym obszarze (tzw. operatora rewitalizacji). Władze Gminy ustanowić muszą skuteczny system wdrożeniowy, który z jednej strony zapewni dobrą koordynację między poszczególnymi aktorami (w tym jednostkami organizacyjnymi gminy), z drugiej strony będzie dostosowany do uwarunkowań instytucjonalnych, skali działań rewitalizacyjnych itd. Jako jednostkę taką wskazany został Zespół ds. rewitalizacji. W perspektywie do Zespołu należy włączyć sołtysów danych miejscowości.

Zauważyć należy, że koordynacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczy nie tylko etapu ich realizacji, ale także planowania. Planując i realizując konkretne zadania należy w optymalny sposób wykorzystywać dostępny potencjał znajdujący się na danym obszarze - zarówno społeczny jak i przestrzenny - zapewniając właściwą koordynację działań rewitalizacyjnych oraz wykorzystując dostępne instrumenty wsparcia.

Rolą jednostki koordynującej jest zatem rozpoznanie potencjału na danym obszarze już na etapie planowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ale także wskazanie możliwych instrumentów finansowego oraz pozafinansowego wsparcia tych przedsięwzięć, jak również instrumentów eliminacji potencjalnych barier.

W ramach koordynacji działań rewitalizacyjnych warto mieć również na uwadze fakt, że grono interesariuszy takich działań jest dość szerokie, więc zasadne jest dążenie do integracji tych działań w celu optymalizacji wykorzystania dostępnych zasobów (w tym

funduszy unijnych). Istnieje zatem potrzeba ścisłej współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a gminą w celu podejmowania działań, w tym pozyskiwania środków finansowych, na przedsięwzięcia wskazane w LPR.

Program Rewitalizacji jest powiązany z innymi dokumentami planistycznymi Gminy szczegółowy opis zbieżności celów i kierunków działań zawarto w rozdziale 17 Programu Rewitalizacji.

W większości związek z tymi dokumentami przejawia się w podobnych celach i uzupełniających się projektach oraz zdiagnozowanych problemach.

Niniejszy dokument zawiera szereg związanych jedną wizją rozwoju obszaru projektów. Ich finansowanie będzie bardzo różnorodne od EFS, poprzez Leadera, EFRR czy środki własne gminy i środki prywatne. Projekty oddziaływać będą zarówno na sferę społeczną jak i gospodarczą, infrastrukturalną i środowiskową. Zrewitalizowana zostanie też przestrzeń w niektórych podobszarach rewitalizacji. Projekty rewitalizacyjne angażują Gminę i jej jednostki oraz organizacje pozarządowe. W konsultacjach uczestniczyli też przedsiębiorcy. W czasie prac nad Programem Rewitalizacji przyjęto zasadę, braku możliwości wpisania do LPR projektów infrastrukturalnych, jeśli w wyniku ich realizacji nie zwiększą się możliwości realizacji projektów społecznych. Lista projektów przewidzianych do rewitalizacji jest bardzo ze sobą powiązana każdy projekt infrastrukturalny powiązany jest z następującymi w wyniku jego realizacji projektami lub działaniami społecznymi. Na liście projektów do realizacji nie ma projektów spoza obszaru rewitalizacji.

15. PLAN RZECZOWO-FINANSOWY

W planie rzeczowo-finansowym uwzględniono wszystkie projekty, które zostały zidentyfikowane zarówno w procesie przygotowywania dokumentu jak i prowadzonych konsultacji społecznych. Poniższe zestawienie prezentuje informacje w podziale na strategiczne obszary rewitalizacji, uwzględniając nazwę projektu, jego szacunkowy koszt, planowany termin realizacji oraz źródło finansowania w podziale na środki publiczne (rozumiane jako m.in. środki budżetu Gminy, budżetu państwa, finansowanie z programów Unii Europejskiej) oraz środki prywatne (np. w postaci wkładu własnego organizacji, osób indywidualnych).

Tabela 412. Plan rzeczowo-finansowy

L.p.	Nazwa projektu	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Planowany termin realizacji	Możliwe źródła finansowania
1.	"Mały meteorolog - element wykorzystania zrewitalizowanej części centrum miejscowości Tuczępy"	Społeczny	Gmina Tuczępy lub Zespół Placówek Oświatowych - Publiczna Szkoła Podstawowa w Tuczępach	Tuczępy dz. 280/8, 280/4, 86, 280/15	10 000,00	2018-2019	Środki UE Budżet Gminy
2.	Stworzenie programu wsparcia organizacji pozarządowych oraz lokalnych liderów.	Społeczny	Organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji	Świetlice i szkoła z obszaru rewitalizacji.	40 000,00	2017-2020	Środki UE Środki prywatne
3.	Rewitalizacja Parku w Nieciesławicach	Infrastrukturalny	Gmina Tuczępy	Nieciesławice dz. 53/6, 327, 54	350 000,00	2018-2020	Środki UE Budżet Gminy
4.	„Na królewskim szlaku”	Infrastrukturalny	Gmina Tuczępy	Grzymała dz. 726	50 000,00	2018-2019	Środki UE Budżet Gminy
5.	„Arena Kultury”	Infrastrukturalny	Gmina Tuczępy	Tuczępy dz. 280/8, 280/4, 86, 280/15	350 000,00	2018-2019	Środki UE Budżet Gminy
6.	„Tradycja wartością nadrzędną”	Infrastrukturalny	Gmina Tuczępy	Tuczępy dz. nr ewid. 100,102,93	400 000,00	2018-2019	Środki UE Budżet Gminy
7.	Przeciwko przestępczości poprzez edukację.	Społeczny	Gmina Tuczępy w partnerstwie z Komendą Powiatową Policji	Szkoła i świetlice z obszaru rewitalizacji.	5 000,00	2017-2018	Środki UE Budżet Gminy
8.							Środki UE Budżet Gminy

9.	Wszyscy razem chrońmy ziemię!	Społeczny	Gmina Tuczępy, szkoły	Cały obszar rewitalizacji	3 000,00	2017-2018	Środki UE Budżet Gminy
10.	Siłownie rehabilitacyjne	Infrastrukturalny	Gmina Tuczępy	GOK Tuczępy dz. nr ewid. 280/8 i świetlice na obszarze rewitalizacji	80 000,00	2018-2019	Środki UE Budżet Gminy
11.	Lokalny uniwersytet III wieku.	Społeczny	Gmina Tuczępy, Organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji	GOK, świetlice i szkoły na terenie rewitalizacji.	40 000,00	2017-2020	Środki UE Budżet Parafii
12.	Warsztaty z przedsiębiorczości	Społeczny	Gmina Tuczępy, OPS Tuczępy	Szkoła na terenie obszaru rewitalizacji, świetlice po rewitalizacji. Obszar poza terenem rewitalizacji jeśli będą tego wymagały zajęcia praktyczne, lub staże.	10 000,00	2017-2018	Środki UE Budżet Parafii
13.	Opracowanie i wdrożenie programu wsparcia rodziny	Społeczny	Gmina Tuczępy, OPS Tuczępy	Świetlice i szkoły na terenie rewitalizacji i zdegradowanym.	80 000,00	2017-2020	Środki UE Budżet Gminy
14.	Opracowanie i wdrożenie programu zapobiegania patologiom.	Społeczny	Szkoła z obszaru zdegradowanego i rewitalizacji oraz Gmina, OPS, Powiatowa Komenda Policji.	Szkoła z obszaru rewitalizacji i zdegradowanego.	40 000,00	2017-2020	Środki UE Budżet Gminy
RAZEM:					1 458 00,00	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie danych w UG Tuczępy, badań ankietowych i konsultacji społecznych.

16. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

16.1. Definicja konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne to proces, w którym przedstawiciele władz przedstawiają obywatelom swoje zamierzenia bezpośrednio lub pośrednio ich dotyczące. Zamierzenia poddawane konsultacjom mogą dotyczyć zmian prawnych, jakichś zmian organizacji życia publicznego, przeprowadzenia inwestycji, sposobu rozwiązania ważnego problemu społecznego lub innych działań, których powodzenie w dużej mierze zależy od akceptacji ze strony obywateli.

Zasadniczym celem konsultacji jest podjęcie decyzji, która nie będzie antagonizować społeczności lokalnej, a jednocześnie pozwoli na rozwiązanie ważnej kwestii. Celem konsultacji społecznych jest nawiązanie dialogu pomiędzy mieszkańcami a władzą samorządową. Występowanie komunikacji zwrotnej pozwala na uniknięcie wielu konfliktów i przyspiesza proces decyzyjny. Porządek prawny i zwyczajowy wyznacza bardzo szerokie spektrum podmiotów i instytucji uczestniczących w konsultacjach społecznych. Zasadniczym kryterium zaproszenia tych podmiotów i instytucji do udziału w konsultacjach jest ocena wpływu przedsięwzięcia i jego skutków na interesy tych podmiotów. W praktyce państw stosujących idee społeczeństwa obywatelskiego nie stwarza się specjalnych barier do udziału w konsultacjach, a wręcz przeciwnie: konsultacje są dostępne dla wszystkich, którzy mogą wskazać na wpływ podejmowanych działań na ich sytuację.

Z merytorycznego punktu widzenia, konsultacje społeczne są jedną z form społecznej komunikacji. Komunikacja społeczna jest procesem wytwarzania, przekształcania i przekazywania informacji pomiędzy jednostkami, grupami, organizacjami i innymi podmiotami. Komunikacja jest skuteczna jedynie wtedy, gdy komunikujące się strony przekazują informacje w języku dla siebie zrozumiałym oraz gdy istnieje skuteczny nośnik tej informacji, który zapewni dotarcie przekazu do odbiorcy. Rola nadawcy i odbiorcy w procesie komunikacji jest przechodnia. Nadawca po wysłaniu przekazu oczekuje jego odbioru i oceny, staje się odbiorcą. Dla skutecznej komunikacji ważne jest więc sprzężenie zwrotne pomiędzy nadawcą i odbiorcą.

16.2. Cele konsultacji

Konsultacje społeczne są szeregiem aktów komunikacyjnych, w ramach których poszukuje się satysfakcjonującego rozwiązania. Etapy procesu konsultacji społecznych obejmują 5 kroków przedstawionych poniżej:

- informowanie o zamierzeniach
- prezentacja poglądów na sposoby rozwiązania problemu
- wymiana opinii
- poszukiwanie rozwiązań

- informowanie o podjętej decyzji.

Przejście do kolejnego kroku w procesie jest możliwe po skutecznym zakończeniu działań zawartych we wcześniejszym etapie.

W praktyce, sposób prowadzenia konsultacji z mieszkańcami określają uchwały rad odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego (w tym przypadku gminy). Uchwały te powinny regulować zasady i tryb przeprowadzania konsultacji, obowiązujące procedury, zakres czasowy i merytoryczny. Najważniejszym zadaniem pozostaje jednak tworzenie odpowiedniego klimatu współdziałania i współodpowiedzialności, które są fundamentem skutecznych konsultacji.

Konsultacje społeczne pełnią następujące funkcje:

- informacyjną*, tj. dostarczają mieszkańcom wiedzy o zamiarach samorządu, zaś samorząd uzyskuje informacje o ocenie tych zamiarów przez mieszkańców,
- partycypacyjną*, tj. umożliwienie szerokiego udziału mieszkańców w decyzjach władz oraz upowszechnianie mechanizmów oddziaływania na decyzje władz samorządowych,
- identyfikacyjną* - wokół projektu tworzą się wyraźne grupy interesów związane z określonymi rozwiązaniami; mieszkańcy utożsamiają się z nimi; identyfikacja pozwala na prowadzenie komunikacji wokół określonych rozwiązań i podnosi skuteczność konsultacji,
- kreatywną* - brak aprobaty dla proponowanego rozwiązania często skutkuje poszukiwaniem innych, alternatywnych rozwiązań; można więc powiedzieć, że konsultacje wywołują rozwiązania innowacyjne, wskazujące na inne ujęcie problemu, dla którego rozwiązania planuje się określone działania,
- korygującą* - w wyniku konsultacji społecznych możliwe jest opracowanie nowych rozwiązań w realizacji polityki samorządu w zakresie rozwiązywanych spraw; korekta polityki umożliwi sprawniejszą realizację projektów dzięki uzyskaniu społecznej akceptacji dla tego rozwiązania,
- organizacyjną* - polegającą na regulacji współdziałania różnych urzędów, instytucji, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych w związku z dyskusją i podejmowaniem decyzji w ważnej kwestii społecznej,
- edukacyjną* - obie strony konsultacji, tj. władza i obywatele, w toku procesu konsultacji wdrażają i upowszechniają zasady demokracji; zasady te mogą przechodzić na inne sfery życia publicznego,
- prewencyjną* - konsultacje społeczne mogą chronić władze samorządowe przed popełnieniem błędu przy podejmowaniu ważnej z punktu widzenia życia społeczności lokalnej decyzji; mogą też zapobiegać konfliktom, które wybuchłyby tak czy inaczej, gdyby nie podjęto wcześniej społecznego dialogu.

16.3. Przedmiot konsultacji

Przedmiotem pierwszego etapu konsultacji była delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Tuczępy. Prace prowadzone były jako wstęp do przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Proces konsultacji społecznych tego etapu tworzenia LPR rozpoczął się obwieszczeniem o rozpoczęciu procesu konsultacji na stronie www gminy oraz na BIP. Pierwszym narzędziem konsultacji była ankieta, która zamieszczona została w internecie na stronach urzędu gminy. Ankiety wypełniło 16 osób.

Podczas procesu konsultacji zorganizowano 3 spotkania konsultacyjne z interesariuszami. Zaproszono mieszkańców, przedstawicieli biznesu, samorządu, radnych, organizacji społecznych. Łącznie w spotkaniach konsultacyjnych uczestniczyło 39 osób.

Na stronie internetowej gminy zamieszczone były mapy z zaznaczoną propozycją obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Konsultacje koncentrowały się na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu,
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji,
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Nabór fiszek projektowych (ankieta internetowa oraz warsztaty na spotkaniach) rozpoczęto już podczas spotkań dotyczących delimitacji obszarów. Wzór fiszki projektowej zawieszono na stronie internetowej gminy. Wpłynęło 4 fiszek projektów.

W czasie wyłożenia dokumentu nie wpłynęła żadna uwaga co do jego treści oprócz rozwiązań dotyczących fiszek projektów poddawanych dyskusjom na spotkaniach konsultacyjnych. Doprecyzowane pomysły zostały zawarte w ostatecznej wersji LPR.

17. ZGODNOŚĆ CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI Z CELAMI DOKUMENTÓW WSPÓLNOTOWYCH, KRAJOWYCH, WOJEWÓDZKICH I LOKALNYCH O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM I PLANISTYCZNYM

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tuczępy opracowany został wg „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” przyjętych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju w dniu 3 lipca 2015 roku. Zgodnie z tym dokumentem lokalne plany rewitalizacji powinny być spójne z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Dzięki temu efektywność założeń będzie większa i przyczyni się do realizacji szerszych planów na różnych poziomach. Ponadto *Wytyczne* wskazują warunki i sposoby zapewnienia komplementarności interwencji dla projektów rewitalizacyjnych.

Przedstawione w niniejszym Planie Rewitalizacji działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone będą w sposób spójny wewnętrznie – silne powiązanie między poszczególnymi działaniami oraz zewnętrznie co oznacza zgodność z lokalnymi politykami sektorowymi – kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych. Potrzeba rewitalizacji jest postrzegana, jako istotne działanie również na poziomie UE. Z tego między innymi powodu kluczowy dokument, jakim jest Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu zwraca na to uwagę w *Priorytecie III*. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Spójność założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuczępy z tym dokumentem przekłada się również na korespondencje z pozostałymi dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Dokumenty poziomu europejskiego

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”

Do najważniejszych dokumentów programowych Unii Europejskiej na kolejne lata jest „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest nową długookresową strategią rozwoju Unii Europejskiej na lata 2010-2020. Została zatwierdzona przez Radę Europejską 17 czerwca 2010 r., zastępując w ten sposób realizowaną w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską. Strategia „Europa 2020” jest zarówno kontynuacją wizji rozwoju nakreślonej przez Strategię Lizbońską, jak i próbą odpowiedzi na słabości europejskiej gospodarki, które ze wzmożoną siłą ujawniły się podczas ostatniego kryzysu, który przyniósł największe od co najmniej 80 lat załamanie gospodarcze oraz uwidocznili poważne słabości strukturalne gospodarek europejskich. Strategia Europa 2020 ma na celu uczynienie z gospodarki unijnej najbardziej konkurencyjnej, opartej na

wiedzy gospodarki świata zdolnej do utrzymania zrównoważonego wzrostu gospodarczego, stworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy oraz zachowania spójności społecznej.

Dokumenty poziomu krajowego

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.

Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – dokument określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r.

Głównym celem dokumentu jest wytyczenie i charakterystyka działań skierowanych ku poprawie, jakości życia Polaków i rozwoju Polski na tle Unii Europejskiej. Założeniem strategii jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tuczępy jest zgodny z następującymi celami w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.

Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”
Kapitał Ludzki.

Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny.

Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju, Obszar Efektywności i sprawności państwa:
Kapitał społeczny.

Strategia Rozwoju Kraju 2020.

Dokument wyznacza najważniejsze zadania państwa, których realizacja przyczyni się do szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju kraju i poprawy, jakości życia ludności poprzez wzmocnienie potencjałów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. Główne działania obejmują trzy obszary: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjną gospodarkę oraz spójność społeczną gospodarczą.

Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo, Cel 3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego.

Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, Cel 4 Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.

Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, Cel 1 Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.

Kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim.

Cel główny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Dokument określający zasady ładu przestrzennego w Polsce. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju jest najważniejszym dokumentem strategicznym w kwestii zagospodarowania przestrzennego kraju. Został on stworzony w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania jego przestrzeni. Dokument zawiera cele i kierunki działań służące takiemu planowaniu przestrzennemu, który pozwoli na wzrost społeczno-gospodarczy państwa. Cele określone w dokumencie to:

- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystywanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
- Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
- Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
- Zwiększanie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa. Przywrócenie i utrwalanie ładu przestrzennego.

Programy poziomu regionalnego i lokalnego

Do kluczowych dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym należą Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2020, Strategia rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim na lata 2014-2020. Oba dokumenty powinny być spójne z LPR Gminy Tuczępy. Dlatego na etapie diagnozy dokonano szczegółowej analizy tych strategii pod kątem rewitalizacji.

Zasadniczym dokumentem regionalnym, z którym korespondować będzie LPR Gminy Tuczępy to Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego. Wszystkie wyżej wymienione dokumenty powinny mieć swoje odzwierciedlenie w polityce przestrzennej, społecznej i ekonomicznej w skali samorządu lokalnego.

Szczególnie ważnym jest zachowanie spójności polityki przestrzennej gminy z polityką przestrzenną województwa, kształtowaną przez Marszałka Województwa i przyjętą przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2016-2020

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2016-2022 - jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu Gminy, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju, w kompetencjach realizowanych przez jej władze. Respektując obowiązujące zasady rozwoju regionalnego w Polsce oraz wyzwania, przed jakimi stoi każda gmina, Strategia uwzględnia potrzeby i oczekiwania całej wspólnoty gminnej. Jest ona dokumentem z jednej strony definiującym najważniejsze przedsięwzięcia społeczne, gospodarcze i środowiskowe, z drugiej zaś zawiera kierunki alokacji zasobów, które w możliwie najlepszy sposób powinny przyczynić się do realizacji pożądanego rozwoju.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tuczępy jest w pełni spójny ze Strategią Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2016-2020.

Jednym z najważniejszych celów strategicznych Gminy Tuczępy jest:

CEL STRATEGICZNY 1: FUNKCJONALNA, DOSTĘPNA ORAZ ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA Z NOWOCZESNĄ I ZMODERNIZOWANĄ INFRASTRUKTURĄ

Powyższy cel strategiczny wraz z przypisanym do niego celem operacyjnym: **Estetyzacja, rewitalizacja i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznej** wpisuje się wprost z istotą rewitalizacji.

Pozostałe cele strategiczne Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy to :

CEL STRATEGICZNY 2: CZYSTE, ZADBANE I ZASOBNE ŚRODOWISKO NATURALNE
CEL STRATEGICZNY 3: ZINTEGROWANI, AKTYWNI I WYKSZTAŁCENI MIESZKAŃCY
CEL STRATEGICZNY 4: NOWOCZESNA I KONKURENCYJNA GOSPODARKA

18. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

Realizacja przedsięwzięć w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuczępy wymaga doboru odpowiednich źródeł finansowania zgodnie z planowanymi rezultatami i celami interwencji. Architektura finansowania procesu rewitalizacji zakłada możliwość zaangażowania środków pochodzących z różnych źródeł finansowania, wykorzystanych przez wielu interesariuszy. Znaczącą wagę mają takie czynniki jak: wielkość udziału we własności dóbr, możliwość zastosowania różnych instrumentów finansowania, dostępność i możliwość uruchomienia środków. Nadal jednak podstawowym źródłem finansowania pozostaną środki pomocowe UE przeznaczone bezpośrednio na rewitalizację lub inne działania merytoryczne, pozytywnie wpływające na poprawę sytuacji na obszarze wsparcia. Jednakże wieloletni horyzont czasowy procesu rewitalizacji każe myśleć o angażowaniu środków finansowych z różnych źródeł, w tym prywatnych jak również tworzenia uwarunkowań wpływających na obniżenie kosztocłonności tych przemian.

Rolą Urzędu Gminy Tuczępy będzie także monitoring źródeł finansowania oraz współpraca w budowaniu montażu finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Niezbędna będzie koordynacja możliwości korzystania ze środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami dedykowanymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zastosowanie zasady dodatkowości będzie się przejawiać w elastycznym zaangażowaniu środków publicznych pochodzących z budżetu państwa, z budżetu gminy, ale również w uczestnictwie osób fizycznych i innych osób prawnych w finansowaniu części przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W połączeniu z właściwym harmonogramem, zwiększa to szanse na powodzenie we wdrażaniu Programu.

Poniżej zaprezentowane źródła finansowania w sposób przekrojowy przedstawią wachlarz możliwości finansowania procesu rewitalizacji.

Środki publiczne

Środki publiczne wspólnotowe

Na poziomie regionalnym, podstawowym źródłem finansowania realizacji Programu Rewitalizacji są środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego alokowane w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego (RPO WŚ) na lata 2014-2020, w Priorytecie inwestycyjnym 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.

Spośród pozostałych działań RPO WŚ, wspierających proces rewitalizacji w ramach tzw. „parasola rewitalizacyjnego” należy wskazać m.in. te działania, które przyczynią się do:

- poprawy efektywności energetycznej budynków (Priorytet Inwestycyjny 4c. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią

i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym),

- zachowania dziedzictwa kulturowego (Priorytet Inwestycyjny 6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego),
- poprawy infrastruktury społecznej i zdrowotnej (Priorytet Inwestycyjny 9a. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczynią się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejście z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych
- rozwoju przedsiębiorczości (Priorytet Inwestycyjny 8iii. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczości i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw).

Na poziomie krajowym, duże znaczenie będzie miał Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, gdzie współfinansowane mogą być projekty związane z termomodernizacją, remontami obiektów zabytkowych, transportem czy ochroną środowiska naturalnego w ramach następujących działań:

- Działania 1.3 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, w sektorze mieszkaniowym,
- Działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury.

Ponadto w sferze społecznej środki w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój przyczynią się do aktywizacji osób młodych czy niezbędnego wsparcia dla osób starszych i zostały zapisane w ramach następujących działań:

- Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy.
- Działania 2.7 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym.

Istotnym źródłem, które może stanowić wsparcie działań rewitalizacyjnych jest także Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, w tym przede wszystkim:

- Działanie: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, Poddziałanie: Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, Typ operacji: Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz Typ operacji: kształtowanie przestrzeni publicznej.

- Działanie: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER, Poddziałanie: Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Środki krajowe

Część środków finansowych pochodzących z budżetu państwa zostanie zaangażowana w formie wkładu krajowego w projekty współfinansowane ze środków pomocowych UE, inicjatyw Komisji Europejskiej i innych. Również kierunkowe programy dotacyjne poszczególnych ministerstw mogą stanowić uzupełnienie finansowania działań dla podmiotów operujących na obszarze wsparcia.

Środki prywatne

Ważnym z punktu widzenia efektów społecznych procesu rewitalizacji, jest kapitał, który jest pozyskiwany przez organizacje w ramach trzeciego sektora. Organizacje pozarządowe występujące w roli grantobiorców mogą dysponować środkami publicznymi niedostępnymi dla samorządu lub prywatnymi.

Budżet Gminy Tuczepy

Budżet Gminy Tuczepy będzie angażowany w realizację zadań przewidzianych w Programie Rewitalizacji w następujących przypadkach:

- Jako źródło współfinansowania dla publicznych przedsięwzięć realizowanych przez Gminę Tuczepy częściowo ze źródeł zewnętrznych w tym środków UE.
- Jako źródło finansowania dla publicznych przedsięwzięć realizowanych przez Gminę Tuczepy

19. INSTRUMENTY WDRAŻANIA PROGRAMU, MONITORINGU I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

System zarządzania

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu takie sterowanie działaniami, by możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia jego mieszkańców, przy zaangażowaniu różnych podmiotów i środków finansowych czy rzeczowych.

Kompleksowy charakter przedsięwzięć rewitalizacyjnych zapewni odpowiedź na zdefiniowane problemy, a łączenie celów i efektów tych zamierzeń, wpłynie korzystnie na niwelowanie deficytów i przyczyni się do zapewnienia trwałości zmian. Jednym z kluczowych elementów zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Tuczępy jest prowadzenie dialogu między aktorami procesu. Zaangażowanie społeczne przejawiające się w określeniu kierunków zmian, nadawaniu priorytetów czy realizacji projektów jest istotną częścią zarządzania procesem. W tym kontekście współtworzenie Programu Rewitalizacji przez Interesariuszy prowadzić będzie do zmian w sposobie postrzegania działań rewitalizacyjnych przez lokalną społeczność.

Podstawowymi aspektami zarządzania procesem rewitalizacji są:

- Umiejętne włączenie wielu interesariuszy w sposób skłaniający do współpracy.
- Angażowanie środków finansowych z wielu źródeł.
- Wybór, inicjowanie i promowanie przedsięwzięć o wysokim potencjale do wywołania pozytywnych zmian na obszarze wsparcia.
- Rozplanowanie poszczególnych inicjatyw w czasie.
- Monitoring postępów w realizacji, ocena stopnia osiągnięcia wyznaczonych celów programu, ewaluacja.
- Czuwanie nad trwałością osiągniętych rezultatów.

Tak wielowątkowy katalog wymaga zaangażowania wielu podmiotów posiadających odpowiedni mandat do działania. Trzon procesu zarządzania Programem Rewitalizacji, od zainicjowania działań po ich realizację tworzą:

- a) Rada Gminy Tuczępy.
- b) Wójt Gminy Tuczępy.
- c) Zespół ds. Rewitalizacji.

Działania, określone potrzebami i deficytami obszarów wsparcia, wpisują się w zakres samorządu gminnego. Gmina w imieniu własnym realizuje wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, tworzy uwarunkowania i prowadzi proces w zakresie posiadanych właściwości.

W imieniu społeczności lokalnej Gminy Tuczępy, wolę realizacji procesu rewitalizacji, wyraża Rada Gminy, jako organ stanowiący i kontrolny Gminy Tuczępy.

Kompetencje Rady Gminy, regulowane w aktach prawnych powszechnie obowiązujących, aktach wykonawczych oraz zawarte w Statucie organu, dają podstawę zainicjowania procesu rewitalizacji na terenie gminy.

Wdrożenie i realizacja programu rewitalizacji spoczywa na Wójcie Gminy Tuczępy jako organie wykonawczym oraz pracownikach Urzędu Gminy z jednostkami organizacyjnymi.

Do gminnych zadań publicznych związanych z realizacją Programu Rewitalizacji, pozostających

w gestii organu wykonawczego należeć będzie:

- inicjowanie projektów rewitalizacji, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami, w oparciu o sprecyzowane deficyty oraz wytyczone kierunki rozwoju gminy,
- pozyskiwanie i rozliczanie środków finansowych, w szczególności na projekty, w których gmina będzie beneficjentem,
- angażowanie publicznych środków budżetowych w proces rewitalizacji,
- wykonanie założeń dedykowanych programów społeczno-gospodarczych i rozwojowych,
- wykonanie innych zadań własnych samorządu gminnego, sprzyjających osiągnięciu poszczególnych celów długofalowego procesu rewitalizacji.

Monitorowanie

Monitorowanie, czyli stała obserwacja postępów w określonym cyklu czasowym prowadzone będzie na dwóch poziomach: strategicznym (program) i wdrożeniowym (projektów i kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych).

Monitorowanie Programu Rewitalizacji będzie odbywało się na podstawie zarówno danych przekazywanych z realizacji poszczególnych zadań, ale również uwzględniające dane kontekstowe odnoszące się do wskaźników realizacji Programu Rewitalizacji.

Komórka/komórki urzędu Gminy odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów programu składają roczne raporty, które następnie są przedmiotem opinii Zespołu ds. Rewitalizacji.

Na podstawie wyżej wymienionych raportów oraz danych dotyczących poziomu realizacji wskaźników celów strategicznych raz w roku opracowywane jest sprawozdanie z wdrażania, które po zaopiniowaniu przez Zespół ds. Rewitalizacyjny przekazywane jest do Wójta Gminy celem akceptacji. Sprawozdanie podlega publikacji w zakładce Rewitalizacja na stronie Urzędu Gminy najpóźniej 30 dni po jego akceptacji. Sprawozdanie będzie obejmowało wnioski z monitoringu. Wnioski ze sprawozdania monitorującego są podstawą do

prowadzenia aktualizacji Programu Rewitalizacji. Wnioski ze sprawozdania monitorującego są podstawą prowadzenia aktualizacji Programu Rewitalizacji.

Zasady wdrażania

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tuczępy przyjmowany jest uchwałą Rady Gminy Tuczępy. Podstawowymi zasadami wdrażania programu są:

1. **Kompleksowość** - oznacza realizację działań i projektów wieloaspektowo, z perspektywy całej gminy (zasada będzie weryfikowana na poziomie Programu, a nie pojedynczych projektów).
2. **Koncentracja terytorialna** - oznacza, że Program realizowany jest na wskazanym obszarze kryzysowym, który charakteryzuje się szczegółowymi warunkami w skali gminy,
3. **Partnerstwo** – oznacza włączenie w realizację Programu partnerów społecznych, gospodarczych i instytucjonalnych.
4. **Współpraca** - oznacza zarówno współdziałanie w ramach wewnętrznej struktury Urzędu Gminy, jak również pomiędzy partnerami publicznymi, społecznymi i prywatnymi.

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich **komplementarności** w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

 Komplementarność przestrzenna - na etapie tworzenia oraz wdrażania dokumentu wzięto pod uwagę wzajemne powiązania pomiędzy projektami rewitalizacyjnymi zarówno zrealizowane na obszarze zdegradowanym, jak i znajdujące się poza nim, ale oddziałujące na obszar zdegradowany. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

 Komplementarność problemowa - oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie sprawiając, że Program Rewitalizacji będzie oddziaływał na obszary zdegradowane we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym).

 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna - dotyczy takiego zaprojektowania systemu zarządzania Programem Rewitalizacji, który pozwoli na efektywne

współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemnie uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę ogólnym systemie zarządzania.

- Komplementarność źródeł finansowania - opiera się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków m.in. Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów zdegradowanych.
- Komplementarność finansowa oznacza zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian.

Zaangażowanie i współpraca z Partnerami

Skuteczność realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuczępy zostanie zapewniona dzięki szerokiej partycypacji społecznej w jego wdrażaniu. Urząd Gminy Tuczępy chce uzyskać jak największą partycypację społeczności lokalnej w procesie rewitalizacji, jej aktywny udział w programowaniu, decyzjach oraz odpowiedzialności i finansowaniu, poprzez dotarcie do jak najszerzej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach Programu. Władza samorządowa chce zaangażować w proces rewitalizacji instytucje mogące być partnerami w realizacji przedsięwzięć zapisanych w Programie, ale także zachęcić mieszkańców do podejmowania inicjatyw służących realizacji celów Programu.

Współpraca z wieloma partnerami nakłada na Urząd Gminy pewne obowiązki, wśród których powszechnym jest obowiązek informacyjny. Promocja dokumentu wśród beneficjentów docelowych jest ważnym elementem realizacji Programu Rewitalizacji.

Celem informowania Interesariuszy jest w szczególności:

- zapewnienie pełniejszego przepływu informacji pomiędzy zaangażowanymi Interesariuszami,
- stworzenie uwarunkowań do zapoznania się Interesariuszy z kształtem i postępami procesu rewitalizacji
- promocja działań, pozyskiwanie nowych przedsięwzięć oraz podmiotów i osób skłonnych do zaangażowania w zadania rewitalizacji.

Dla zwiększenia szans na efektywną realizację przewidzianych działań zakres informacji przekazywanych mieszkańcom gminy obejmuje zagadnienia związane z:

- wyznaczeniem obszarów rewitalizacji,
- programach społeczno-gospodarczych uchwalanych przez Radę Gminy,

- podejmowanych działaniach, stopniu realizacji Programu Rewitalizacji, kierunkach i celach zmian,
- aktualnych możliwościach finansowania zamierzeń rewitalizacji.

Grupami docelowymi promocji i informacji Programu Rewitalizacji będą beneficjenci wśród, których można wskazać:

- społeczność lokalną,
- organizacje pozarządowe,
- partnerów społeczno-gospodarczych, w tym lokalnych przedsiębiorców,
- media.

Istotą działań promocyjnych jest poinformowanie możliwie największej liczby mieszkańców o ostatecznych zapisach oraz wszystkich istotnych dla nich aspektach rewitalizacji, a także zaproszenie do aktywnego udziału w pracach na rzecz realizacji zamierzonych celów. Nie bez znaczenia jest również fakt, że informowanie o planowanych przedsięwzięciach inwestycyjnych i rewitalizacyjnych to ważny sygnał dla potencjalnych inwestorów i nowych firm, a także dla mieszkańców zainteresowanych otwarciem własnej działalności gospodarczej.

Kolejnym ważnym obowiązkiem będzie konsultacja planowanych działań we współpracy z lokalną społecznością i ich wspólne wdrażanie, tj. opracowanie koncepcji, akceptowanie rozwiązań i realizowanie procesów rewitalizacji. Będzie się to odbywało głównie poprzez bezpośrednie spotkania, które stanowią niezbędny element dialogu społecznego (zwłaszcza w przypadkach projektów społecznych, uzupełniających przedsięwzięcia infrastrukturalne), prowadząc do wymiany opinii, czasem nawet do weryfikacji planów lub ich uzupełnienia.

Poprzez prowadzenie działań w zakresie promocji i informacji, mających na celu zachęcenie partnerów do zaangażowania w proces realizacji rozumie się:

- umieszczenie informacji na temat stanu realizacji założeń Programu na oficjalnej stronie Urzędu Gminy Tuczępy,
- umieszczenie tablic informacyjnych w miejscu realizacji projektów inwestycyjnych,
- zamieszczenie informacji w lokalnych mediach,
- organizację spotkań i konferencji dla społeczności lokalnej na temat wdrażania i/lub aktualizacji Programu,
- umożliwienie szerokiego dostępu do zapisów dokumentu poprzez jego powielenie lub udostępnienie w formie broszur/ulotek najważniejszych zapisów dotyczących realizowanych działań.

Urząd Gminy będzie odpowiedzialny za angażowanie lokalnych, wiarygodnych partnerów, przyciągając ich do realizowania procesu rewitalizacji. W tym celu zostanie uruchomiony

system zachęt dla interesariuszy ze szczególnym uwzględnieniem procesu identyfikacji lokalnych liderów (osób wywodzących się ze środowiska nauczycielskiego, pozarządowego, sportowego, przedsiębiorstw). Osoby te będą zdolne do pozyskania poparcia społecznego wśród mieszkańców rewitalizowanych obszarów. Podjęta zostanie także współpraca ze szkołami, która będzie służyła zaangażowaniu dzieci i młodzieży w sprawy gminy, a także troski o przestrzeń gminną jako dobra publicznego. Tam gdzie to możliwe będą zawierane stosowne porozumienia lub umowy między władzą samorządową lub partnerami, a wykaz partnerstw będzie opublikowany na stronie internetowej gminy w zakładce dotyczącej rewitalizacji.

20. ZAŁĄCZNIKI

Wzór Fiszki Projektu Rewitalizacyjnego

- I. **Projekt** (nazwa): .....
- .....
- II. **Podmiot koordynujący**/odpowiedzialny (Gmina, partnerstwo, jednostka organizacyjna, stowarzyszenie, fundacja, osoba fizyczna itp. ....)
- III. **Obszar negatywnych zjawisk społecznych**, które będą niwelowane za pomocą projektu:
- bezrobocie,
  - ubóstwo,
  - przestępczość,
  - niski poziom edukacji lub kapitału społecznego (wspieranie stowarzyszeń, KGW, OSP itp.),
  - niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym,
  - sfera gospodarcza** (w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw),
  - sfera środowiskowa** (w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
  - przestrzenno-funkcjonalna** (w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych),
  - techniczna** (w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).
- IV. **Potrzebne zasoby:**
1. **Ludzkie:** (np. specjaliści, wykładowcy, pracownicy, wolontariusze proszę wpisać ilu i do czego będą potrzebni): .....

- 2. Rzeczowe:** (proszę wpisać jaka infrastruktura i wyposażenie będzie potrzebne np. sale, wyposażenie sali, przestrzeń publiczna pod gołym niebem - jej zagospodarowanie, infrastruktura zewnętrzna np. scena, miejsca do siedzenia, lub stała np. plac zabaw czy plac do przeprowadzenia imprezy itp.): .....
- 3. Finansowe:** (proszę o wpisanie orientacyjnych kosztów poszczególnych wydatków np. koszty osobowe, koszty zakupu wyposażenia, koszty budowy czy wynajmu infrastruktury): .....

V. Opis projektu

1. Opis (na czym będzie polegał projekt): .....
2. Produkt (co będzie rzeczowym efektem projektu chodzi o materialne efekty jego realizacji np. 20 uczestników zajęć podniesie swoje kwalifikacje, 30 dzieci wyjedzie na wycieczkę edukacyjną, powstanie 1 ścieżka edukacyjna z 20 eksponatami, odbędzie się impreza 1 dniowa dla około 300 uczestników, zostanie zakupione wyposażenie itp.): .....
- VI. **Grupa docelowa** (np. młodzież, seniorzy, bezrobotni, osoby zagrożone wykluczeniem ze społeczeństwa, podopieczni GOPS, kobiety wiejskie, przedsiębiorcy itp.) której problemy pomoże rozwiązać projekt: .....
- VII. Orientacyjny planowany okres realizacji. (data rozpoczęcia i zakończenia miesiąc rok lub tylko lata): .....
- Dane kontaktowe osoby lub podmiotu składającego fiszkę: .....

Wzór ankiety

ANKIETA

na potrzeby opracowania "Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuczępy"

WYZNACZENIE OBSZARÓW DO REWITALIZACJI

Szanowni Państwo,

Celem badania jest poznanie Państwa opinii na temat aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji problemowych przestrzeni gminnych oraz oczekiwanych działań mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze, w związku z przystąpieniem do opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Tuczępy.

Dokument ten odgrywać będzie bardzo ważną rolę w obecnym okresie programowania środków UE, pozwoli bowiem określić priorytetowe działania w zakresie rewitalizacji obszarów problemowych na terenie gminy.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Obszar zdegradowany to obszar gminy, znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i występowania na nim ponadto co najmniej jednego negatywnego zjawiska ze sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej, mającego w stosunku do nich charakter uzupełniający.

Państwa opinie, jako cenne i ważne źródło informacji na temat konkretnych potrzeb mieszkańców gminy, zostaną uwzględnione przy przygotowaniu programu w zakresie jej celów, priorytetów i kierunków działań.

Ankieta ma charakter anonimowy.

Prosimy o odpowiedź na każde pytanie, poprzez zaznaczenie odpowiedniego pola.

1. Jaki OBSZAR GMINY powinien być Pana(i) zdaniem poddany procesowi rewitalizacji?

(ze względu na koncentrację na tym obszarze problemów społecznych i współwystępowanie co najmniej jednego problemu wymienionego w pkt. 4) Proszę dokładnie określić zakres obszaru – jego granice (np. wskazać nazwy ulic, nazwy sołectw, miejscowości, nr działek, itp.):

.....

.....

.

2. Proszę podać Pana(i) związek z wybranym obszarem (można wskazać kilka odpowiedzi)

- miejsce zamieszkania
- miejsce pracy
- miejsce prowadzenia działalności gospodarczej
- klient
- miejsce rekreacji, wypoczynku
- Inne:

3. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze.

Proszę zaznaczyć w skali od 0-3, gdzie: 0 - nie mam zdania 1 - nie występują 2 - występują 3 - bardzo nasilone

	0	1	2	3
bezrobocie	☐	☐	☐	☐
ubóstwo	☐	☐	☐	☐
przestępczość	☐	☐	☐	☐
chuligaństwo	☐	☐	☐	☐
przemoc (np. w rodzinie, w szkole)	☐	☐	☐	☐
alkoholizm	☐	☐	☐	☐
niski poziom edukacji: niskie wyniki w nauce, problemy w realizacji programów nauczania, duża liczba młodzieży niewypełniającej obowiązku szkolnego, rozkład stopnia wykształcenia wśród osób dorosłych	☐	☐	☐	☐
niski poziomu kapitału społecznego: słabo wykształcone relacje wewnątrz społeczności lokalnej, niski poziom zaufania, nieprzestrzeganie zasady współżycia społecznego, słaba zdolność do współdziałania, mała liczba organizacji społecznych	☐	☐	☐	☐
niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym (np. niska frekwencja wyborcza)	☐	☐	☐	☐
niski poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym (np.- niewielka liczba mieszkańców, którzy biorą udział w wydarzeniach kulturalnych - teatralnych, muzealnych, imprezach masowych)	☐	☐	☐	☐

0 1 2 3

niekorzystne procesy demograficzne (np. migracje, starzenie się społeczeństwa)

Inne problemy społeczne, jakie?

0 1 2 3

Inne problemy społeczne

4. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW GOSPODARCZYCH, ŚRODOWISKOWYCH, PRZESTRZENNO- FUNKcjONALNYCH lub TECHNICZNYCH, na wskazanym przez Pana(ią) obszarze, które współwystępują wraz z problemami zaznaczonymi w pkt. 3?

Proszę zaznaczyć w skali od 0-3, gdzie: 0 - nie mam zdania, 1 - nie występują, 2 – występują, 3 - bardzo nasilone

0 1 2 3

niski stopień przedsiębiorczości, np. mała ilość przedsiębiorstw, niska aktywność przedsiębiorstw

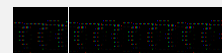
słaba kondycja przedsiębiorstw

Inne problemy gospodarcze, jakie?

0 1 2 3

Inne problemy gospodarcze

PROBLEMY ŚRODOWISKOWE

0 1 2 3

przekroczenie standardów jakości środowiska (zanieczyszczone środowisko naturalne)

obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska (np. azbest, odpady medyczne)

Inne problemy środowiskowe, jakie?

0 1 2 3

Inne problemy środowiskowe

PROBLEMY PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE

0 1 2 3

niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną (np. wodno-ściekową, ciepłowniczą, elektryczną, telekomunikacyjną, drogową)

niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną (np. przedszkola i szkoły, obiekty ochrony zdrowia, instytucje kultury, ośrodki sportowe i rekreacyjne itp.)

brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość usług (np. zdrowotnych, społecznych, socjalnych, opiekuńczych)

niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. brak ograniczenia hałasu, brak parkingów)

niski poziom obsługi komunikacyjnej (w tym dostęp do środków komunikacji publicznej, sieci drogowej, ciągów i przejść pieszych)

brak lub niska jakość terenów publicznych (np. tereny zielone, parki, skwery, miejsca rekreacyjno – wypoczynkowe)

Inne problemy przestrzenno-funkcjonalne, jakie?

0 1 2 3

Inne problemy przestrzenno-funkcjonalne

PROBLEMY TECHNICZNE

0 1 2 3

degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych (w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym)

brak wyposażenia w rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych (w szczególności w zakresie energooszczędności)

0 1 2 3

i ochrony środowiska-termomodernizacja, odnawialne źródła energii)

Inne problemy techniczne, jakie?

0 1 2 3

Inne problemy techniczne

5. Proszę wymienić/opisać jakie działania należy podjąć w celu minimalizacji wskazanych problemów w Gminie Tuczępy?

METRYCZKA

PŁEĆ

 mężczyzna

 kobieta

WIEK

 do 18 roku życia

 18-25

 26-35

 36-45

 46-55

 56-65

 66 i więcej

Miejsce zamieszkania

 Miasto (osiedle)

 Miasto (dom jednorodzinny)

 Wieś

Stan cywilny

- kawaler (panna)
- żonaty (mężatka)
- wdowiec (wdowa)
- rozwiedziony (rozwiedziona)
- żyjący(a) w nieformalnym związku

Status na rynku pracy

- uczeń (uczennica)
- student (studentka)
- emeryt (emerytka)
- rencista (rencistka)
- przedsiębiorca
- zatrudniony(a) w prywatnej firmie
- zatrudniony(a) w instytucji publicznej
- zatrudniony(a) w NGO
- niepracujący (bezrobotny)
- rolnik

Wykształcenie

- podstawowe
- gimnazjalne
- zasadnicze zawodowe
- średnie
- pomaturalne
- wyższe

Jak ocenia Pan/Pani swoją sytuację materialną?

- bardzo dobrze

dobrze

średnio

źle

bardzo źle

trudno powiedzieć

Czy jest Pan/Pani mieszkańcem Gminy Tuczępy?

tak

nie

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY!